

SITUATIONS WANTED

– Julkinen mediataideprojekti
yhteiskunnallisten
valtarakenteiden
paljastajana

Lapin yliopisto
Taiteiden tiedekunta
Audiovisuaalinen mediakulttuuri
Kevät 2011
Pii Anttila

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	3
ABSTRACT	4
1. JOHDANTO	5
1.1 Tutkimuksen tausta	5
1.2 Työn teoreettinen viitekehys	9
2. JULKINEN MEDIATAIDE KULTTUURISTEN KOODIEN PALJASTAJANA	18
2.1 Työnhakuilmoitusten koodikieli piilevyyden ylläpitäjänä	20
2.2 Työnhakuopas vallankäytön kritiikkinä	25
3. JULKINEN TILA VALTASUHTEEN ILMENTÄJÄNÄ	32
3.1 Työtarjoukset vallankäyttäjän ja kohteen kohtaamis pintoina	33
3.2 Visuaalisuus vallankäytön näyttäjänä	45
4. NARRAATIO VALTARAKENTEEN ESILLETUOJANA	51
4.1 Kävijöiden kokemukset valtarakenteen vahvistajana	52
4.1.1 Ulkomaalaiset kävijät valtasuhteen armoilla	54
4.1.2 Pilasoittaja vallan tuottajana	58
4.1.3 Työttömät tilanteen vietävissä	59
4.2 Blogi kokemuksen kertojana	60
5. PÄÄTÄNTÄ	67
LÄHTEET	72
KUVALUETTELO	77
KAAVIO	78
LIITTEET	
1. Työtarjousluettelo	79
2. Lehtileikkeet	83
3. <i>Situation Wanted</i> -pimeiden markkinoiden työnhakuopas	
4. DVD, <i>Situations Wanted – Applying for a Job in the Underground Economy</i> -teosesittely	

Lapin yliopisto, Taiteiden tiedekunta

Työn nimi: SITUATIONS WANTED

– Julkinen mediataideprojekti yhteiskunnallisten valtarakenteiden paljastajana

Tekijä: Pii Anttila

Koulutusohjelma/oppiaine: Audiovisuaalinen mediakulttuuri

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä: 84

Vuosi: 2011

Tiivistelmä:

Tämä tutkimus käsittelee julkisten mediataideprojektien vaikutusta paljastaa yhteiskunnan valtarakenteita. Tutkimuksen kohteena oli "*Situations Wanted – Applying for a Job in the Underground Economy*" -yksityisnäyttelyni PS²-projekttilassa Belfastissa, Pohjois-Irlannissa, 5.–25.7.2010. Projektinäyttelyn avulla materialisoin henkilökohtaisen kokemukseni median keinoin. Näyttelyni toimii tämän tutkimuksen taiteellisena osiona. *Situations Wanted* käsitteli ulkomaalaisen työnhakijan identiteettiä, oli kokonaisuudessaan kritiikkinä pimeiden työmarkkinoiden käytännöille sekä inspiroi ihmisiä muutoksen mahdollisuuteen, koska projekti auttoi heitä tiedostamaan ilmiön ja sen konventiot. Tutkimusongelmana oli selvittää, miten yhteiskunnan piilevät valtarakenteet paljastetaan julkisella mediataideprojektilla. Tutkimusaineistona olivat *Situations Wanted* -projektin työnhakuilmoitus, 23 avoin työpaikka - ilmoitusta, 90 saamaani tekstiviestiä sekä omat vastaukseni niihin, PS²-projekttilassa toimiva työnhakutoimisto työnhakuoppaineen ja kävijöineen sekä *Situations Wanted* -blogi. Luonteeltaan tutkimus oli taiteellista. Analyysimenetelminä käytettiin Michel Foucault'n valtateoriaa, erityisesti hänen *eventualization*-käsitettään. Aineiston tulkintakehikkona toimivat kriittinen toimintatutkimus ja mediataide.

Tutkimuksen keskeinen tulos on, että voidakseen paljastaa julkisilla mediataideprojekteilla piileviä valtarakenteita, taitelijan täytyy nostaa ilmiö jalustalle, *tapahtumallistaa* se. Yhdistämällä media-, julkinen, keskustelu- ja yhteisötaide voi luoda uuden tavan nähdä. Keskeisiä keinoja ovat performatiivisuus, jonka avulla voi kerätä informaation ja paljastaa kulttuuriset koodit. Muokkaamalla informaation materiaaliseksi pystyy näyttämään tulokset visuaalisesti. Projektin julkisivu oli vuorovaikutuksessa ohikulkijoiden kanssa. Työnhakuoppaan leikkiessä *détournementin* keinoin vakavalla aiheella pystyy kritisemaan pimeitä työmarkkinoita. Levittämällä painotaidetta ympäristöön pystyi häkellyttämään passiivista kaupunkilaista. Projektin muuttaminen työnhakutoimistoksi mahdollisti keskustelun ilmiöstä. Koska tila ei näyttänyt enää gallerialta, sai monenlaisia vierailijoita näyttelyyn. *Situations Wanted* -blogi paljasti kokemuksen kokonaisuudessaan ja toimii jatkuvana julkisena paljastumisen keinona mediassa.

Mediataideprojektissa emansipatorinen vastavoima syntyi, koska valtasuhde liikkui osapuolien kesken luoden uutta tietoa tilanteen monimutkaiseen valtaverkostoon. Tutkimuksen perusteella näyttää siltä, että julkinen mediataideprojekti voi olla merkittävä emansipatorinen menetelmä. Tutkimuksen koen luotettavaksi, koska aineistoni pohjalta pystyy näkemään kokemukseni ja projektin kulun. Tutkimus todistaa julkisten mediataideprojektien esilläolon merkittävyyden kaupunki- ja mediakuvassa, jotta oppisimme näkemään syvemmälle yhteiskunnan rakenteisiin. *Situations Wanted* -projekti jatkaa pimeiden markkinoiden tutkimista tulevina vuosina. Jatkossa on luontevaa selvittää laajemmin etnisyyteen, kansallisuuteen ja sukupuoleen liittyviä merkityksiä.

Avainsanat: mediataide, taideprojekti, Michel Foucault, valtateoria, eventualization

Muita tietoja: Sisältää dvd:n ja *Situations Wanted* -työnhakuoppaan.

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi   x

University of Lapland, Faculty of Art and Design

The name of the pro gradu thesis: SITUATIONS WANTED
- Public Media Art Project Revealing Society's Power Structures

Writer: Pii Anttila

Degree programme / subject: Audiovisual Media Culture

The type of the work: Pro gradu thesis

Number of pages: 84

Year: 2011

Summary:

The study analyzes the impact of a public media art project through revealing society's power structures. The basis of the study was "*Situations Wanted – Applying for a Job in the Underground Economy*" -solo exhibition shown at PS²-project space in Belfast, Northern-Ireland, from 5th to 25th July 2010. The public media art project materialized my personal experiences by using media. The exhibition was the artistic part of the study. *Situations Wanted* touched foreign jobseeker's identity, viewed critically black market employment and encouraged citizens towards a change. The study promotes awareness of the phenomenon and its conventions.

The purpose was to examine how society's hidden power structures can be revealed by public media art project. The data consisted of *Situations Wanted* -media art project's jobseeker's ad, 23 job vacancy adverts, 90 received text messages and my responses to them, a jobseeker's office with a jobseeker's guide book for the black market and visitors of the PS²-project space and the *Situations Wanted* -blog. The methodological approach was Michel Foucault's power theory, especially his *eventualization* concept within the framework of critical action research and media art.

The analysis of the data shows that being able to reveal hidden power structures in the society with a public media art project, the artist has to put the phenomenon on a pedestal, *eventualizing* it. Combining media, public, conversation and community art, the artist is able to create a new way of seeing. Performative means are ways to gather information for the purpose of revealing cultural codes. By amassing the information, experience can be represented visually. The façade of the project place was interacting with a by-passer. With the jobseeker's guide book, a difficult subject was presented by using *détournement* as a tool to criticize the black market employment. Distributing the print art around the city enabled to bewilder passive citizens. The jobseeker's office enabled conversation with the random visitors about the phenomenon, since the project space was not looking any more like a gallery and thus making it more accessible for common citizens. The blog revealed the complete experience and made a constant presence possible in the public media space.

As a result of the *Situations Wanted* media art project, emancipated counterforce was aroused, since power relations shifted amongst the participants creating new information for the complex power net. The study shows that a public art project is a significant emancipatory method. The study proves the significance to present public media art projects in the public and media space, in order to reveal and look into a deeper level of the society's structures. The *Situations Wanted* media art project continues studying black market employment. In the future, the study will be expanded to look into ethnical, national and gender issues.

Key words: media art, art project, Michel Foucault, power theory, eventualization

Other information: Includes dvd and the *Situations Wanted* -guide book

I give a permission the pro gradu thesis to be used in the library   x

JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta

“Hi are u looking for work”...

“i dont want anything from u ok all i was doing was helping u get job ok as i know people in limerick ok that all ok believe me cause i know what its like trying to get work ok as i found it hard to before i got rest work ok i was only helping u ok that all i am not like that ok i am kind helpfull and hones ok text me back pls u got me wrong ok”...

...“well i would not blame u ok i am not like that ok neuer was ok. their is a lot of them around ok u got u nelieve me ok.”...

Sain kyseiset tekstiviestit eräältä mieheltä tammikuun lopussa 2009 Irlannista laittaessani ilmoituksen ”*suomalainen tyttö etsii töitä...*” paikalliseen *Limerick Post* -lehteen. Hän lähetti minulle yhteensä 25 tekstiviestiä haluten auttaa minua löytämään työtä. Viimeisessä hän kertoi, että hänen ystävänsä tytär oli tapettu aamulla: *“how is u job going for u my friend his daughter killed this morning”*. Sain myös monia muita tekstiviestejä, joissa minulle ehdoteltiin treffejä ja seuralaisen töitä. Päätin myöhemmin, että tekisin saamastani kohtelusta taideprojektin, koska minua kiinnosti, miten voi materialisoida oman kokemuksen taideteokseen, jotta ihmiset pystyisivät näkemään yhteiskunnallisen epäkohdan. Tarkoitukseni oli siis visualisoida hyväksikäyttö, jotta voisin luoda keskustelua asian ympärille. Suunnittelin taideprojektin, jossa hain töitä samalla *Limerick Post* -lehdessä olleella ilmoituksella, mutta tällä kertaa julkaisin tulokset galleriassa, jonka muutin pimeiden markkinoiden rekrytointifirmaksi.

Sain mahdollisuuden vuoden päästä tapahtuneesta, kesällä 2010, pitää PS²-projekttilassa Belfastissa, Pohjois-Irlannissa, kokemukseeni perustuvan yksityisnäyttelyn nimeltä *Situations Wanted – Applying for a Job in the Underground Economy*. Yksityisnäyttelyni koostui mediataideprojektistani *Situations Wanted*, joka toimii taiteellisena osionani pro gradu -tutkimuksessani. Tässä tutkimuksessa tarkastelen sitä, miten yhteiskunnan piilevät valtarakenteet paljastetaan julkisella mediataideprojektilla.

Situations Wanted -mediataideprojektin idea sai alkunsa omakohtaisista työpaikan hakemisen kokemuksista asuessani Limerickissä, Irlannissa, keväällä 2009. Kuvassa 1 on laittamani ilmoitus 24.1.2009 *Limerick Post* -ilmaisjakelusanomalehden *Situations Wanted* -osastolle: *“Suomi-tyttö hyvällä englanninkielentaidolla etsii töitä siivoojana, tarjoilijana, bloggarina ja myyjänä. Ota yhteyttä: 087 065 0259”*. Hain töitä, jotta voisin asua maassa kauemmin. Kopioin muutamia sanoja muiden vanhoista ilmoituksista, kuten housekeeper – siivooja, floor staff – bloggari ja sales assistant – myyjä. En uskonut ilmoituksen avulla

saavani työtarjoja, koska työtilanne oli todella huono juuri alkaneen laman vuoksi. Halusin kuitenkin yrittää ja ajattelin lehden olevan hyvä kanava, koska ilmoituspalsta oli varsinkin ulkomaalaisten työnhakijoiden laajassa käytössä, kuten kuvasta 1 voi huomata. Sain ilmoitukseeni kuitenkin monta vastausta, jotka ylittivät täysin odotukseni.

Kuva 1. Limerick Post -sanomalehden *Situations Wanted* -ilmoituspalsta, 24.1.2009.

Valitettavasti jokaisen soiton tai tekstiviestin kohdalla oli jotakin vialla. Yhteydenotot tulivat kaikki miehiltä, jotka tarjosivat minulle hyvin kyseenalaista työtä, kuten seuralaisen, alastonmallin ja hierojan työtä. Työtarjojen lisäksi sain myös muita yhteydenottoja, kuten "Hey im an irish single guy dont drink dont smoke like dogs' i heard finland is very beautiful do they speak english" ja "hi. do you also looking for a boyfriend? I'm you right choice. genius call only". Menin kahteen työhaastatteluun, jossa minulle aluksi luvattiin työtä siivoojana ja katalogiesittelijänä, jotka osoittautuivat kotihierojan ja seuralaisen töiksi itse haastattelutilanteessa. En lopulta saanut töitä ilmoituksellani, koska en halunnut ottaa kyseisiä pimeitä töitä vastaan. Lisäksi onnistuin laittamaan itseni alttiiksi hyvin vaarallisille tilanteille sinisilmäisyyteni vuoksi. Olen kirjoittanut Limerickissä tapahtuvan tarinan

painamaani pimeiden markkinoiden työnhakuoppaaseen (liite 3) sivuille 11–15. Työnhakuopas kuului yhtenä osana *Situations Wanted* -mediataideprojektiin Belfastissa.

Vaikka Limerickin työhakukokemus oli hyvin pelottava, aloin jo silloin pohtia tarinani mahdollisuutta taideprojektina, ja millä tavoin onnistuisin tekemään tarinani julki ihmisille taiteen keinoin. Taiteessa minua on kiehtonut omakohtaiset kokemukset ja niiden eri kertomismuodot median keinoja käyttäen. Erityisesti minua kiinnostaa yhteiskunnallisten ongelmien esittäminen visuaalisessa, materiaalisessa muodossa, jolloin asia tuodaan ihmisten eteen näkyville mielenkiintoisella ja napakalla tavalla. Aikaisempi kokemukseni toi omalle taideteokselleni merkitystä, koska olen elänyt tilanteen jo aiemmin. Asia on henkilökohtainen, mutta olin varautunut käsittelemään asiat uudelleen vieraannuttamalla työnhakuprosessin taideprojektiksi. En vain esitä ongelmaa, vaan elän sen kanssa henkilökohtaisessa suhteessa. Sain myös kuulla muiden kokemuksia samasta aiheesta, kun tein ilmiöstä julkisen.

Mediataideprojektini suunnittelussa meni kokonainen vuosi, ja lopulta tein yksityisnäyttelyn Belfastiin, josta löysin sopivan projektitilan idealleni. Projektitilan muutin näyttämään pimeiden töiden rekrytointitoimistolta, kuten kuvasta 2 on nähtävillä. Halusin osoittaa työnhakijan lehti-ilmoitusten olevan ongelma muuallakin kuin vain Limerickissä, mistä syystä tein mediataideprojektini Belfastiin.

Situations Wanted -projekti koostui työnhakijan toimistosta (kuva 2) PS²-projektitilassa, työnhakuilmoituksista lehdissä (kuva 3), internetissä ja ilmoitustauluilla, painamastani pimeiden markkinoiden työnhakuoppaasta (ks. liite 3), jossa kerroin parodisesti, miten hankkia töitä pimeiltä markkinoilta, ja jonka näyttelyvierailijat saivat ottaa mukaansa, sekä blogisivusta: www.situationswanted.wordpress.com.

Käytin projektitilaa työnhakijan toimistona, jossa kävijät saivat selville, kuinka projektini kehittyi – löysinkö töitä ja millaista työtä? Etsin kaupungissa töitä projektini aikana laittaen puhelinnumerollani varustettuja ilmoituksia lehtiin, internetiin ja ilmoitustauluille. Pidin projektini PS² (Paragon Studios / Project Space, Belfast) -projektitilassa kolmen viikon ajan 5.–25.7.2010. Sisustin projektitilan näyttämään pimeiden markkinoiden työnhakijan toimistolta. Sain projektini aikana 23 työtarjousta ja 90 tekstiviestiä ilmoituksen “*Suomi-tyttö etsii töitä...*” perusteella. Useimmat soittajat tarjosivat seuralaispalveluja, seksikkään baarimikon, hierojan tai siivoojan työtä. Kirjoitin projektin aikana blogia, jossa kerroin soitoista ja ihmisistä, jotka kävivät galleriassa.

Kuva 2. PS²-projektitalan julkisivu näyttelyni aikana

Kuva 3. Lehti-ilmoitukseni Belfastissa

Situations Wanted -mediataideprojektin on tarkoitus olla kiertävä visuaalinen tutkimus ulkomaalaiselle tarjotuista töistä ilmoituksien perusteella. Tulen tekemään projektin vielä muutamissa kaupungeissa uudestaan. Tavoitteenani on tehdä projekti seuraavaksi Dubliniin sekä lähivuosina pariin otteeseen Iso-Britannian puolella, jotta saan kattavan aineiston ilmiöstä. Tämän tutkimuksen aineistona käytän Belfastin projektissa saamaani materiaalia. *Situations Wanted* -projekti käsittelee työnhaun keinoja, ja kuinka onnistua siinä, kasvavaa työllisyyttä ja sosiaalista levottomuutta. Se myös ehdottaa todellisia ja leikillisiä keinoja selviytyä näistä vaikeuksista. *Situations Wanted – Applying for a Job in the Underground Economy* on projektinäyttely pimeistä työmarkkinoista ja niiden löytämisestä median keinoja käyttäen. Projekti kertoo tarinan pimeistä työmarkkinoista ja on vuorovaikutuksessa ohikulkevien ihmisten kanssa kadulla heidän ohittaessaan ”työnhakutoimistoni”. Pyrkimyksenäni on avata ihmisten silmiä paikalliseen pimeiden markkinoiden työtilanteeseen ja henkilöihin, jotka ovat valmiita käyttämään hyväkseen haavoittuvassa tilanteessa olevia työnhakijoita.

1.2 Työn teoreettinen viitekehys

Tutkimusaineisto

Situations Wanted -projekti onnistui Belfastissa odotuksieni mukaisesti. Sain projektitilan näyttämään autenttiselta rekrytointifirmalta ja internet- ja sanomalehti-ilmoitukseni houkuttelivat pimeiden töiden tarjoajia. Näyttely sai lisäksi julkisuutta niin paikallisissa lehdissä (ks. liite 2: *The Irish News* ja *Belfast Telegraph*) kuin taidepiireissäkkin.

Käytin erilaisia median keinoja hyväksi, jotta saisin ilmoitukseni näkyville. Kokeilin nettisivuja, kuten www.gumtree.com – sivustoa, jonne voi jättää oman työnhakuilmoituksen. Tämän lisäksi minulla oli 12 päivää ilmoitus *Belfast Telegraphissa*, ja kerran julkaisin ilmoitukseni *North Belfast News*, *South Belfast News*, *Ads for Free*, *Anderstown News* ja *Impartial Reporter* -sanomalehdissä. Kirjoitin myös koko kolmen viikon ajan blogia, jossa kerroin päivän tapahtumista ja saamistani työtarjouksista. Annoin gallerialla painamaani työnhakuopasta kävijöille. Työnhakuopas oli osanaan luomassa autenttista ilmettä ”työnhakutoimistolleni” antaen tietoa pimeistä työmarkkinoista parodisella tyylillä. Sain 90 tekstiviestiä ja puhelimeni soi melkein joka päivä. En nauhoittanut puheluita millään tavalla, koska koin sen hankalaksi puheluiden tullessa niin yöllä kuin esimerkiksi kaupassa ollessani. Puhelujen nauhoittaminen ei ollut mahdollista myöskään yksityisyydensuojan näkökulmasta. Tein kaikista 23 työtarjouksesta avoin työpaikka -ilmoitukset gallerian seinälle ja ikkunalle. Pidin lisäksi projektipäiväkirjaa näyttelyn aikana tapahtumista.

Aineistoksi olen valinnut ensinnäkin työnhakuilmoitukseni ja 23 avoin työpaikka -ilmoitustani. Jokainen työtarjous oli aito henkilökohtainen kokemus. Kirjoitin muistivihkooni asiat ylös puhelun päätyttyä. Avoin työpaikka -ilmoituksissa kerroin sen, mitä tietoja olin saanut kyseisestä työtarjouksesta, mutta ainakin työpaikan nimikkeen, esimerkiksi *Housekeeper Required* eli kotisiivoojaa haetaan. Tämän jälkeen kerroin samat asiat kuin virallisissa työpaikkailmoituksissakin on, kuten työn alkamisen ajankohta, työolosuhteet, työnkuvaus, palkka, tuntimäärä ja aikaisemman kokemuksen tarve.

Tässä pro gradu -tutkimuksessa esittelen työtarjoukset ja tekemäni ilmoitukset luvussa 3, työtarjousluettelo löytyy myös liitteestä 1. Olen valinnut avoin työpaikka -ilmoitukset aineistokseni, koska haluan osoittaa tutkimuksessani, miten materiaalisen, visuaalisen aineiston pohjalta voi tuoda esille yhteiskunnan piileviä valtarakenteita. Kuten Justin McKeown toteaa väitöskirjassaan "*Materialising a Political Art Practice within Contemporary Systems of Power: Northern Ireland*", taide on avoin tiedon järjestelmä, jonka lähtökohta on materiaali (McKeown, 2008, 2). Hän myös näkee taiteen ja elämän yhteyden ja tutkii väitöksessään eletyn elämän konseptia taideteoksena (McKeown, 2008, 19). Minua kiinnostaa eletty elämä taideteoksena ja tiedon suhteuttaminen materiaaliin. Tutkimuksessani olen muuttanut koetun henkilökohtaisen kokemuksen puhelimesta materiaaliseen muotoon, jolloin tekemäni avoin työpaikka -ilmoitukset kertovat vieraannutetussa muodossa puhelinkeskusteluistani.

Toinen osa tutkimuksen aineistoa koostuu saamistani 90 tekstiviestistä ja omista vastauksistani niihin. Säilytin tekstiviestit puhelimestani ja tallensin saamani numerot puhelimeeni työtarjouksen tai henkilön mukaan. Jokainen tekstiviesti on luettavissa blogisivulta ja liitteestä 4 DVD-levyn sisältä. Kolmantena osana aineistoa on PS²-projekttilassa toimiva työnhakutoimisto ja sen sisältö työnhakuoppaineen ja kävijöineen. Kävijöiden tarinat olen tallentanut osaksi blogiani ja projektipäiväkirjaani, joita käytän tutkiessani projektitilaa aineistona.

Viimeisenä tutkimuksen aineistona on *Situations Wanted* -blogi, ja sen tilastolliset kävijämäärät, kirjoitustyylini sekä tekstien sisältö. Blogia kirjoitin www.wordpress.com -sivustolle, jonka hyvänä puolena on se, että se tallentaa jokaisen päivän kävijämäärät ja linkit, joista on päädytty sivuilleni. Tutkin sivuston tilastoita, blogin kokonaiskuvaa ja rakennetta sekä kirjoittamiani tekstejä.

Nämä projektin osat olen valinnut aineistokseni, koska ne käsittelevät keinoja, miten käyttää kokemusta, mediaa ja julkista projektitilaa yhteiskunnan epäkohdan osoittamiseen. Tutkin, miten niissä ilmeni, vahvistui ja paljastui yhteiskunnan piileviä valtarakenteita ja millaisen vastaanoton tämä tieto sai.

Tutkimusongelma

Tutkimusongelmani pääkysymys on: Miten yhteiskunnan piilevät valtarakenteet paljastetaan julkisella mediataideprojektilla?

Lähestymistapa ja analyysimenetelmät

Etsin vastausta tutkimusongelmaani tarkastelemalla mediataideprojektiani kriittisenä toimintatutkimuksena. Arja Kuula kirjoittaa toimintatutkimuksen olevan käytäntöihin suuntautumista, muutokseen pyrkimistä ja tutkittavien osallistumista tutkimusprosessiin (Kuula, 1999, 10). Mielestäni tällainen tutkimusmuoto on hyvin lähellä projekteja tekevän nykytaiteilijan tapaa toimia. Luonteeltaan tutkimus on taiteellinen.

Itselleni taiteen tekeminen projektimuodossa on hyvin paljon käytäntöihin suuntautumista, muutokseen pyrkimistä ja mukana olevien osallistumista itse taideteoksen tekemiseen prosessimaisena toimintana tai heidän kanssaan siitä keskustelemista. Toimintatutkija elää *epävarmuuden vyöhykkeessä*, koska tutkija ei voi koskaan tietää, miten hänen toimintansa vaikuttaa kohdeyleisöönsä. Hän ei voi ennakoida, miten tutkimusprosessi etenee. Tutkija on kuin nuorallatanssija, jonka täytyy pysytellä rennonoloisena ja ilme tyynenä tasapainotelleessaan erilaisten vaatimusten edessä. (Kuula 1999, 118–123, ks. myös Kantonen, 2005, 47.) Projektini aikana jouduin monesti moraalisten ongelmien edessä tasapainottelemaan ja päättämään hyvinkin nopeasti, miten reagoin vastaantuleviin asioihin.

Yhteisötaiteilija Lea Kantonen on rinnastanut toimintatutkimuksen olevan lähellä hänen työtään taiteilijana. Kantonen toteaa, että yhteisötaiteilijalta vaaditaan oikeita intentioita, tiedostamista, asiantuntemusta, kokemusta, ammattitaitoa, osaamista, erilaisuuden hyväksymistä ja kykyä kommunikoida (Kantonen, 2005, 47). Vaikka omaan projektiin ei kuulunut yhteisöä, jonka kanssa tein projektini, sopi Kantonen luettelemat yhteisötaiteilijan roolin vaatimukset myös omaan toimimiseen taiteilijana. Näen teokseni luovana tutkimuksena, joka käyttää julkisia media- ja projektitiloja hyväkseen kerätäkseen havaintoja ja tietoa ympäristöstään materialisoiden ne taideteokseksi.

Taideprojektien tekeminen on taiteilijalle hyvin reflektiivistä toimintaa, joka sisältää kriittisen toimintatutkimuksen alullepanijan professori Stephen Kemmisin esittämät luonteenomaiset reflektion piirteet varsin osuvasti. Kemmis on sanonut reflektion olevan sisäinen, psyykkinen prosessi, joka on toimintapainotteista ja joka yhdistää ajattelun ja toiminnan todellisissa sosiaalisissa tilanteissa vaatien näin ollen sosiaalista kanssakäymistä. Se ei ole vapaata arvoista eikä neutraalia vaan se kuvaa ja palvelee inhimillisiä, sosiaalisia, kulttuurisia ja poliittisia tavoitteita. Reflektio ei myöskään ole mekaaninen prosessi eikä pelkkä uusien ideoiden tuottamiseen tähtäävää luovaa toimintaa. Se on toimintaa, joka pystyy muokkaamaan yhteiskuntaa kommunikoinnin, valintapäätösten ja yhteiskunnalliseen elämään osallistumisen avulla. (Kemmis, 1985, 140, 149.) Filosofi James Bohman jatkaa: *"Kriittisen tarkastelun tavoite ei siten ole sosiaalisten prosessien kontrollointi tai edes että se pyrkisi vaikuttamaan toimijoiden tekemiin päätöksiin millään perusteellisella tavalla. Sen sijaan kriittisen hahmottamisen tavoitteena on laittaa alulle julkisia itse-reflektion prosesseja."* (Bohman, 2001, 100–101, ks. myös Hannula, 2004, 160.) Taideprojektit ovat taiteilijalle itselleen refleksiivistä toimintaa, mutta jonka tavoitteena on saada katsoja itse-refleктоimaan katsoessaan taideteoksen eri merkityksiä. Havainnoinnin ja näkemisen kautta voi aikaan saada sisäistä pohdintaa ja julkista keskustelua.

Toimintatutkimus sopii tutkimukseni menetelmäksi, koska sen avulla puututaan todellisiin elämän tapahtumiin ja tarkastellaan väliintulon vaikutuksia (Anttila, 2006, 439). Haluan tässä tutkimuksessa tarkastella juuri väliintulon eli mediataideprojektin vaikutusta paljastamaan valtarakenteita. Olen myös kiinnostunut toimintatutkimuksen lähestymistavasta, joka ei ole kiinnostunut vain siitä, miten asiat ovat, vaan ennen kaikkea siitä, miten niiden tulisi olla (Anttila, 2006, 440). Taideprojektini toimii myös toiminnan tuloksena, koska se toimi aluksi testipintana, joka muuttui projektin loputtua tutkimusaineistokseni. Tutkimukseni kautta pyrin osoittamaan, miten on mahdollista mediataideprojektin kautta esittää yhteiskunnallisia asioita ja tuoda niitä julki mielenkiintoisesti visuaalisella tavalla.

Tutkimukseni pohjautuu empiiriseen eli todelliseen maailmaan nojaavaan tutkimukseen, jota tarkastelen kriittisen teorian pohjalta. Kriittisen ajattelun päätarkoitus on hankkia ymmärrystä asiaan, arvioida siihen sisältyviä näkökulmia ja ratkaista ongelmia (Anttila, 2006, 385). Kriittinen teoria pyrkii teoreettiseen, jopa metateoreettiseen pohdintaan, ja on siten kaukana empiirisestä tutkimuksesta. Se kuitenkin korostaa materiaalsen perustan merkitystä jokapäiväisessä elämässä, jossa tulee ymmärtää ihmisen arkielämän kokemukset ja elämykset. Tällaista tieteensuuntaa kutsutaan emansipatoriseksi, koska siinä kehittyi ihmisen oma ymmärrys ja tietoisuustaso ympäristöstään, jolloin voi alkaa vapautuminen ympäristön ja kulttuurin kahleista. (Anttila, 2006, 587.) Kriittisellä teoriolla on siis yhteiskuntaa

muuttava voima, jonka päämääränä on tasa-arvo, emansipaatio ja yksilöiden vapaa itsemääräämisoikeus (Anttila, 2006, 440). Kriittisyys on luonnollisena osana, kun teen taidetta, koska haluan tehdä teoksia, jotka ottavat kantaa yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Pää tavoitteeni on kohottaa ihmisten tietoisuustasoa vallitsevaan ympäristöön ja osoittaa miten se voi vapauttaa ajattelua. Taiteellani haluan kehittää katsomisen tapaa ja pyrkiä tasa-arvoisemman ympäristön luomiseen. Aineiston kerääminen taiteellisin keinoin nostattaa eettisen kysymyksen esille, koska en kertonut henkilöille heidän olevan mukana tutkimuksessani. En kuitenkaan ole missään vaiheessa paljastanut kenenkään henkilöllisyyttä, joten suojelin heitä tällä tavoin, jolloin en koe tutkimuksestani olleen kenellekään haittaa tai aiheuttaneen mielipahaa.

Michel Foucault (1984) on kehittänyt kriittistä teoriaa sosiaalisten ilmiöiden kautta. Foucault oli myös erittäin visuaalinen tutkija ja historioitsija. John Rajchman on kirjoittanut Foucault'n taidosta nähdä artikkelissa *Foucault's Art of Seeing* seuraavasti: Meillä on kuvia, ei pelkästään miltä asiat näyttävät, mutta miten ne on tehty näkyviksi, miten asiat on annettu nähtäviksi, miten asiat on esitetty tiedolle ja vallalle – kaksi tapaa, jossa asiat tulevat näkyviksi (Rajchman, 1988, 91). Tutkimuksellani tahdon osoittaa julkisten taideprojektien olevan yksi merkittävin voima tehdä näkyväksi sellaista, joka ei ole näkyvillä ympäristössämme. Foucault'n näkemisen taidon ja hänen valtateoriansa avulla tulen osoittamaan, miten nämä teoriat edesauttavat julkisten mediataideprojektien vaikuttavuutta nostaa esille yhteiskunnallisia asioita julkiseen keskusteluun.

Sovellan Foucault'n näkemisen taitoa siihen, miten visuaalisen materiaalin kautta voi nähdä syvemmälle valtarakenteisiin. Sosiologi Ilpo Helénin sanoin Foucault'n geneologia eli valta-analytiikka rakentuu tiedon, vallan ja ruumiin muodostaman kolmion varaan (Helén, 1996, 274). *Situation Wanted* -projektissa tieto, valta ja tila ovat hyvin toisiinsa kietoutuneita. Aion kuljettaa Foucault'n valtateoriaa, erityisesti perehdyn hänen *eventualization*-käsitteeseen, tutkimuksessani mukana samalla kun tarkastelen aineistoani. Foucault'n valtateorioiden avulla voin tutkia aineistoni sisältöä yhteiskunnallisessa kontekstissa ja suhteuttaa Foucault'n menetelmät ja käsitteet palvelemaan taideprojektien käytäntöjä, jotta ne voisivat paljastaa valtarakenteita katsojalle.

Michel Foucault'n *eventualization*-käsite tarkoittaa Mika Hannulan mukaan nykytaiteen kontekstissa tapaukseksi tekemistä. Hannula toteaa, että *"taustalla on tarve hahmottaa keinoja ja strategioita, joilla valtaa sekä vastustetaan että tuotetaan omien intressien mukaisesti* (Hannula, 2003, 61). *Situations Wanted* -projektin huomasi keskittyvän paljon valtasuhteisiin sekä vallan hyväksikäyttöön ja tuottamiseen omiin intresseihin sopivaksi.

Eventualizationin kautta pystyin ottamaan haltuun tämän valtasuhteen ja tehdä sen näkyväksi muutokseen tähtäävänä. Pysäytin prosessin ja purin sen auki, jotta voisin kyseenalaistaa tapahtuneen. (Hannula, 2003, 61.) Halusin nostaa tarinani ja pimeiden markkinoiden näkymättömyyden jalustalle, jotta se kasvattaisi ihmisten tietoisuutta asiasta. *Eventualization* toimii erittäin hienosti kantaaottavassa taiteessa strategiana, koska se korostaa ajatuksia ja tapoja, jotka otetaan annettuina, valaisten niiden historiaa ja nykyisyyttä. Tapaukseksi tekemisellä nostetaan jokin tietty asia, jonka koemme tavalliseksi tai normaaliksi jalustalle, jotta voisimme hahmottaa ja tavoitella parempia vaihtoehtoja. (Hannula, 2003, 61.)

Foucault'n mielestä *"Valta ei ole instituutio, valta ei ole rakenne, se ei ole kyky, joka joillekulle on annettu, vaan se on nimi, joka annetaan tietyssä yhteiskunnassa vallitsevalle monimutkaisella strategiselle tilanteelle* (Foucault, 2010, 72)." Pimeiden töiden runsas ilmaantuminen työnhakuilmoituksen avulla on monimutkainen strateginen tilanne. Työntarjoaja tiesi jo etukäteen ehdottavansa minulle sellaista työtä, jota en ensinnäkään etsinyt. Hän kokeili käyttää minun epätoivoani hyväkseen. Minulla oli kuitenkin valta päättää jatkanko keskustelua puhelimesta vai en. Valtasuhte syntyi vuorovaikutuksessa puhelimen välityksellä. Valta ei ole luonteenpiirre tai ominaisuus, vaan se hajaantuu eri puolille ja tulee näkyville eri tavoin toimijoiden välisessä vuorovaikutuksessa. Jokainen on silloin vallankäytön kohde ja vallankäyttäjä. Tämä korostaa jokaisen omaa vapautta toimia vallan verkoissa, kuten vallan vapauden rajoja. (Seppänen, 2005, 254.)

Soittajalla oli kuitenkin etulyöntiasema, koska hän tiesi vallalla olevat mutta piilevät valtarakenteet ja niiden toimintaperiaatteet. Luulin kysymyksessä olevan yksittäistapaus, kun sain ensimmäisen "törkeän" soiton Limerickissä, mutta toiminta osoittautui hyvin nopeasti vallitsevaksi käytännöksi. Yhteiskuntatieteilijä Ilkka Ruostetsaari sanoo *foucaultilaisen* vallan käsitteen olevan myös pyrkimystä näkemään valtasuhteet yhteiskunnallisena kamppailuna kytkeytyen yhteiskunnallisiin instituutioihin, rakenteisiin (Ruostetsaari, 2003, 32). Yhteiskunnalliseen rakenteeseen kuuluu media hyvin vahvana ilmiönä. Ilmoituspalstat ovat mielenkiintoinen osio lehdessä, koska toimittajat eivät pysty hallitsemaan sivujen sisältämää koodikieltä tai käytäntöjä, jotka ovat tiettyjen piirien keskuudessa vahvistuneet. Nykyisen kännykkäkulttuurin ja internet-aikakauden aikana on helppo pysyä anonyymina soittajana tarjoten työtä, jolla ei olekaan pohjaa, tai vain häiriköidä ja ehdotella mitä tahansa. Foucault'n mielestä *"valta on peliä, joka kamppailujen ja loputtomien ristiriitojen kautta muuttaa, vahvistaa ja kääntää voimasuhteita vastakkaisikseen* (Foucault, 2010, 71)." Halusinkin kääntää taideprojektini avulla voimasuhteet vastakkaisiksi paljastamalla toisen puolen intentiot julkisesti.

En usko, että työnhakuilmoitukseni olisi saanut samanlaista suosiota, jos en olisi ollut nainen. Sukupuoleni sai aikaan soitot, jossa miehet ehdottelivat minulle seksuaalisten palvelujen töitä. Foucault'n mukaan valtasuhteissa seksuaalisuus on vahvasti mukana ja on yksi kaikkien aikojen tehokkaimmista vallan välineistä (Foucault, 2010, 79). En aio kuitenkaan puuttua naiseuden diskurssiin tutkimuksessani sen enempää, koska koen merkittävämmäksi tutkia, miten taiteen keinoin saa omaelämäkerrallisen kokemuksen esille paljastaen samalla yhteiskunnan piileviä valtarakenteita. Foucault'n mielestä *"sukupuolidiskurssien osalta on turha kysyä, mistä piilevästä teoriasta ne on johdettu, mitä moraalikäsitteitä ne ylläpitävät tai mitä ideologioita – hallitsevia tai alistettuja – ne edustavat."* Hänen mielestään on parempi tutkia diskursseja tuottavuuden ja strategian tasolla, kuten mitä vastavuoroisia vaikutuksia ne varmistavat ja mikä tekee niiden käytön välttämättömäksi tietyissä ristiriitatilanteissa. (Foucault, 2010, 78.) Haluan keskittyä ilmiön vaikutuksiin, vuorovaikutukseen ristiriitatilanteessa ja valtasuhteeseen, joita tarkastelen omasta näkökulmasta ja kokemuksesta, jonka olen materialisoinut taideteokseksi, en sukupuolidiskurssien kautta.

Aineistoni kautta yritän osoittaa, miten piilevät valtarakenteet yhteiskunnassa saadaan julki käyttämällä julkista mediataideprojektia. Analysoin lehti-ilmoituksen sisältöä, työnhakuoppaan taittoa ja kieltä, työtarjousten eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä sekä projektitilan ikkunan sisältöä ja blogin rakennetta. Vastausta tutkimuskysymykseen etsin kolmessa pääkappaleessa keskustelemalla aineistoni, Foucault'n valtateorian ja mediataideprojektien kanssa. Oma lähtökohtani taiteilijana seuraa mukana tutkimuksessa, ja käsittelen aiheeni visuaalisuuden kautta. Taiteellani haluan saada katsojassa aikaan ajattelun ja silmien avaamista vallitseviin oloihin ihmisten jokapäiväisen elämän eri tilanteisiin ja niiden epäkohtiin. Mediatieteen kentällä tutkimukseni liittyy mediataiteeseen ja omajulkaisujen mahdollisuuksiin pientuottajana mediassa.

Koen median hyvin voimakkaaksi välineeksi ilmaista mielipidettä. Mediataide on minulle median keinojen käyttöä ilmaista kantani visuaalisessa muodossa. Projektini oli osa omaa ammatillista työskentelyäni ja askel projektitaiteelliseen ilmaisuuni ja sen parempaan esille tuomiseen julkisessa tilassa. Mielestäni taidetta pitäisi olla enemmän julkisessa tilassa, ohikulkijoita vastassa oli se sitten kadulla tai mediassa. Näin ollen sillä on vaikutus luoda vuoropuhelua ja laajentaa ihmisten näkökulmia asioihin, mikä taas edesauttaa luomaan suvaitsevamman ympäristön.

Tämä tutkimukseni koostuu siitä, miten materialisoin oman elämäkokemukseni taideteokseksi, ja jonka avulla paljastan yhteiskunnan piilevän valtarakenteen.

Tutkimusprosessi on lähtenyt liikkeelle omasta henkilökohtaisesta kokemuksesta, jossa epätoivoani yritettiin käyttää hyväksi. Kaaviossa 1 näkyy, miten aineistoni eri tekstimuodot tulevat ilmenemään tutkimuksessani. Ensimmäinen taso on ”*Alkuperäinen kokemus tekstinä*”, joka sisältää puhelinsoitot, tekstiviestit ja päiväkirjasitaatit perustuen omaan kokemukseeni. Toinen taso kaaviossa on nimeltään ”*Vieraannutettu teksti*”, joka esittää kokemuksen jälkeen tekemiäni tekstejä taideteoksen muotoon eli materiaalisiksi. Vieraannutetusta tekstistä syntyi aineistot: avoin työpaikka -ilmoitukseni ikkunalla ja projektitilan seinällä, blogi-kirjoitukset sekä työnhakuoppaani. Kaavion kolmas taso on ”*Tutkimuksellinen teksti*”, joka käsittelee toimintatutkimuksen mekanismeihin projektiani taiteellisenä tutkimuksena, johon kuuluu muiden mediataideprojektien ja Foucault’n valtateorian analysointi. Näin tutkimus ei ole vain yhden yksittäistapauksen varassa vaan suhteutettu laajempaan merkitysyhteyteen.

Kaavio 1. Kokemuksesta *détournementin* kautta tutkimukseksi

Tutkimukseni etenee kolmen pääluvun kautta päätäntään. Toisessa luvussa käsittelen taideprojektien performatiivisia ja mediallyisiä merkityksiä avaamaan kulttuurisia koodeja sekä miten avoin työpaikka -ilmoitukseni ja yhteydenotot koodeja paljastivat. Keskityn työnhakuoppaaseeni, jonka avulla tutkin *détournementtia* keinona ilmaista kritiikkiä. Kolmannessa luvussa käyn läpi tekemiäni avoin työpaikka -ilmoituksien sisältöjä ja julkisen tilan merkitystä valtasuhteen ilmentäjänä. Tutkin myös visuaalisen esillepanon

vallankäytöllistä voimaa projektin ikkunan avulla. Neljännessä luvussa tutkin näyttelyvieraita valtarakenteen vahvistajana ja blogia kokemuksen kertojana. Tavoitteenani on osoittaa julkisten mediataideprojektien yhteiskunnallinen merkitys ja miten niiden avulla saadaan tuotua piilossa olevia valtarakenteita julkisuuteen. Haluan myös kohottaa taiteen arvostusta yhteiskunnallisena tutkimuksena, ja osallistua tutkimuksellani keskusteluun projektitaiteen tärkeydestä olla esillä kaupunkitilassa.

2. JULKINEN MEDIATAIDE KULTTUURISTEN KOODIEN PALJASTAJANA

"Finnish woman, 29, communication artist, is looking for a job or love in order to stay in Japan. I will give you a plane ticket to Finland if you have a right opportunity for me in Japan."

Yllä oleva ote on näyttelykutsusta taiteilija Tiina Kuhasen ensimmäisestä soolonäyttelystä *Job or Love Exchange* (2000), galleria *NW House:sta* Japanissa. Näyttely Tokiossa kiinnitti huomiota maahanmuuttajan asemaan työmarkkinoilla. Kuhanen yritti pidentää viisuminsa voimassaoloa, muttei onnistunut, koska ei ollut töissä Japanissa tai naimisissa japanilaisen kanssa. Kuhanen päätti pitää näyttelyn, jossa hän sisusti gallerian toimistoksi, jossa hän otti vastaan työtarjouksia tai avioliittolupauksia. Hän lupasi antaa lentolipun Suomeen henkilölle, jolta sai sopivan tarjouksen. (ks. Kuhanen lehdistötiedote, myös Kantonen, 2000, 72.)

Kuhasen työskentely, niin kuin omanikin, perustuu omiin kokemuksiin ja on kiinnostunut talouden ja taiteen suhteesta (ks. Kuhanen lehdistötiedote). En tiennyt kyseisestä teoksesta, kun suunnittelin omaani. Mielenkiintoista on kuitenkin huomata, kuinka Kuhasen kokemus ulkomailla asuessa on inspiroinut myös häntä tekemään ilmiöstä taideteoksen voidakseen kohottaa huomiota ilmiöön. *Situations Wanted* -projektin työnhakuvaiheessa en halunnut mainita olevani taiteilija, joka etsii töitä, toisin kuin Kuhanen omassaan teki. Kuitenkin kummatkin projektit liittyvät kulttuuristen koodien paljastumiseen sekä oman kokemuksen käyttämisestä taiteen tekemisessä. Ymmärrän kulttuuriset koodit tavoiksi, säännöiksi ja konventioiksi. Yhteiskunta rakentuu kulttuurisista koodeista, joita opitaan käyttämään tietyllä tavalla eri ympäristöissä. Kun ymmärtää yhteiskunnan erilaisia koodeja, niiden välisiä suhteita ja kontekstia, tuntee kuuluvansa jäseneksi tiettyyn yhteisöön ja kulttuuriin. Kun kaksi erilaista kulttuurikoodijärjestelmää törmää, tarvitaan kulttuurien välisen viestinnän tietotaitoa.

Situations Wanted -projekti esitteli erilaisia tottumuksia, konventioiden rikkoutumista ja median anonyymiyden hyväksikäyttöä paljastaakseen syvemmät kulttuuriset koodit ja niiden erilaiset lukemisen tavat. *Foucaultilaisen* ajattelun mukaan ihmisen suurin ongelma on kyvyttömyys ajatella eri tavalla. Hänen analyysinsä perustavoitteena oli avata tilaa toisenlaiselle ajattelulle järjen ja rationaalisuuden kritiikin kautta. (Valtonen, 2004, 210.) Ihmiset eivät välttämättä huomaa yleistä pinnan alla elävää asiaa ennen kuin konventiot ja käyttäytymisnormit rikkoutuvat heidän edessään. Jukka Gronowin mielestä *"konventioita ja tottumuksia voidaan havaita tai sitä voidaan havainnoida empiirisesti. Sen pysyvyydelle ei kuitenkaan ole mitään takuita, koska asiat – ja käytös – voisivat aivan yhtä hyvin olla toisinkin. Jostakin sinänsä tuntemattomasta tai tuntemattomaksi jäävästä syystä ihmiset vain seuraavat joitakin tottumuksia tai noudattavat rutiineita sekä käyttäytyvät yleensäkin*

järjestäytyneesti ja tavanomaisesti.” (Gronow, 2004, 254.) Mielestäni tämä kuulostaa aivan liian yksinkertaiselta. Tottumukset ja konventiot muuttuvat niiden rationaalisen käytön, kasvatuksen ja moraalisen periaatteiden kautta. Foucault’kin totesi toisenlaisen ajattelun tulevan tarpeeseen, jotta asioita, kuten tottumuksia, voisi tarkastella kriittisesti.

Oma projektini oli osa kriittistä julkista taidetta ja käytti hyväkseen mediaa. Kutsun teostani julkiseksi mediataideprojektiksi, koska lehti-ilmoitukseni, työnhakuoppaani ja blogini olivat osa mediaa sekä projektin ikkuna oli julkisesti esillä ohikävijöille kadulla. Kirjoittamaani blogiin jokaisella oli vapaa pääsy ja halutessaan kirjoituksiani pystyi myös kommentoimaan. Työnhakuopasta levitin kaupunkitilaan, jotta ihmiset voisivat löytää sen sattumalta ja luulla sitä aluksi viralliseksi painotuotteeksi. Tekstiviestit ja puhelinsoitot olivat puolestaan julkista mutta toisaalta myös anonyymista yksityistä tilaa, missä olin henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa työntarjoajien kanssa. Kriittisen julkisen taiteen tavoite on yhtyä kaupunkirakenteiden ja medioiden strategiaan haasteisiin, jotka välittävät jokapäiväistä käsitystä maailmastamme: sitoutumista (*engagement*) esteettis-kriittisillä väliintuloilla ja soluttautumisilla kyseenalaistamaan esimerkiksi kaupungin taloudellisia toimintoja (Wodiczko, 1987, 124).

Halusin kertoa *Situations Wanted* -projektillani, kuinka suuressa kaupungissa on helppoa ”kadota” ihmisvilinään ja kulkea ”laput silmillä” huomioimatta vallitsevia olosuhteita. Jokainen voi nykyään ostaa sim-kortin ilman rekisteröitymistä numeron käyttäjäksi ja soittaa pre paid -kortilla puhelinsoittoja. Koska soittajan ei tarvitse ottaa vastuuta puheistaan muutoin kuin oman moraalinsa mukaisesti, kukaan ei tiedä kuka hän on. Näin kukaan ei voi paheksua eikä reagoida toisen toimintaan. Kriittinen julkinen taide on kriittismyönteistä toimintaa kohdistettuna jokapäiväiseen elämään. Sen tarkoituksena on kohottaa tietoa urbaaneista kokemuksista ja voittaa aikaa informaatiotauluilta ja julkisilta kanavilta. Julkinen taide on osoitettu passiiviselle katsojalle, kuten vieraantuneelle kaupunkiasukkaalle. (Wodiczko, 1987, 124.) Kriittisellä julkisella taiteella on mahdollisuus tuoda yhteiskunnan ilmiöitä esille julkiseen tilaan ja kertoa niistä monien eri visuaalisten ja materiaalisten keinojen kautta, jotta ihmiset näkisivät vallitsevan ympäristönsä paremmin.

Tässä luvussa käsittelemme projektini kahta julkista mediataideosuutta eli työnhakuilmoitustani ja työnhakuopastani (ks. liite 3). Kolmatta mediaosuutta eli blogiani tarkastelen myöhemmin luvussa neljä. Seuraavassa alaluvussa tutkin työnhakuilmoitukseni osuutta mediataideprojektissani. Paljastan koodikielen yhteydenottajien tekstiviesteissä ja soitoissa. Olen tehnyt työtarjousluettelon, joka löytyy liitteestä 1. Luettelo sisältää esittelyn jokaisesta työntarjoajasta sekä työtarjousinformaation. Työtarjousluetteloa seuraamalla pystyy

hahmottamaan, mistä henkilöstä puhun. Viitataan siis jokaisessa luvussa luetteloon, kun käytän työntarjoajista esimerkiksi nimeä mies 1 tai nainen 3. Viimeisessä alaluvussa käsittelen tekemääni työnhakuopasta. Tutkin, miten painomateriaalin kautta voi muistuttaa valtasuhteen olemassaolosta projektin vierailijoille ilmaista kritiikkiä.

2.1 Työnhakuilmoitusten koodikieli piilevyyden ylläpitäjänä

“Id pay you £100 for half an hours work” (10-07-2010,13:40:45)

“Sorry but i am not looking that kind of work” (*My answer, 10-07-2010,13:47:51*)

“Okay. No problem. Well how about me and you hook up sexy?

You got a boyfriend?” (10-07-2010,13:51:20)

“U wana cum up tonite?” (11-07-2010, 18:23:56). (ks. liite 4)

Mies 4 lähetti minulle asiattomimmat tekstiviestit kertoen, että hän maksaa 100 puntaa puolen tunnin työstä ja lisäsi myöhemmin pyörittävänsä seuralaispalvelua. Kun kieltäydyin tarjouksesta, hän lähetti minulle vielä viestejä yrittäen pyytää minua ulos. Sain kolmen viikon aikana Belfastissa monia yhteydenottoja, jotka olivat todella kyseenalaisia työtarjouksia. En ottanut projektin aikana yhtään työtarjousta vastaan, enkä mennyt tapaamaan ketään. Olisin kyllä voinut löytää työpaikan helpommin kuin Limerickissä, koska laitoin ilmoituksia tällä kertaa paljon enemmän. Uskon, että olisin saanut hostellisiivoojan työn, jos olisin mennyt haastatteluun, johon nainen 3 minua pyysi. Hän esitteli itsensä ja vaikutti rehelliseltä. Olisin toivonut enemmänkin tällaisia työtarjouksia ihmisiltä, joilla oikeasti olisi tarvetta ”hanttitöitä” tekeväälle nuorelle naiselle.

Huomasin heti ensimmäisistä yhteydenotoista lähtien niin Limerickissä kuin Belfastissa, että suurimmalla osalla työnantajista oli oma mielikuva siitä, millaiseen työhön olisin sopiva. Hain töitä siivoojana, myyjänä, bloggarina ja tarjoilijana. Sain kuitenkin Belfastissa heti ensimmäisestä viestistä lähtien ehdotuksia täysin muihin töihin. Ensimmäinen tekstiviesti (05-07-2010, 23:38:09) oli mies 1:ltä. Hän kysyi, onko minulla ilmoitus hieromisesta: *Hi u have an add on gumtree for massage?* (liite 4 ks. tekstiviestit) Limerickin kokemuksen perusteella, osasin arvella, että mies 1 etsi eroottista hierojaa.

Kyseiset miehet eivät olisi voineet laittaa omaa ilmoitustaan lehteen, että he etsivät tällaisiin töihin työntekijöitä, koska lehti olisi sensuroinut ilmoitukset pois. Sensuurin logiikka Foucault'n mukaan juridis-diskursiivisen vallan muodostumisessa on, että sensuuri toteaa, ettei jokin ole luvallista, estää sen sanotuksi tulemisen ja kieltää olemassaolon (Foucault,

2010, 66). Juridis-diskursiivinen sensuurin logiikka istuu hyvin työnhakuilmoituksiin. Ilmoituksiin ei voi kirjoittaa mitä tahansa, ja ilmoitukset pitää sanella puhelimesta tai sähköpostitse. Koska seuralais- ja prostituutioilmoitukset sensuroidaan lehden toimituksessa, ovat palvelun tarjoajat ja etsijät löytäneet uudenlaisen tavan ottaa yhteyttä.

Olen sosiopolitisoinut vallitsevan työnhakuilmoitusten vastauskäytännön Foucault'n *eventualization*-käsitteen lailla, koska se politisoi normaaleiksi uskotut tavat ja teot (Hannula, 2003, 61). Huomasin, että ilmoituksissa käytetään koodikieltä, kuten sanoja, joiden perusteella voi tulla hyväksikäytetyksi. Uskon tällaisten sanojen olevan ilmoituksessani kansalaisuuteni, sukupuoleni ja *housekeeper*-sana. *Housekeeper* (*koti/huonesiivooja*) sanan kaksoismerkityksestä kertoi minulle eräs mies Limerickissä sen jälkeen kun kerroin hänelle, mitä ilmoitukseni jälkeen tapahtui. Hän sanoi, että se houkuttelee ”törkysoittajia” ja on periaatteessa koodisana prostituutiolle. Ymmärsin silloin, että kotisiivoojahan on valmis menemään tuntemattoman ihmiseen kotiin, jolloin tilanteen yksityisyys luo pimeälle työlle tilaisuuden. Projektissani tein tilanteen sosiopoliittiseksi ilmaisemalla taideprojektin muodossa työnhakuilmoitusten koodien sisällön ja konventiot.

Foucault'n mukaan siitä, mikä on kielletty, ei pidä puhua, vaan siitä on vaiettava, kunnes se lakkautuu reaalisesti. Jos jotain ei ole olemassa, ei se voi ilmetä millään tavalla, ei edes sen olemattomuutta julistavan sanan muodossa. Näin vaiettu asia sulkeutuu pois todellisuudesta kaikkein kielletyimpänä asiana. Sensuuriin ja vaikenemiseen liittyy myös vahvasti valta. Foucault'n mielestä valta on siedettävää vain sillä ehdolla, että se naamioi olennaisen osan itsestään. Valta toimii sitä paremmin mitä näkymättömämpää sen toimintamekanismit ovat. Näkymättömyys tai salailu ei ole siis vallan väärinkäyttöä vaan ehdottomuus. (Foucault, 2010, 66–67.) Lehti-ilmoitusten piilevien koodien olemassaolon mahdollistamiseen tarvitaan salassapitoa, jotta se voi toimia.

Työnhakuilmoitukset ovat melko tavallisia irlantilaisissa lehdissä. Moni luulee niitä rehellisiksi ilmoituksiksi ja juuri sitä työtä etsiviksi ihmisiksi, joita he sanovat olevansa. Halusin kohottaa tapaukseksi tilanteen, jossa soittajat käyttävät hyväkseen työnhakijaa, joka etsii töitä, joihin ei usein tarvitse olla kovin kouluttautunut. Tämä oletus tekee myös soittajista varomattomia, koska he uskovat langan toisessa päässä olevan hakijan, joka vain tarvitsee kipeästi rahaa ja on mitä luultavimmin ylipuhuttavissa tekemään muutakin työtä kuin etsimäänsä. Tämä kuvastaa tietynlaista hyvin stereotypistä ajattelua työnhakijasta, joka on muuttanut ulkomaille saadakseen paremman elämän.

Kokemukseni perusteella pimeiden töiden tarjoajat ylläpitävät vallitsevaa tilannetta eivätkä välitä toisen osapuolen paheksunnasta puhelimesta. He käyttävät hyväkseen toisen tarvetta rahaan täyttääkseen omat tarpeensa. Asiattomin puhelinsoitto tuli mieheltä, joka kysyi minulta suoraan: *"Do you wanna suck my cock?"* Puhelinsoitto oli niin törkeä, etten koskaan tehnyt siitä avoin työpaikka -ilmoitusta, koska en katsonut sitä ensinnäkään työtarjoukseksi vaan epäilin ennemminkin pilasoitoksi. Halusin sulkea puhelimen heti, mutta maltoin itseni, jotta saisin enemmän tietoa hänen ehdotuksestaan. Kysyin paljonko hän maksaisi tästä "työstä", koska minua kiinnosti projektini ja tutkimuksen kannalta hänen vastauksensa. Valtaa voi käyttää niin negatiivisesti kuin positiivisesti, eikä valta ole koskaan yksipuolista (Anttonen, 1998). Tämä pätee puhelinsoittoihin *Situation Wanted* -projektin aikana. Minulle oli ehdotonta pitää salassa vallankäyttöni soittajiin nähden, joten jouduin naamioimaan myös oman intentioni työntarjoajilta. Soittaja ei kuitenkaan vastannut paljonko hän olisi maksanut, joten lopetin puhelun, koska hän vain toisti kysymystään uudelleen ja uudelleen.

Otin tietyn roolin itselleni vastatessani puheluihin tai viesteihin. En ensinnäkään käyttänyt kutsumanimeäni vaan ensimmäistä nimeäni Mariaa. Nimi oli kansainvälisempi, enkä periaatteessa edes valehdellut esitellessäni itseni etunimelläni. En silti halunnut puheluiden olevan performanssia, vaikka puhelut olivatkin merkittävä osa taiteellista projektiani. Halusin olla oma itseni niin paljon kuin projektini puitteissa oli mahdollista. En kuitenkaan koskaan paljastanut olevani taiteilija.

Taiteentutkija Helena Sederholm puhuu performatiivisesta taiteesta, jonka hän sanoo tarkoittavan, että jotakin ilmaistaan toiminnallisesti. Sederholmin selventää, että performatiivinen on ohimenevää ja tilapäistä taidetta, jota on mahdoton dokumentoida. (Sederholm, 2000, 63.) Puhelut olivat ohimeneviä, enkä pystynyt luomaan tilanteita uudestaan, koska en nauhoittanut keskusteluita. Käsittelin puhelinsoittoja performatiivisena tekona, jonka jälkikäteen vieraannuttamisen keinoin muutin uudenlaiseksi materiaaliksi (avoin työpaikka -ilmoituksiksi ja blogitekstiksi). Kerroin saamani informaation, mutta annoin katsojalle kokonaisemman kuvan projektini käsittelemästä ilmiöstä.

Lea Kantonen kirjoittaa Sederholmin performatiivisesta käsitteestä sanoen, että se on pyrkimystä muuttaa vallitsevia käytäntöjä (Kantonen, 2005, 54). Performatiivisyydellä halusin vaikuttaa juuri pimeiden työmarkkinoiden olemassa oleviin käytäntöihin. Muokkaamalla performatiivisen tekoni informaation materiaaliseen muotoon pystyin kertomaan paremmin yleisölle vallitsevasta tilanteesta ja prosessoimaan tapahtumat visuaalisesti muidenkin ulottuville. Performatiiviset välineet tarjoavat mahdollisuuden, ei vain materialisoida

sosiaalisessa kontekstissa olevat tilanteet taideteoksena, mutta myös manipuloida tätä kontekstia taideteoksen luomisprosessin läpi (McKeown, 2008, 16).

Situations Wanted -projekti on luova tutkimus, joka painomediaa käyttäen ja laittamalla itseni mediaan kohteeksi ottaa selvää ilmoituksen vastaanotosta lukijoiden keskuudessa. Kokeilin myös laittaa työnhakuilmoituksen kauppojen ilmoitustaululle. Kuvassa 4 on asiakkaiden ilmoituspalsta, johon muun muassa laitoin ilmoitukseni. Kuva 5 on yksityiskohta kyseisestä ilmoituksesta ilmoitustaululla. Kyseisessä ilmoitustaululla muut ilmoitukset ovat tapahtumajulisteita, mutta näin myös monia *housekeeper*-työnhakuilmoituksia kauppoissa. En usko saaneeni yhtään soittoa tauluilmoitusten kautta, vaan kaikki yhteydenotot tulivat lehdistä ja internetistä. Ilmoitustaulut julkisena taiteena ovat kiinnostava väline, koska niihin on periaatteessa vapaus kiinnittää minkälaisen ilmoituksen tahansa, ainakin niin kauaksi aikaa kunnes henkilökunta poistaa sen.

Kuva 4 ja 5. Ilmoitukseni asiakkaiden ilmoituspalstalla Belfastin ostoskeskuksessa.

Aktivistitaiteilija Ange Taggart teoksessaan "*Tehdäänkö kaupat?*" käytti Sale-marketin ilmoitustauluja teoksensa esittämiseen. Sale-marketin ilmoitustauluilla kysyttiin "*Tehdäänkö kaupat?*", jolloin Taggartia alkoi kiinnostaa, kuinka asiat ovat muuttuneet. Enemmän toreilla käytiin kauppaa, kohdattiin ja keskusteltiin. Nykyisin kauppojen ilmoitustaulut toimivat eräänlaisina toreina, joilla tavalliset ihmiset ostavat, myyvät ja kohtaavat. Teoksessaan hän kutsui ihmisiä eri puolilta Suomea kiinnittämään ilmoitusten joukkoon omat ajatuksensa ilmastonmuutoksesta. (Taggart, 2007.) Ilmoitustaulut ovat toisaalta jo vanhentuneet, nykyisin käydään kauppaa, kohdataan ja keskustellaan lehtien palstoilla ja varsinkin internetissä sosiaalisen median keinoin. Sen vuoksi koin kiinnostavammaksi *Situations Wanted* -projektin osalta toimia enemmän median välineillä ja ilmoitustaulut olivat enemmänkin vai kokeilu.

Julkinen mediataide antaa mahdollisuuden ilmaista ajatuksensa soluttautuneena jokapäiväiseen media-annokseemme. Puolalaistaiteilija Barbara Kruger on tehokkaasti tuonut julki kantaansa julkisella mediataiteellaan. Hän suuntaa huomion yhteiskunnan ongelmiin käyttäen mainosjulisteita, joissa on kuvan ja tekstin suhteen ristiriita. Hän haluaa saada katsojan pohtimaan niin mainosviestien tarkoitusta kuin hätkähdyttääkseen katsojaa tutkimaan vakiintuneita käsityksiä niin sukupuolta, väkivaltaa, sosiaalista valvontaa kuin konsumerismia kohtaan (Michalowska, 2009, 205).

Suomalaisena nuorena naishenkilönä tiesin olevani lehden ilmoitussivulla silmiinpistävä, koska muut työnhakijat lehdissä olivat enimmäkseen paikallisia tai sitten puolalaisia, joita Belfastissa asuu paljon. Ilmoituksestani ei vielä huomannut tulevaa hyväksikäyttöä tai yhteiskunnallista ongelmaa. Vasta kun siirsin soitoista saaneeni informaation julkiseen tilaan, projektitilan ikkunalle, kyseinen epämoraalinen hyväksikäyttö tuli selville.

Työnhakuilmoitukseni vahvisti moraalikoodin hallintaa. Tiesin tämän jo Limerickin kokemuksistani. Limerickissä minua haastatteli mies, joka tarjosi minulle katalogiesittelijän työtä. Minun olisi pitänyt mennä eri firmoihin ottamaan tilaukset painotuotteista, kuten logoista, printeistä ja mainostauluista. Hän kuitenkin halusi minun tekevät myös toista työtä, johon tarvitsi hyvin moraalittoman ja korruptoidun henkilön. Hän ehdotti, että olisin mennyt esittelemään printtikatalogia myös isoille pomoille, ja illastamaan heidän kanssaan ravintolaan. Mitä enemmän onnistuisin viihdyttämään heitä, sitä suuremman tarjouksen he olisivat minulle antaneet. Tähän viihdyttämiseen pahimmassa tapauksessa sisältyi myös palveluita, kuten masturbaation katselua. Kieltäydyin työstä, jolloin mieskin sanoi minulle, etten sopisi työhön, koska minulla on liian paljon moraalialia. (ks. liite 3, s. 11–15)

Moraali on yksi vallan muodosta, jolla kielletään, käsketään ja sallitaan asioita perustuen yhteiskunnan normi- ja sääntöjärjestelmiin, jotka vallitsevat kulloisessakin kulttuurissa ja yhteiskunnallis-historiallisessa tilanteessa (Anttonen, 1998). Ihmiset siis oppivat moraalit perustuen omaan ympäristöönsä ja sen tapoihin. Limerickissä toinen mies, joka olisi antanut minulle työtä siivoojana, halusi minun hierovan häntä pari kertaa viikossa. Hän olisi maannut alasti sängyllä ja minä olisin hieronut häntä hajareisin hänen päällään. Kun kieltäydyin tästäkin työstä, hän vastasi minulle, että käyttäydyn kuin 12-vuotias. (ks. liite 3, s. 11–15)

Patologisoitunut oppiminen kuvastaa pimeiden markkinoiden työnantajia. Patologisen oppimisen vallan harjoittaminen rakentuu alistavaksi, tukahduttavaksi, riistäväksi, tuhoavaksi, hierarkkiseksi herruusjärjestelmäksi ja sen mukaisiksi sosiaalisiksi suhteiksi, jotka opitaan ihmisten välisessä interaktiossa. Patologisoituneen oppimisen moraalikoodi perustuu

herruuttamiseen, joka normittaa yhteiskunnallista ja ihmisten välistä toimintaa. Sitä ei voi kuitenkaan pitää vakavassa mielessä moraalina vaan moraalittomuuden ja epämoraalin koodina, koska sitä määrittää epäinhimillisyyteen, sortoon ja tuhoamiseen oikeuttavat kriteerit. (Anttonen, 1998.)

Pimeillä työmarkkinoilla raha merkitsee herruutta ja moraalittomuus luo menestystä. Oma moraalini joutui siis vastakkaisiin asetelmiin työnantajien *herruuttamisen* moraalikoodin kanssa, koska olimme oppineet ymmärtämään asioita eri tavalla. Minun moraalikoodini on syntynyt tasavertaisessa ympäristössä, jossa en ole kokenut *alvistamista* enkä *herruuttamista* kun taas seksuaalisen työnantajien ajatusmaailmaan voi kuulua toisen alvistaminen seksuaaliseen kanssakäymiseen rahasta. Performatiivisuudella käsittelin asiaa esteettisyyden ja visuaalisuuden kautta, jolla Kantosen sanoin tarkoitan asioiden tekemistä ja muutoksen aiheuttamista. Tämä voi olla olennaisena osana taiteen estetiikkaa eikä pelkkää taiteen sivuvaikutusta. (Kantonen, 2005, 54.) Vieraannutin itseni performatiivisuuden keinoin, jolloin en ottanut saamiani puhelinsoittoja henkilökohtaisena loukkauksena vaan pystyin käsittelemään asioita taiteellisista ja toimintatutkimuksellisista näkökulmista.

2.2 Työnhakuopas vallankäytön kritiikkinä

Mediataiteella tarkoitetaan taidetta, joka käyttää elektronista teknologiaa esillepanovälineenä, kehittää teknologian käyttötapoja ja soveltaa totuttuja tapoja uudenlaiseksi. *Taidetta koneesta* -kirjassa Erkki Huhtamo sanoo ihannetapaukseksi sitä, jossa mediataiteen voi väittää olevan taidetta, joka ”*käsittelee medioita medioiden avulla*” (Huhtamo, 1995, 11). Monesti mediataiteen katsotaan alkaneen vasta 1960-luvulla, jolloin mediateknologiaa alkoi jo olla jokaisessa kodissa television, radion ja kirjoituskoneen muodossa. Kuitenkin ajatuksen tasolla mediataidetta on ollut nähtävissä jo 1900-luvun alkupuolella. Taiteilijoiden mediataide 1900-luvun alussa oli ennemminkin median kritisoimista ja siitä inspiroituneena aiheiden ottamista teoksiinsa. Taiteilijat silti käyttivät perinteisiä tapoja ja välineitä tehdä taidetta.

Saksalaisen taiteilijan John Heartfieldin (1891–1968) fotomontaaseja 1920–30 -luvulla voisi kutsua mediataiteeksi. Hän käytti taiteensa aiheena median tarjontaa, kuten natsi-ideologiaa puoltavia kuvia, joita oikeistolehdet julkaisivat. Hän esitti fotomontaaseiksi kutsumiaan kuvia julkisessa tilassa ja sanoi mediamaailman olevan ”taidegalleriansa”. Hänen taiteellinen toimintansa tapahtui siis kokonaan media määrittelemässä tilassa. (Huhtamo, 1995, 11.) Mielestäni Heartfield on ollut merkittävä mediataiteen edelläkävijä, koska hän oivalsi taiteen

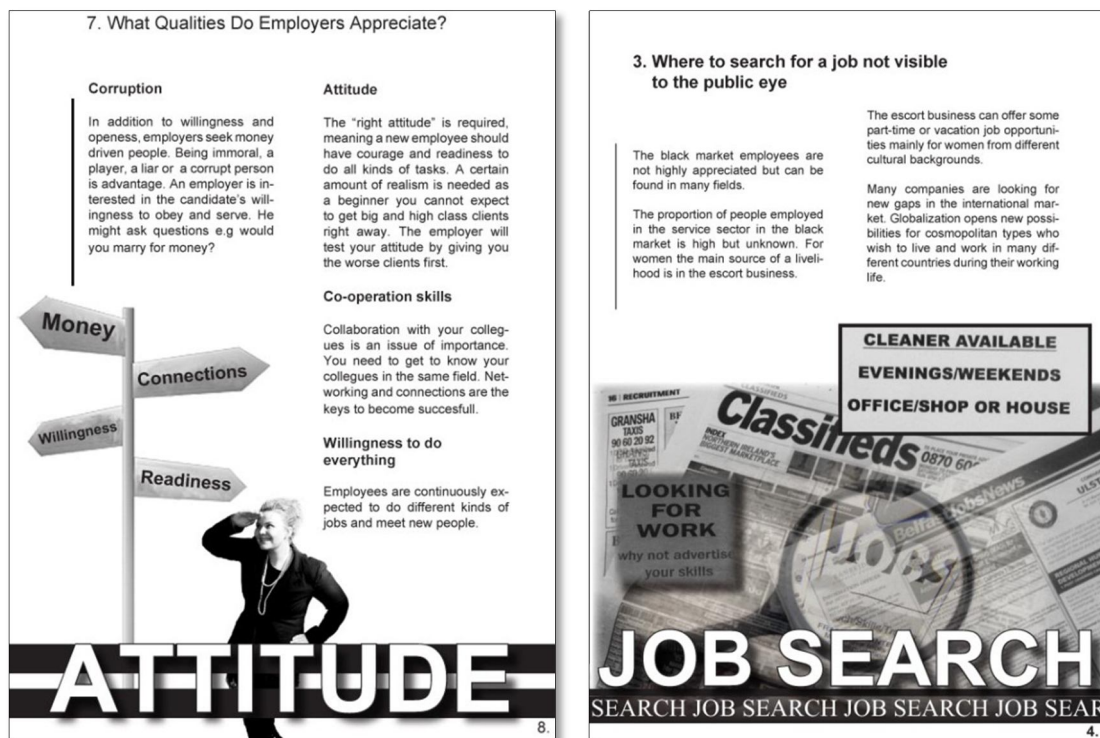
kantaaottavuuden vaikutuksen yleisöön käyttäen samoja keinoja kuin tuohon aikaan mediassa vallitseva propaganda. Hän ymmärsi viedä taiteensa ulos galleriasta, käyttää median keinoja hyväkseen oman mielipiteensä julkituomiseen, ja toimia ajan hengessä ja siihen vaikuttaen.

Nykytaiteessa mediataiteen roolin näkisin olevan taidetta, joka kokeilee uusia teknologioita ja materiaaleja, tarkastelee kriittisin silmin yhteiskunnan ja kulttuurin tilanteita. Mediataide pyrkii lähentämään taidetta ja jokapäiväistä elämää toisiinsa. *Situationist International* (SI) oli avantgardistinen liike, joka perustettiin vuonna 1957 toimien lähinnä Pariisissa. Minua on kiinnostanut taiteessani situationistien *détournement*-käsite, jolla tarkoitetaan alkuperäisen viestin, ajatuksen tekemistä toiseksi, vastakohtaksi, niin että ajatus muuttuu naurettavaksi, parodiaksi. *Détournement*issä on tärkeää, että tunnistettavuus ”oikeaan” säilyy ja uudesta muunnoksesta tulee kantaaottava muunnos alkuperäiseen. Marko Pyhtilä on kääntänyt *détournement*-käsitteen tarkoittavan: *olemassa olevien (esteettisten) elementtien uusikäyttöä vallankumouksellisiin tarkoituksiin* (Pyhtilä, 2005, 60 ks. myös SI, 1959, #3). *Détournement* erosi kollaasista sillä, että sen tarkoitusperät olivat myös vallankumoukset eivätkä vain taiteelliset. Tarkoituksena oli saavuttaa ”*parodisen-vakava vaihe*”, unohtaen alkuperäisen elementin merkitsemättömyyden. (Pyhtilä, 2005, 61.) Oppaallani en vallankumousta havitellut, mutta halusin luoda keskustelua ja huomiota vallankäyttöön juuri tällä ”*parodisen-vakavalla*” tavalla.

Olen käyttänyt työnhakuoppaassa *détournementia* eli visuaalisten elementtien uudelleen käyttöä. Työnhakuoppaassa hyödynsin oikeita opaskirjoja ja niiden työnhaku-sloganeita, mutta muunnin ne tarkoittamaan laitonta työtä, jotta saisin ihmiset huomaamaan suuremman yhteiskunnallisen kysymyksen, kuten työttömyyden ja pimeiden työmarkkinoiden yhtälön yhteiskunnassa. Työnhakuoppaan sivulla 8 (ks. kuva 7 ja liite 3 s. 8) olen kirjoittanut ohjeita, mitä työnantaja toivoo työnhakijalta. Olen tehnyt otsikoinnit korruptio, asenne, yhteistyökyky ja -halukkuus tehdä ihan kaikkea. Näiden alle olen selittänyt, miten ne ilmenevät ja mistä on kyse. Taiton olen tehnyt näyttämään melko samalta kuin oikeissa työhaun opaskirjoissa. Taitto on asiallinen ja selkeä.

Parodisoimalla oikeita työnhakuoppaita olen pystynyt ”leikkimään” vakavalla asialla. *Détournement* on peli, joka on tehty mahdolliseksi devalvaation, arvon heikentymisen kapasiteetilla. Situationistit sanovat, että on tärkeää luoda ”*parodisen-vakava*” taso, missä käännetty elementit kasaantuvat. Ei ole tarkoituksena herättää narkästystä tai naurua alkuperäistä työtä kohtaan vaan ilmaista välinpitämättömyytemme siihen liittyviin asioihin vähentämällä alkuperäisen arvokkuutta. (SI, 1959, #3.) Pyhtilän toteakin mielestäni osuvasti

détournementin olevan leikkimistä arkisilla merkityksillä, sanoilla ja eleillä, ja uusien merkityksien antamista niille (Pyhtilä, 2005, 66).

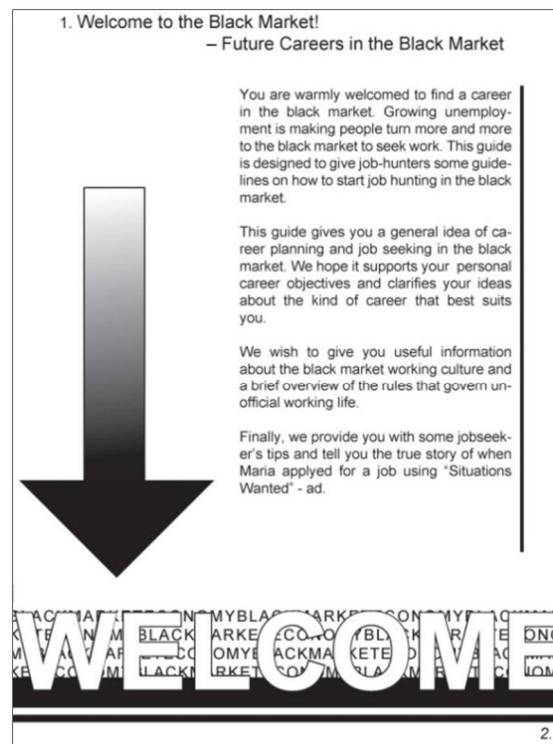

Kuvat 6 ja 7. Pimeiden markkinoiden työnhakuoppaan sivut 4 ja 8 näyttävät, miten muutin opaskirjamaisen taiton ja kielen merkitsemään pimeitä töitä.

Käytin työnhakuoppaassa parodisia ja humoristisia keinoja, koska koen huumorin olevan vahva keino vaikuttaa ihmisten ennakkokäsityksien muuttamiseen. Situationistien johtohahmo Guy Debord kirjoittaa *Détournement*-käyttöoppaassa, etteivät ihmiset voi enää määrittellä taidetta yleväksi, ainoaksi oikeaksi. Kaikkia elementtejä, mistä ikinä ne on otettu, voidaan käyttää tekemällä niistä uusia yhdistelmiä. Huumori syntyy, koska ihmiset ovat ottaneet jonkin asian valmiina, itsestäänselvyytenä. (Debord, 1956, #8.) Halusin oppaallani ilmaista huumorin kautta ennako-oletuksia työnhaun keinoihin sekä stereotyyppisen ajattelun seurauksia.

Merkittävin keino, millä voi rikkoa menneisyyden puhdasoppiset työt, on usko, joka langetetaan uusin silmin näkevään. Se ottaa usein intentionaalisen parodisen muodon, joka edellyttää ja vahvistaa emansipaation. Uusin silmin näkijä pääsee ylitse vallitsevan ajatusmallin ja ilmaisun, eikä eksplisiittisesti tuomitse sitä. Hän tuottaa sen uudelleen sosiologiseen kontekstiin, jolloin asian mielivaltaisen konvention voi havaita, koska asia on muuttunut ristiriitaiseksi tai absurdiksi. (Bourdieu, 1987, 31.) Kun jotakin asiaa katsoo uudelleen uusin silmin, huomaa asian parodisuuden, vapautuu vanhoista tavoista ja näkee

asian hullunkurisuuden. Parodioiva teksti vaatii erilaisen asenteen ja lukutavan. Jotta jostakin tulisi parodia, tulee vapauttaa itsensä ”*poeettisen vakavuuden vaatimuksista*”, eli konventioista, ja saada tällä tavoin parodian leikki ja sen ominaisuudet näkyviksi. (Culler, 1975, 152.) Parodian kaikkien vivahteiden ymmärtäminen ja vastaanottaminen on esteettistä, tietoista, luovaa ja radikaalia toimintaa. (Mäkinen, 2005, 65.)

Kuvat 8 ja 9. *Situations Wanted* -työnhakuoppaan kansi ja *Tervetuloa pimeille markkinoille* -sivu.

Jaoin pimeiden markkinoiden työnhakuoppaan (kuva 8 ja 9) jokaiselle henkilölle, joka vieraili projektitilassa. Vein myös muutaman oppaan kaupungin julkisten tilojen, kuten työvoimatoimiston ja kirjaston, esitapinoihin, joista ihmiset voisivat ”vahingossa” löytää sen. Työnhakuopas oli antiopas käyttämällä *détournement* ideaa. Siitä löytyi vinkkejä ja neuvoja, kuinka löytää pimeitä töitä. Käytin hyväkseni parodiaa ja huumoria myös kuvissa, kuten kuvasta 8 on nähtävillä. Parodia tulee julki kuvista, joissa hymyilen onnellisena, katsoen tulevaisuuteen virallisessa jakkupuvussa, vaikka kannessa lukeekin työnhakuopas pimeille markkinoille. Tämä antaa oppaalle autenttisen ilmeen. Kun opasta alkaa lukea ja katsoo tarkemmin, huomaa sen olevan moraalisesti täysin väärin ja ohjeistukset ovat laittoman ja laillisen raja-alueilla. Oppaani antaa neuvoja työnhakuun pimeille markkinoille, mutta myös osoittaa oikeiden oppaiden konventionaaliset tavat ja rikkoo ne käyttämällä niitä toisenlaiseen merkitykseen.

Olen ennen pimeiden markkinoiden työnhakuopasta, tehnyt oman roskalehden nimeltä *Piimii* (2008). *Piimii*-lehti koostui Irlannista ostamistani tositarina-naistenlehdistä, joissa ihmiset saivat kertoa omat tarinansa ja saivat julkaisustaan rahaa. Ihmiset myivät oman tarinansa lehdille, jonka seurauksena lehdet mässäilivät yltäkylläisesti heidän elämällään ja myivät ”tosi-tarinoita”. Tein näistä tarinoista kollaasitarinan, joka sisälsi kaikki ”parhaimmat palat”. Painoin kollaasitarinan omaksi lehdeksi, jossa esiinnyin itse jokaisen tarinan henkilöinä. Roskalehteni on siis simulaatio alkuperäisistä. Korostaen, miten järkyttävillä tarinoilla mässäillään ja kuinka ne laitetaan ajantappoviivien sekaan aivan kuin se olisi täysin normaalia. (ks. <http://piianttila.com>)

Situationistit muuttivat myöhemmässä vaiheessa *détournementin* välineeksi, jolla voitiin kritisoida spekaakkeli-yhteiskuntaa muillakin kuin vain propagandakeinoilla. Siitä tuli kriittisen ajattelun lähtökohta. (Pyhtilä, 2005, 63.) Monet taiteilijat ovat käyttäneet situationistien *détournement* ajatusta tehdessään kannanottoja yhteiskunnan ongelmiin. 1980-luvulla toiminut Act-up taiteilijaryhmä teki teoksia herättääkseen huomiota AIDSiin. Gran Fury oli kollektiivi, joka kuului ryhmään tuottaen aids aktivismi -kuvastoa. Ryhmä toimi anonymisti kertomatta henkilöllisyyttään tai näyttämättä kasvojaan missään. (Felshin, 1995, 72.) He tekivät mediataideteoksen, *New York Crimes*, joka oli neljän sivun simulaatio *New York Times* -lehdestä. He käyttivät samalla tyylillä painotuotetta hyväkseen kuin teen omassa taiteessani.

Levitin *Piimii*-lehteä ympäri Helsinkiä, kun se oli esillä Suomen taiteilijaseuran tuottamassa *Nuoret 2009* -näyttelyssä Helsingin taidehallissa (ks. www.taidehalli.fi). Myös Gran Fury taideryhmä laittoi *New York Crimes* -lehden osaksi oikeaa *New York Times* -lehteä neljältä aamulla ennen heidän kaupungintalolla tapahtuvaa ACT-up demonstraatiotaan. Lehti käsitteli Aidsiin liittyviä artikkeleita, jotka ottivat kantaa valtion passiiviseen asenteeseen kysymystä kohtaan. (Felshin, 1995, 72.) Kaikki teokset niin *Piimii*-lehteni, *Situations Wanted* -pimeiden markkinoiden työnhakuopas kuin Gran Fury:n *New York Crimes* korostavat hyvinvointivaltioiden ongelmia, ja käyttävät *détournement*-ajatusta hyväkseen toteutuksessaan.

Situationistien perimmäinen tavoite oli *ultradétournement* – jokapäiväisen elämän tilanteiden *détournementtiä* – missä kaikki parempaan maailmaan tarvittava oli olemassa, jolloin kysymykseen enää tulee, miten niitä käytetään (Pyhtilä, 2005, 66). Asco-taideryhmä Los Angelesista on politisoinut julkisen tilan performansseillaan. He politisoivat tilallisesti estetiikan kriittiseksi vastustukseksi ja toiminnaksi, jolla he halusivat herättää yhteisön vastuuta asioihin ja saada aikaan sosiaalista muutosta (Suderburg, 2000, 16). Tekemällä

taidetta kadulla he huomasivat julkisen representaation voiman sekä alternatiivisilla keinojen hyväksikäyttämisen vahvuuden (Sureburg, 2000, 189).

Decoy Gang War Victim -performanssi, 1974, oli teos, jossa Asco julkaisi kuvia "kuolleista", jotka olivat kuolleet jengitappeluissa. Kuvat olivat väärennettyjä, mitä he eivät kertoneet medialle vaan lähettivät uutiskuvia toimittajille tapahtuneista väkivallanteoista. Kuvat esitettiin televisiossa autenttisina Itä-Los Angelesin meksikolaisamerikkalaisten eli *chicanojen* jengimurhina. Asco halusi tällä teollaan saada ihmiset huomaamaan dokumentaation voiman, jolla saa vallan tuomita. Asco tulkitse uudestaan tulkinnat *chicanoiden* urbaanista kokemuksesta, joka korosti ympäristön järjettömyyttä, jota muokkasivat väkivalta, rotusyrjintää ja hyväksikäyttöä. Heidän tarkoituksensa ei ollut luoda speaktaakkeleita vaan kiinnittää huomiota tiettyyn tilanteeseen jokapäiväisestä elämästä välispeaktaakkeleiden läpi horjuttaakseen median valtaa. Ascon teokset osoittivat taiteellisesti, miten valtasuhteet voi kääntää pääläelleen ja miten kaupunki on eletty ja koettu erilaisin tavoin. (Sureburg, 2000, 198.)

Situations Wanted -projektilla osoitin Ascon tavoin, miten valtasuhteet kääntyivät pääläelleen ja olivat koko ajan liikkeessä projektini aikana. Dokumentaation, parodian ja visuaalisten elementtien uudelleen järjestelyllä sain esitettyä kritiikkini esteettisin keinoin katsojille. Rikoin työnhakuoppaan konventiot käyttämällä toisella tavalla niiden kirjoitustyyliä ja kuvastoa, jotta voisin näyttää uusin silmin vallitsevien työmarkkinoiden piilevät käytännöt. Työnhakuopas materiaalisena tuotteena muistuttaa vallankäytöstä myös jälkikäteen, koska jaoin sitä jokaiselle kävijälle projektin aikana.

Lopuksi

Tässä luvussa olen osoittanut, miten sääntöjen, tapojen ja konventioiden rikkoutumisen kautta voi paljastaa kulttuuriset koodit. Muutin oman kokemuksen kriittiseksi julkiseksi mediataiteeksi kertoen omista merkittävistä urbaaneista kokemuksistani, jotka olisivat muuten pysyneet piilossa yleisön tietoisuudesta. Tällaisia keinoja ovat käyttäneet menestyksekkäästi myös monet muut taiteilijat ja taideryhmät.

Kulttuuriset koodit paljastuvat, kun sensuurin ja vallan naamion taakse pystyy näkemään. Itse käytin performatiivisia menetelmiä saadakseni selville valtasuhteiden moninaisen moraalikoodiston sekä *alistamisen* ja *herruuttamisen* välisen suhteen, jota kumpikin osapuoli

voi tietoisesti käyttää hyväkseen. Muistuttajana tästä konventioiden rikkoutumisesta tein pimeiden markkinoiden työnhakuoppaan, joka käsitteli painomediaa painomedian avulla.

Parodia auttoi huomioimaan kritiikkini pimeiden työnmarkkinoiden käytäntöjä kohtaan. Pystyükseni leikkimään vakavalla aiheella, käytin situationistien *détournementiä* keinona luoda *parodisen-vakavan* oppaan. Yhdistin leikin kautta vaikean asian kasvattaakseni ihmisten tietoisuutta vallitsevia pimeiden työmarkkinoiden käytäntöjä kohtaan. Levittämällä painotaidetta ympäristöön pystyy häkellyttämään passiivista kaupunkilaista, koska hän löytää kannanoton naamioituna tavanomaisen näköiseksi esitteeksi. Tällä tavoin voi saada yhteisön jäsenen huomaamaan vallitsevan epäkohdan ympäristössään.

3. JULKINEN TILA VALTASUHTEEN ILMENTÄJÄNÄ

Puolalainen taiteilija Krzysztof Wodiczko on sanonut julkisesta taiteesta, että ”*Taide on tänään yksi ääni vallan ja vapauden diskurssien mutkikkaassa arvoituksessa, jota ratkotaan kaupunkitilassa*” (Wodiczko, 2005, 51, ks. myös Michalowska, 2009, 175). Kun taide on julkisesti esillä, sillä pystyy ilmaisemaan sosiopoliittisia kannanottoja huomiota herättäen. Taiteen vahvimpia rooleja on olla kantaaottavaa ja herätellä ihmisiä huomaamaan, havainnoimaan ja keskustelemaan taideteoksen temasta. Wodiczkon taideteokset ovat isoja projisointeja kaupungin rakennusten seinille ja monumentteihin kertoen jonkin yhteiskunnallisen ilmiön olemassaolosta tai epäkohdasta. Halusin myös omalla taideprojektillani saada aikaan laajemman yleisön mielenkiinnon. Keskityin tekemään projektitilan julkisivusta mahdollisimman näkyvän ja tavanomaisen rekrytointitoimiston näköisen, jolloin katsoja huomasi pimeiden työmarkkinoiden olemassaolon laajuuden Belfastissa.

Käsite *new genre public art* eli ”uusi julkinen taide” sopii projektini taidesuunnaksi, sillä sen yhtenä määritelmänä on julkisella paikalla sijaitseva tai tapahtuva taide, joka ei noudata mitään tiettyä taidesuuntaa tai -tyyliä (Kantonen, 2005, 52). *Situations Wanted* -projektissa yhdistyi monet eri materiaalit ja taidemuodot. Projektini oli osaksi mediataidetta, osaksi julkista taidetta ja siihen kuului performatiivisia osuuksia sekä toimistoksi installoitu projektitila. Mary Jane Jacob toteaa paikkasidonnaisen taiteen pikemminkin käsittelevän julkisia asioita kuin olevan vain taidetta julkisissa tiloissa. Hän antaa ”uudelle julkiselle taiteelle” kolme toimintastrategiaa. Ensimmäisenä se voi olla tapa osoittaa tai käsitellä identiteettiä. Toiseksi se voi luoda taidetta sosiaalisena kritiikkinä ja kolmantena se voi olla keino muuttaa todellisuutta tai inspiroida muutoksen mahdollisuuteen. (Jacob, 1995, 53–54, ks. myös Hannula, 2004, 18.) Kaikki nämä kolme toimintastrategiaa esiintyivät projektissani. *Situations Wanted* käsitteli ulkomaalaisen työnhakijan identiteettiä, oli kokonaisuudessaan kritiikkinä pimeiden markkinoiden käytännöille sekä inspiroi ihmisiä muutoksen mahdollisuuteen, koska projekti auttoi heitä tiedostamaan ilmiön ja sen konventiot.

Julkisen tilan taiteessa ohikulkeva yleisö haastetaan päivittäisten rutiinien keskellä kyseenalaistamaan itsestäänselvyksiä ja kiinnittämään huomiota epäkohtiin kaupungissa. Julkisella tilalla on monta merkitystä ja käyttömahdollisuutta. Julkisen tilan voi myös nähdä sosiaalisena, materiaalisena vallankäytön tilana, joka muokkautuu jokapäiväisen elämän sosiaalisissa suhteissa ja ihmisten toiminnassa. (Kymäläinen, 2009, 93.) Julkinen taide on monesti tilapäistä, hetkellisiä kannanottoja kommentoimaan yhteiskunnallisia epäkohtia. *Situations Wanted* -mediataideprojektin pääpainotus oli projektitilan ikkunalla, johon laitoin

avoin työpaikka -ilmoitukset esille. Tämä teki projektistani julkisen, koska ohikulkijat eivät tienneet enää, että kysymyksessä oli taidegalleria vaan uusi työnhakutoimisto. Muutamat ihmiset jopa kysyivät minulta, miksi se galleria on lähtenyt pois. Eräs mies vuorostaan sanoi, että yritykselläni voi olla vähän huono paikka, koska se on keskustan sivukadulla, eikä sellaisella paikalla, missä työttömät liikkuvat.

Julkinen taide on aikaisemmin koettu merkitsevän pääasiassa patsaita kaupunkitilassa. Koko yhteisön konsepti on muuttunut, muun muassa politiikka tapahtuu nykyään lehtien sivuilla ja televisiossa. Yhteisöllinen ympäristö sisältää nyt median, puhelimet, tietokoneen ja muut tekniset laitteet, joihin julkista taidetta tekevien taiteilijoiden työt ovat asetettu kuin patsaat konsanaan. (Felshin, 1995, 31.) Taitelijoiden interventiot julkisissa tiloissa havainnollistavat, miten katsoja voi kokemuksen kautta asettua jonkin toisen asemaan, ja alkaa tunnistaa kaupunkitilaan liittyviä ongelmia. Julkisella taiteella voi näin osoittaa niitä muutoin huomaamattomaksi jääviä asioita ja luoda julkista keskustelua asian ympärille (Michalowska, 2009, 204). Oma interventioni kohdistui niin sanomalehtien ilmoituspalstoille, internetiin ja kaupunkitilaan. Aion seuraavissa kappaleissa keskittyä näihin julkisiin kohteisiin, ja tutkia miten vallankäyttö ilmeni työtarjouksien, puhelujen ja julkisen tilan kautta yleisölle.

3.1 Työtarjoukset vallankäyttäjän ja kohteen kohtaamispintoina

Situations Wanted -projekti mahdollisti minun saavan tietoa piilevistä valtarakenteista yhteiskunnassa vastaamalla puhelimeen ja laittamalla saamani tiedon materiaaliseen muotoon. Foucault'n geneologia eli historiallinen valta-analyytikka tutkii, kuinka tekemisiä ja sanomisia käytetään valtasuhteiden verkostoissa (Valtonen, 2004, 217). Kymäläinen tulkitsee *"genealogian pyrkimyksenä antaa ääni paikallisille, alistetuille tiedon muodoille ja käyttää niitä tieteellisen tiedon ja vallan välisen suhteen osoittamiseen ja kritiikkiin* (Kymäläinen, 2003, 4)."

Foucault'ille tieto oli tiedon hallintaa ja pyrkimystä tietää, jossa tärkeää oli empiirinen tapa havaita ja nähdä. Tärkeää oli havaituksi tuleminen ja katseen suuntaamisen tavat. Tieto on mukana dispositiivissa eli kamppailujen, kiistojen, vallankäytön ja valtapyrkimysten tilanteissa ja verkostoissa. Termiä dispositiivia Foucault käytti tarkoittamaan yhteiskunnallisen vallan "kokonaisuutta", jolloin valta merkitsi enemmän kuin vain institutionaalista valtaa. Se oli strategisten yhdistelmien historiallista järjestymistä. (Hélen, 2010, 504–505.) Foucault'ille tieto, totuus ja yhteiskunnalliset vaikutusyhteydet olivat kietoutuneet yhteen (McNay, 1994, 6

ks. myös Valtonen, 2004, 208). Niin ne olivat myös projektissani, jossa kokemus, media ja julkinen tila muodostivat kombinaation.

Foucault'ia kiinnosti, miten eri tavoin alistavat valtasuhteet syntyivät sosiaalisissa käytännöissä (McNay, 1994, 6, ks. myös Valtonen, 2004, 208). Pimeillä markkinoilla alistaminen on hyvin yleistä ja sen osoitin *Situations Wanted* -projektillani. Kokemus antoi tietoa, totuuden paljastin median välityksellä ja projektitilalla osoitin yhteyskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia. Projektin aloitin vastaamalla työnhakuilmoituksellani saamiini puhelinoittoihin. Puhelimessa olin sosiaalisessa kanssakäymisessä ihmisten kanssa, joka loi kohtaamispuolelta soittajan ja itseni kanssa.

Foucault'n geneologia katsoo historiaa "tapahtumallistamalla" (*eventualization*) sen. Tapahtumalla Foucault'n geneologiassa ei tarkoiteta hallituskautta, taistelua tai sopimusta vaan ennemminkin voimasuhteiden pääläelle kääntämistä eli vallan anastamista. (Valtonen, 2004, 217.) Vallan voi nähdä *foucaultilaisen* näkemyksen mukaan niin positiivisena kuin negatiivisena vallankäyttönä. Valta on ketjuliikettä, joka on kaikkialla (Foucault, 2010, 72). Laittamalla saman ilmoituksen lehteen ja yrittämällä saada samanlaisia pimeiden töiden työtarjouksia kuin Limerickissäkin otin itselleni voimasuhteen anastamalla myös itselleni valtaa soittajiin nähden.

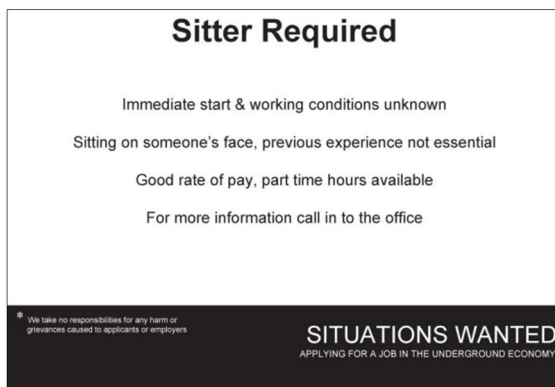
Sain kolmen viikon aikana 23 työtarjousta, joista suurin osa oli hyvin kyseenalaisia. Pimeiden töiden tarjoajat lukivat ilmoitukseni lehdestä tai internetistä eli julkisesta mediatilasta. Tämän jälkeen he soittivat minulle ja siirsivät tilanteen yksityiseen tilaan. Valta ja tila ovat relationaalista, suhteessa maailmaan sosiaalisen kanssakäymisen tuloksena ja sen ilmenemismuodot vaihtelevat eri tilanteiden mukaan. Julkinen tila on yleinen, kaikkien nähtävillä oleva asia. Kuitenkin vallankäyttö ilmenee kohdistettuna tiettyihin asioihin ja tilaisuuksiin, jota tapahtui puhelujen aikana.

Valtaa ei voi tarkastella yleisesti vaan sen erityisten ilmenemismuotojen kautta, kuten dominoinnin, auktoriteettiaseman, viettelevyyden, manipuloinnin ja pakottamisen kautta. (Allen, 2003, 2-6; Allen, 2006, 454; Kymäläinen, 2009, 110.) Esittelen saamani työtarjoukset näillä ilmenemismuodoilla ja analysoin niitä Foucault'n valta-analyttikalla, missä valta, tila ja ruumis muodostavat kolmion (Helén, 1996, 274). Aion tässä luvussa käydä läpi saamiani työtarjouksia, ja miten vallankäyttäjän ja alistetun kohtaamisen kautta "*tapahtumallistin*" asian taideprojektin muotoon. Olen tehnyt luettelon työtarjouksista, joka löytyy liitteestä 1. Luettelon avulla voi seurata minun ja soittajan välillä tapahtuneita asioita ja minkälaisen tiedon sain työtarjouksista.

Dominointi

Kamppailu dominaation muotoja vastaan on kamppailua etnisiä, sosiaalisia ja uskonnollisia muotoja vastaan (Foucault, 1994, 331). *Situations Wanted* -projektin aikana sain kamppailla varsinkin etnistä dominointia vastaan suomalaisuuteni vuoksi, jonka eräät soittajat olettivat tarkoittavan seksuaalisen työvoiman mahdollisuutta. Seksuaalista työtä tarjoavat ehdottelivat minulle seuralaisen, eroottisen hierojan, seksikkään baarimikon ja polttariporukan viihdyttäjän työtä.

Mies 4 lähetti minulle viestin, jossa työkuva olisi hänen päänsä päällä istumista. Ajattelin henkilön olevan pilasoittaja ja jätin asian sikseen. Hän kuitenkin otti minuun uudelleen yhteyttä kysyen olisinko kiinnostunut työstä, josta saa 100 puntaa puolelta tunnilta. Kysyin, mitä työ sisältäisi. Häneltä tuli vastaus, että hän on erikoistunut puolalaisiin ja tšekkiläisiin tyttöihin, ja pyörittää seuralaispalveluja. Hän on nähnyt kuvani, jonka perusteella sopisin työhön. Laitoin hetkeksi aikaa *Gumtree*-sivulle vanhan, ei kovin tunnistettavan valokuvan itsestäni kokeillakseni mitä tapahtuisi. Vaikka kieltäydyin tarjouksesta, häneltä tuli vielä parin päivän ajan viestejä. Hän kyseli onko minulla poikaystävä, ja haluaisinko lähteä ulos hänen kanssaan. En vastannut näihin viesteihin enää.

Kuvat 10 ja 11. Mies 4:n työtarjoukset avoin työpaikka -ilmoituksina projektitilassa.

Mies 5 katkaisi puhelun sen jälkeen, kun vastasin hänen uteluihin seksikkästä ulkonäöstäni vastakysymyksellä, mitä hän tarkoittaa seksikkäällä. Mies 16 halusi minun pitävän yllä vain rintsikoita ja pieniä "hot-pants" -shortseja. Mies 13 olisi halunnut palkata minut seksikkääksi avajaistarjoilijaksi, joka tulisi kokemaan seksuaalista häirintää työnsä aikana. Jokainen näistä miehistä halusi käyttää valtaansa alistaisesti minua kohtaan.

Miehien 4, 5, 13, ja 16 valta ilmeni dominoivasti sopimattomana käytöksenä, jonka mies 13 tiedosti, koska hän tiesi projektistani. Hän halusi osoittaa tällaisen vallan olemassaolon

esimerkkiä tarjouksellaan. Mies 13 lisäsi huonoa esimerkkiä, eikä ymmärtänyt autenttisuuden merkitystä luovassa tutkimuksessa. Hän tarjosi valetyön, jotta voisi vitsailla asialla. Pimeiden töiden markkinat olivat hänelle jotain hyvin kaukaista, koska hän ei ymmärtänyt ilmiön olemassaolon laajuutta. Tarjoukseni olivat oikeasti ihmisiltä, jotka olivat vain nähneet työnhakuilmoitukseni lehdessä eivätkä projektista jo tietävien pilailuja.

Sexy Bartender Required

For a bar / nightclub

Immediate start & sexy appearance essential

Fluent English required

Full time and part time hours available

For more information call in to the office

* We take no responsibilities for any harm or grievances caused to applicants or employers

SITUATIONS WANTED
APPLYING FOR A JOB IN THE UNDERGROUND ECONOMY

Stags Night Hostess Required

Immediate start & working conditions unknown

Working in a night club serving bachelor party customers
wearing hot pants and bra

Previous experience not essential

20 £ / night, 3 times a week

For more information call in to the office

* We take no responsibilities for any harm or grievances caused to applicants or employers

SITUATIONS WANTED
APPLYING FOR A JOB IN THE UNDERGROUND ECONOMY

A Trolley Dolly Required
in a city centre art gallery

To offer drinks and refreshments from a trolley pushed around the gallery during exhibition functions.

Essential Criteria: Must be 18 years old or over / Must dressed in a glamorous manner and possess sex appeal.

Rate of pay is negotiable / part time hours available

The employer takes no responsibility for the once pasted tradition of pinching or groping Trolley Dolly's as they passed with their trolley. It is now the considered norm that Trolley Dolly's must use more complicated methods of picking up men/women that they fancy.

For more information call in to the office

* We take no responsibilities for any harm or grievances caused to applicants or employers

SITUATIONS WANTED
APPLYING FOR A JOB IN THE UNDERGROUND ECONOMY

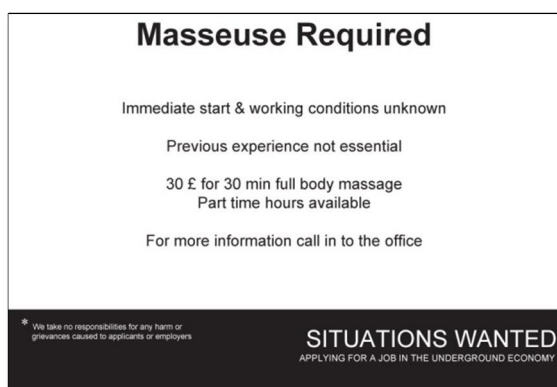
Kuvat 12, 13 ja 14. Miehien 5, 16 ja 13 työtarjoukset avoin työpaikka -ilmoituksina projekttilassa.

Valta on perusteltua hahmottaa dominaation ja emansipaation ristivetoisuutena, koska dominoiva herruus, joka alistaa, synnyttää emansipatorisen vastavoiman. Valta voi olla myös toimintakyky, josta seuraa erilaista toimintaa. Jos valta arvotetaan moraalisesti hyvänä tai huonona, tarvitsee se erityisen yksityiskohtaisen erittelyn, joka osoittaa tarkalleen, minkälaisesta vallasta on kysymys. (Anttonen, 1998.) Emansipatorinen vastavoima syntyi näiden asioiden esittämisestä visuaalisessa muodossa, jolloin valtasuhde liikkui niin soittajien, yleisön kuin taiteellisten valintojeni välillä luoden uutta tietoa tilanteen monimutkaiseen valtaverkoston.

Viettely

Monet saamistani työtarjouksista liittyivät seksuaalisiin palveluihin, jossa minun olisi pitänyt vietellä asiakas. Kun kieltäydyin näistä töistä, aloittivat työnantajat ”viettelemään” minua, jotta ottaisın työn vastaan. He suostuttelivat, paransivat tarjoustaan tai ottivat yhteyttä useampana päivänä. Viettely muuttui takaa-ajoksi, jossa minä kieltäydyin ja soittaja yllytti minua kokeilemaan kyseistä työtä. Foucault’n mukaan nautinto ja valta eivät käänny toisiaan vastaan eivätkä ne voi kumota toisiaan. Pikemminkin ne ajavat toisiaan takaa vahvistaen toinen toistaan. Yllyttämällä ja kiihottamisella voidaan ne yhdistää toisiinsa. Tällaisia vallankäytön ja nautintojen kiihkeyden vaikutus ei ole ollut koskaan näin laajaa kuin se on nyt. (Foucault, 2010, 44.)

Laitoin ensimmäisenä ilmoituksen Gumtree-sivulle internetiin (5.7.2010), jolloin sain heti tunnin kuluttua ensimmäisen tekstiviestin mieheltä 1 (ks. liite 1), joka kyseli onko minulla ilmoitus hierojan työstä. Tämän jälkeen hän korjasi asian ja ilmoitti, että lähettikin viestin väärälle henkilölle. Jos kuitenkin olen kiinnostunut, hän maksaa 30 puntaa 30 minuutin kokovartalohieronnasta. Kun en heti vastannut, hän kysyi uudestaan olenko kiinnostunut. Sanoin, etten etsi hierojan työtä, jolloin hän vastasi, että olisinko sitten kiinnostunut käteisestä, jota saisin tekemättä mitään vain katsomalla häntä. Olisin saanut 20 puntaa 5 minuutin katselusta. En vastannut hänelle enää takaisin tähän viestiin. Sain samasta numerosta vielä pari päivää myöhemmin (8.7.2010) uuden viestin, että olenko kiinnostunut hierojan työstä, ja hän myös soitti minulle kysellen samoja asioita seuraavana päivänä.

Masseur Required

Immediate start & working conditions unknown

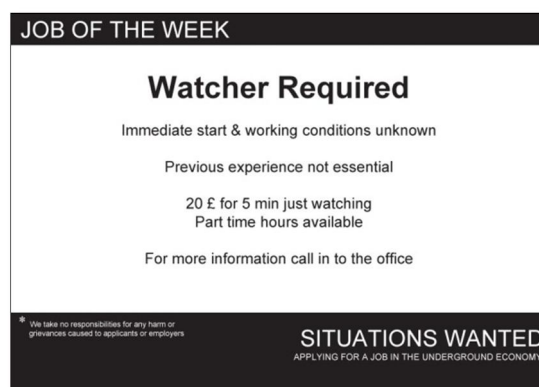
Previous experience not essential

30 £ for 30 min full body massage
Part time hours available

For more information call in to the office

* We take no responsibility for any harm or grievances caused to applicants or employers

SITUATIONS WANTED
APPLYING FOR A JOB IN THE UNDERGROUND ECONOMY

JOB OF THE WEEK

Watcher Required

Immediate start & working conditions unknown

Previous experience not essential

20 £ for 5 min just watching
Part time hours available

For more information call in to the office

* We take no responsibility for any harm or grievances caused to applicants or employers

SITUATIONS WANTED
APPLYING FOR A JOB IN THE UNDERGROUND ECONOMY

Kuvat 15 ja 16, Miehen 1 työtarjoukset avoin työpaikka -ilmoituksina projektitilassa.

Mies 10 halusi ottaa minusta kuvia portfolioon, mutta kieltäydyin työstä sanoen, etten uskoisi olevani hyvä siinä. Hän jatkoi kysyen, miksen olisi tarpeeksi hyvä. Miehet 1 ja 10 halusivat saada minut suostuteltua tekemään heidän haluamaansa työtä, vaikken ollut kyseistä työtä etsimässä, ja olin heille jo tarjouksesta kertaalleen kieltäytynyt.

Minulle eniten viestejä lähetti mies 7, joka uteli onko minulla poikaystävää ja näytti olevan todella halukas ottamaan minut töihin. Hän lupasi maksaa 100 puntaa ja matkakulut, jos tulen heti. Kieltäydyin työstä, enkä vastannut enää hänen tekstiviesteihinsä, vaikka sain niitä vielä lisää muutamankin päivän kuluttua. Mies 7 oli kuitenkin lukenut ilmoitukseni *Belfast Telegraph* -lehdestä, jossa se oli 12 päivää, joten hän myös otti minuun uudestaan yhteyttä tarjoten siivoajan työtä. Mielenkiintoisinta oli, että hän lähetti toisen viestin aivan kuin ei olisi koskaan enemmin lähettänyt minulle mitään.

Model Required

Immediate start & working conditions unknown

Photographer is looking for a general model
to take pictures to fill up his portfolio

Previous experience is not essential

Part time hours available

For more information call in to the office

* We take no responsibility for any harm or
grievances caused to applicants or employers

SITUATIONS WANTED
APPLYING FOR A JOB IN THE UNDERGROUND ECONOMY

Housekeeper Required

In Whiteabbey

Immediate start & working conditions unknown

19 and 29 year old brothers want to have their house cleaned
Possibility for a relationship also

100 £ + travel money / flexible hours
Previous experience not essential

For more information call in to the office

* We take no responsibility for any harm or
grievances caused to applicants or employers

SITUATIONS WANTED
APPLYING FOR A JOB IN THE UNDERGROUND ECONOMY

Kuva 17 ja 18. Miesten 10 ja 7 työtarjoukset avoin työpaikka -ilmoituksina projekttilassa.

Miehet yrittivät suostutella minua uudelleen soitoin ja kysymyksin, miksen ole kiinnostunut työstä. Tarve löytää työhön kuka tahansa oli siis suuri, koska he yrittivät houkutella minua mukaan työhön, josta olin jo kieltäytynyt. Tästä muodostui Foucault'n mainitsema valtapeli, joka muuttaa, vahvistaa ja kääntää voimasuhteita vastakkaisikseen kamppailujen ja ristiriitojen välityksellä. Vallan ehtona ovat liikkuvat voimasuhteet, jotka ottavat erilaisia muotoja, jotta syntyisi paikallisia ja epävakaita valtatiloja. (Foucault, 2010, 71–72.) Viettelyn keinoin syntyi epävakaita valtatiloja, jotka olivat koko ajan liikkeessä ja takaa ajettuna.

Manipulaatio

Monet soittajat ottivat minuun yhteyttä manipuloidakseen minut tekemään muutakin töitä kuin ensin ehdottivat. Esimerkiksi siivoajan työ muuttui hetken keskustelun jälkeen aivan toiseksi tai haastattelukysymykset saivat seksistisen muodon. Koska voimakkaat nautinnot ovat rajoitettuja ja paheksuttuja julkisessa tilassa, ja ne on suljettu näkyvistä, on Foucault'n mukaan kaikkialle levinnyt ”*sukupuolen diskurssiin panon*” tapa. Tämän vuoksi on tärkeää tietää, miten valta pääsee yksilöllisiin käyttäytymismuotoihin ja saavuttaa harvinaisimmat ja havaitsemattomat muodot. (Foucault, 2010, 19.)

Sain 7.7.2010 lisää tarjouksia päivän hiljaisuuden jälkeen, kun laitoin Gumtree-sivulle uudestaan ilmoitukseni listan ensimmäisten joukkoon, jotta se olisi ihmisille paremmin näkyvillä. Sain tekstiviestin mieheltä 3, jossa kysyttiin olisinko kiinnostunut siivoajan työstä. Hän olisi voinut hakea minut kotoani ja viedä kohteeseen seuraavana lauantaina. Aloin epäillä hänen tarkoituksensa tämän viestin jälkeen. Hän myös lähetti viestit todella myöhään aloittaen kymmeneltä illalla puoli yhteen asti yöllä. Siivoajan työ oli kaikista suosituin. Sain yhteensä kahdeksan työtarjousta siivoajan työstä kolmen viikon aikana. Mielenkiintoisinta olivat soitot, joissa sinkkumiehet halusivat minun tulevan asumaan heidän kanssaan ja tekemään heidän kotityönsä. Näiden sinkkumiesten kysymykset olivat myös hyvin kaukana hyvistä käytöstavoista. Mies 10 esimerkiksi kyseli olenko pitkä, pelaanko tennistä ja osaanko hieroa, kun mies 12 tiedusteli, olenko vaaleatukkainen, nuori ja onko minulla isot rinnat. Mies 15 vuorostaan uteli, olenko Facebookissa, onko minulla autoa tai poikaystävä ja missä asun.

Housekeeper Required

Immediate start & working conditions unknown

Cleaning a house outside Lisburn
Employer wishes to collect employees from undisclosed location

6,50 £ / hour, part time hours available

Previous experience not essential

For more information call in to the office

* We take no responsibility for any harm or grievances caused to applicants or employers

SITUATIONS WANTED
APPLYING FOR A JOB IN THE UNDERGROUND ECONOMY

Housekeeper Required

in Enniskillen

Immediate start & working conditions unknown

Previous experience not essential

Have to be sporty and tall / playing tennis and experience in massaging is an advantage

Full time job

For more information call in to the office

* We take no responsibility for any harm or grievances caused to applicants or employers

SITUATIONS WANTED
APPLYING FOR A JOB IN THE UNDERGROUND ECONOMY

Housekeeper Required

Immediate start & working conditions unknown

Being young girl with blond hair and big boobs in an advantage
Previous experience not essential

Part time hours available

For more information call in to the office

* We take no responsibility for any harm or grievances caused to applicants or employers

SITUATIONS WANTED
APPLYING FOR A JOB IN THE UNDERGROUND ECONOMY

Housekeeper Required

Immediate start & working conditions unknown

being in facebook and single with car or have a boyfriend with car is an advantage
Previous experience not essential

35 h / week and 250 £ / weekly
Part time hours available

For more information call in to the office

* We take no responsibility for any harm or grievances caused to applicants or employers

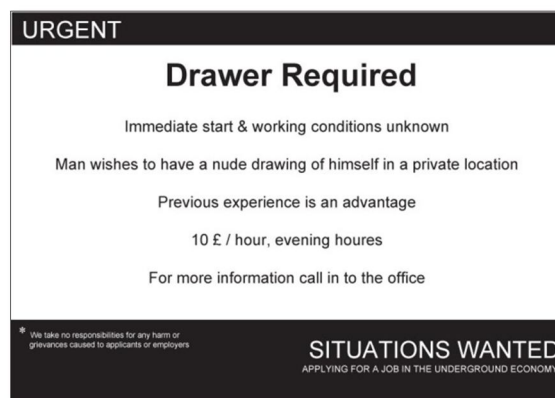
SITUATIONS WANTED
APPLYING FOR A JOB IN THE UNDERGROUND ECONOMY

Kuvat 19, 20 ja 21, 22. Miesten 3, 10, 12 ja 15 työtarjoukset avoin työpaikka -ilmoituksina projekttillassa.

Kommunikaatiossa tapahtuva manipulaatio on tiedostamatonta tai tiedostettua. Strategiseksi toiminnan tekee se, kun kommunikaatiota ei käytetä yhteisymmärrykseen tähtäävänä. Valtaa käytetään toista kohtaan suoraan tai tuotetaan kollektiivisiä ideologioita, jotta vallan harjoittaminen voi jatkua ja vallankäyttäjän intressit pystytään suojamaan. Jos vääristynyt

kommunikaatio on piiloista, ei vastaanottaja tiedosta manipulaatiota. (Anttonen, 1998.) *Situations Wanted* -projektissa tapahtui tiedostettua manipulaatiota. Soittajat manipuloivat minua uskomaan työn olevan turvallista ja kannattavaa, kun minä taas manipuloin heitä kertomaan lisää työkuvasta, jotta voisin kertoa taideprojektini avulla heistä enemmän yleisölleni.

Miehet tiesivät, etteivät voisi kysyä julkisesti minulta kyseisiä kysymyksiä. Soittamalla yksityispuhelin ja tarjoten työtä ilman kertomatta henkilöllisyyttään he pysyivät julkisuudelta piilossa. Työnhakuilmoitukset toimivat vallankäytön kohtaamispaikkana manipulaation keinoin, koska heidän tarkoituksensa oli ensin saada kohde uskomaan, että he tarjoavat siivoojan työtä. Nämä miehet käsitelivät minua pelkästään kuvitteellisen ulkonäön perusteella, heille olin vain objekti, jolle pystyi puhumaan puhelinnumeron anonyymiyden suojin mitä tahansa. He siis käyttivät valtaa ilman vastuuta.

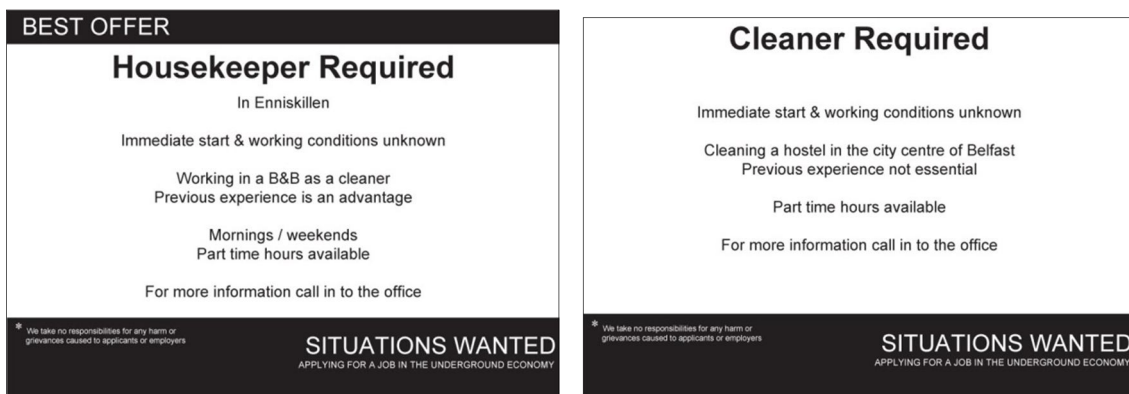
Kuva 23. Mies 6:n työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa.

Mies 6 halusi, että piirtäisin hänestä alastonmallipiirustuksen lahjaksi tyttöystävälleen. Hän soitti minulle useaan otteeseen. Valehtelin, etten osaa piirtää, mutta minulla on ystäviä, jotka osaavat. Hän antoi minulle luvan etsiä ihmisen, joka toteuttaisi hänen toiveensa saada itsestään muotokuva. Hän kuitenkin yritti koko ajan saada minut mukaan piirtämään häntä. Hän jopa sanoi maksavansa minulle, jos tulisin mukaan harjoittelemaan piirtämistä. Aloin uskoa, että hän halusi vain esiintyä alasti naisten edessä. Mitä luultavimmin hän olisi halunnut jotakin muutakin piirtäjistään tai sitten kysymyksessä oli henkilö, joka nauttii itsensä paljastamisesta muille.

Anttonen mielestä *"kun valta määritetään toiminnan aspektina, ollaan tekemisissä myös sen ongelman kanssa, mitä on moraalisesti oikeutettu toiminta. Tästä syystä valtaa ei voida tarkastella vain neutraalisti minkä tahansa toiminnan aspektina, vaan on eroteltava toisistaan*

toiminta, jota luonnehtii moraalisesti negatiivinen valta-aspekti, ja toiminta, jota luonnehtii moraalisesti positiivinen valta-aspekti.” (Anttonen, 1998.) *Situations Wanted* -projektin aikana korostui sekä moraalisesti negatiivinen että positiivinen valta niin oman toimintani osalta kuin työntarjoajien keskuudessa. Vaikka siivoojan työn tarjoajat kyselivät ja ehdottelivat minulle kaikista eniten likaisia asioita, sain myös parhaimmat tarjoukset heiltä. Kolmen viikon aikana sain naisilta 2 ja 3 tarjoukset bed & breakfast -hotellin ja hostellin siivouksesta. Näiden työtarjousten kanssa jouduin vuorostani itse moraalisen ongelman eteen, koska jouduin valehtelemaan rehellisiksi soittajiksi katsomilleni ihmisille.

Kuvat 24 ja 25. Naisten 2 ja 3 työtarjoukset avoin työpaikka -ilmoituksina projekttilassa.

Auktoriteettiasema

Situations Wanted -projektissa minulla oli myös valtaa työntarjoajiin nähden. Pystyin johdattelemaan keskustelua, jotta saisin tarpeeksi paljon tietoa työnkuvasta. Käytin siis omaa auktoriteettiasemaani hyväkseni niin taiteilijana kuin toimintatutkijana. Foucault’lle keskeistä oli vallan luonne. Hänelle vallan toiminta ei ollut yksinkertaista tai hierarkkista, missä kamppailusuhde tai vastakkainasettelu ei muuttuisi hallitsijan ja hallitun välillä vaan on läsnä koko yhteiskuntaan kietoutuneina suhteina. Valta voi silti olla alistavaa ja epätasa-arvoista, mutta se toimii moniin eri suuntiin. (Valtonen, 2004, 220.)

Sain kolme työtarjousta lastenhoitajaksi miehiltä 9 ja 11 sekä naiselta 1. Nämä tarjoukset vaikuttivat hyvin aidoilta ja rehellisiltä. Mies 9:n yhteydenotto tapahtui tekstiviestitse. Mies lähetti minulle viestin kertoen, että hänellä on neljä lasta: 7-vuotias, 2-vuotias ja 1-vuotiaat kaksoset, joille etsii lastenhoitajaa. Tämä viesti jäi mietityttämään minua, koska hänellä oli neljä lasta, joista kaksi oli vielä vauvoja. Hän otti yhteyttä minuun ilman, että edes mainostin olevani lastenhoitaja ilmoituksessani. En vastannut kenellekään näistä ihmisistä, koska ensinnäkin nainen 1 oli Galwaysta, Länsi-Irlannista, saakka, joten laskin hänet pois tutkimusalueestani. Toiseksi mies 9:lle oli oman moraalikäsitelmäni mielestä turha vastata,

koska en ottaisi työtä vastaan ja saamani viesti kertoi jo, mistä on kysymys. En halunnut manipuloida työnantajia itse puhelinkeskustelu- tai viestittelyvaiheessa, jos koin saavani työstä jo tarpeellisen informaation.

Babysitter Required

Immediate start & working conditions unknown

Minding 4 girls in their own home.
Children ages are 7, 2 and twins aged 1

Previous experience is an advantage

For more information call in to the office

* We take no responsibility for any harm or grievances caused to applicants or employers

SITUATIONS WANTED
APPLYING FOR A JOB IN THE UNDERGROUND ECONOMY

Aupair Required

In Bangor

Immediate start & live in a beach house

Taking care of 4 year-old girl in her own home and do some housework

Previous experience is essential

Part time hours available

For more information call in to the office

* We take no responsibility for any harm or grievances caused to applicants or employers

SITUATIONS WANTED
APPLYING FOR A JOB IN THE UNDERGROUND ECONOMY

Aupair Required

in Galway

Immediate start & working conditions unknown

Taking care of a boy age 9 with special needs
Previous experience is an advantage

Employer can also arrange a course in the city if wanted

For more information call in to the office

* We take no responsibility for any harm or grievances caused to applicants or employers

SITUATIONS WANTED
APPLYING FOR A JOB IN THE UNDERGROUND ECONOMY

Kuvat 26, 27 ja 28. Miesten 9, 11 ja nainen 1:n työtarjoukset avoin työpaikka -ilmoituksina projektitilassa.

Aidoimmillani olin mies 2:n kanssa, koska hän sattui ehdottamaan minulle todella hyvältä kuulostavaa työtä, jonka olisin voinut jopa ottaa vastaan. Mies 2 halusi minut ensin töihin esittelijäksi ja myymään ideaansa kaupunkilaisille. Puhelun edetessä myönsin, että osaan tehdä myös kuvankäsittelyä, jolloin hän halusi minun käsittelevän kuvia ja taittamaan mainoksia. Mies vaikutti rehelliseltä ja työ kiinnostavalta, ja olisin voinut tehdä graafikon töitä etänäkin. Toisaalta hän halusi minun tekemän ensimmäisen kuvan ilmaiseksi (kuva 30), joten hän myös saisi ilmaiseksi jonkun tekemään työn, jota hän ei osannut. Pyysin häneltä myös parempaa kuvaa, koska hän halusi minun laittavan jokaiselle ikkunalle kukkaistutuksen. Hän ei vastannut, joten jätin asian sikseen. Jos olisin jatkanut yhteydenpitoa, uskon, että työnkuva olisi voinut olla hyvinkin epäilyttävä, koska hän halusi minut työhön tuntemattomasta syystä. Uskon, että hän olisi löytänyt graafikon tekemään kuvankäsittelyä ja esittelemään ideaansa omalta paikkakunnaltaankin hyvin nopeasti.

Kuvat 29 ja 30. Miehen 2 työtarjous ja kuva, johon kukkaistutukset olisi pitänyt laittaa.

Auktoriteettiasema kuvastaa määräysvaltaa. Minulla oli valta päättää kenelle vastaan ja kenelle en. Jos ajattelin työn olevan edes jollain tavoin rehellinen, en lähtenyt kyseenalaistamaan sitä sen enempää vaan tein asian heti selväksi, etten ole kiinnostunut kyseisestä työstä. Laitoin myöhemmin myös kyseiset avoin työpaikka -tarjoukset, jotka olivat niin sanotusti aidompia, taaemmaksi projektitalan seinälle, jossa minulla oli myös toimistopöytäni. Näin pystyin valikoimaan kenelle annan puhelinnumeron, jos joku on kiinnostunut työpaikasta. Olin siis paljon suojelevampi kunnollisilta vaikuttavista töistä kohtaan.

Lea Kantosen sanoin: *"taiteilija luopuu omasta auktoriteettiasemastaan kannustaessaan ihmisiä omaehtoiseen luovuuteen, toisaalta taas taiteilijalta vaaditaan auktoriteettiasemaa, kun luova prosessi järjestetään ymmärrettävään muotoon ja sitä esitetään taiteena* (Kantonen, 2005, 47)." Kantonen puhuu yhteisötaiteilijan näkökulmasta, mutta toteamus sopii myös itseeni siinä määrin, että taideprojektin tekijänä luovuin ensin omasta auktoriteettiasemastani vastaillessani puhelimeen ja ottamalla vastaan tulevan hyväksikäytön yrityksen sellaisena kuin se oli, mutta siirtäessäni informaation taiteen muotoon otin itselleni auktoriteettiaseman takaisin.

Pakottaminen

Vaikka puhelinsoitot olivat suljetussa tilassa olevia kahden keskeisiä keskusteluita, olivat ne lähtöisin julkisen tilan käytön mahdollisuudesta. Pimeiden töiden tarjoajat olivat omaksuneet käsityksen, miten ilmoituksen jättäjä kohtaan sai käyttäytyä, ja kuinka heitä pystyi käyttämään hyväksi. Tapahtui siis siirtyminen julkisesta vallankäytöstä yksityiseen vallankäyttöön. Yhteiskunnassa olevan vallan olemus on repressiivistä (tukahduttavaa), varsinkin voimakkaita nautintoja ja sopimatonta käytöstä kohtaan (Foucault, 2010, 18). Koska julkisen tilan vallankäytöllä on rajoituksensa, on siirtyminen yksityiseen olennainen, koska siellä on vapautta ja valtaa toimia ilman julkista paheksuntaa tai kieltämistä.

Foucault sisällyttää vallan määritelmäänsä vapauden vaatimuksen, sanoen että valtaa voi käyttää vain vapaisiin yksilöihin. Väkivalta ei ole valtasuhde vaan puhdas fyysinen pakottaminen (Foucault 1982, 219–221, ks. myös Kymäläinen, 2003, 6). Tämä valinnanvapauden vaatimus selventää myös väkivallan asemaa valtaan nähden. Vallan harjoituksen kohteella on vapaus valita alistumisen ja alistumattomuuden välillä, väkivalta ei tällaista mahdollisuutta tarjoa (Kusch 1991, 103, ks. myös Kymäläinen, 2003, 6). Pakottaminen ei siis tule kysymykseen strategisessa valtasuhteessa, jossa valta ei ole yksipuolista.

Puheluissa ja tekstiviestittelyissä ei ole kysymys pakottamisesta vaan vallan käytöstä toiseen kohdistuen niin kauan kuin toinen osa puoli sen hyväksyy. Minulle katkaistiin puheluita, katkaisin itse puheluita, päätin olla vastaamatta tai päätin kysellä itse lisäkysymyksiä. Näen kuitenkin, että tarpeesta voi tulla pakko, jolloin valtasuhde ei olekaan enää niin vapaata. Työnhakijalla on tarve vastata ja kuunnella, koska tarvitsee työn. Hyväksikäyttäjällä vuorostaan on omat syynsä ja tarpeensa kyseiseen toimintaansa. Kummallakin osapuolella on kuitenkin vapaus lopettaa keskustelu niin halutessaan. *Situations Wanted* -projektilla uskon saaneeni kasvatettua tietoisuutta pimeiden markkinoiden käytännöistä, jottei kukaan kokemukseni kuulleista joutuisi sinisilmäisyyttään samaan tilanteeseen kuin mitä koin Limerickissä (ks. liite 3, s. 11–15).

Vallan toiminnallisuuden lisäksi Foucault korostaa sen tuottavuutta. Valta tuottaa omaa totuuttaan omiin tarpeisiinsa, joten totuus on valtaa käytännöllisessä mielessä (Valtonen, 2004, 218). Puhelinkeskusteluilla ja tekstiviesteillä tuotin siis todellisuutta, joiden tiedon konkretisoin materiaaliseen muotoon. Kaikki 23 työtarjoajasta olivat esillä galleriassa kuvan 31 mukaan. Kirjoitin työkuvauksen tarjotusta työstä samalla lailla kuin muutkin rekrytointifirmat tekevät ja laitoin ne esille projektitilaan. Minulta sai myös numeron, jos kiinnostui jostakin työstä, joita muutama kävijä pyysikin. Näistä henkilöistä kerron enemmän luvussa neljä.

Kuva 31. Avoin työpaikka -seinätaulu PS²-projekttilassa *Situations Wanted*-projektin aikana.

Laitoin kuusi ”parasta” työtarjousta esille kadunpuoleiselle ikkunalle, josta ihmiset pystyivät lukemaan saamiani työtarjouksia muutettuna avoin työpaikka -ilmoituksiksi. Seuraavassa alaluvussa olen analysoinut tämän ikkunan vaikutusta vallan näyttäjänä. Performatiivisuus vastatessani puhelimeen edesauttoi minua saamaan puhelut materiaaliseen muotoon ja kerrottua visuaalisin keinoin yleisölleni kokemuksistani etsiessäni töitä.

3.2 Visuaalisuus vallankäytön näyttäjänä

PS²-projekttila Belfastissa kannustaa taidetta, joka on projektilähtöistä ja vuorovaikutteista julkisen tilan kanssa. PS² keskittyy taiteilijoiden, tutkijoiden ja ryhmien urbaaneihin väliintuloihin sekä sosiaaliseen interaktioon. PS²-projekttila toimii vapaaehtoistyöllä ja sitä kuratoi saksalainen taiteilija Peter Mutschler. Avustusta projekttila saa Pohjois-Irlannin taidetoimikunnalta. (ks. www.pssquared.org)

Yhdysvaltalainen yhteisötaiteen ja julkisen taiteen tutkija Miwon Kwonin mielestä taidekeskukset eivät pysty järjestämään kulttuuripalveluja kaikkien ihmisryhmien ulottuville. Taiteilijaryhmä Critical Art Ensemble vuorostaan julistaa, etteivät yhteiskunnan julkiset laitokset voi järkyttää yhteiskunnan hierarkioita tai valtarakenteita, koska laitoksien

järjestämä toiminta tukee itsessään yhteiskunnan järjestelmiä (Kwon, 2002, 152, ks. myös Kantonen, 2005, 73). Projektitilat ja julkinen taide antaa mahdollisuuden osoittaa visuaalisessa muodossa tapaus- tai toimintatutkimuksensa tulokset paikallisille asukkaille. En olisi voinut esittää teostani isossa galleriassa, koska en olisi voinut muuttaa galleriaa uskottavasti toimistotilaksi. Galleria olisi heti kertonut vastaantulijoille kyseessä olevan taideteos. PS²-projektitilassa ei ollut isoja logoja tai kylttejä, jotka kertoisivat heti ensisilmäyksellä kyseessä olevan galleriatila. Olisin myös voinut ottaa PS²:n melko pienen ja huomaamattoman ikkunalogon pois niin halutessani. En kuitenkaan halunnut ihmisten luulevan kyseessä olevan oikea pimeiden markkinoiden rekrytointifirma enää sen jälkeen kun he olivat lukeneet ilmoitukseni ja tulleet sisälle tilaan. Pidin tärkeänä kertoa tutkimuksestani ja sen tuloksista taiteen keinoin yleisölleni, en salatakseni sitä kokonaan.

Projektitilat ovat uudehkoja galleriatiloja, jotka ovat projektitaiteeseen perehtyneitä gallerioita. Ne eivät mainosta itseään gallerioina vaan ennemminkin kaupungissa tapahtuvien tilanteiden ja väliintulojen paikkana. Niissä näytetään visuaalisesti ihmisille kaupungissa tapahtuvista asioista tai tehdään luovaa paikallista tutkimusta. Projektitilat ovat siis kokeellisen taiteeseen ja projektien esittelyyn hyviä tiloja, koska niistä on vähennetty taidekeskusten ja gallerioiden elitististä mainetta, ja painotettu urbaania tutkimuksellisuutta. Pääpaino on ikkunalla, jotta ne voisivat olla vuorovaikutuksessa ohikulkijoiden kanssa. Projektitilan luonteeseen kuuluu myös esitellä ajankohtaisia ilmiöitä ja tilanteita kaupungissa, joten niissä pidetään noin kolmen kuukauden näyttelysuunnitelmaa yllä, jotta nopea reagointikyky pystytään takaamaan.

Laitoin projektin aikana kuusi ”parasta” työtarjousta esille ostamalleni ikkunatelineelle, jollaisia olin nähnyt kaikilla muillakin rekrytointifirmoilla olevan. Muut ilmoitukset löytyivät vuorostaan projektitilan sisältä. Ikkunateline (kuva 32) loi vuorovaikutusta vastaantulijoiden kanssa ja monet pysähtyivät lukemaan työtarjouksia ihmettelevä ilme kasvoillaan. Esimerkiksi kaksi poikaa luuli olevansa piilokamerassa kun lukivat ilmoituksia. Useimmat ihmettelivät ensin, mutta alkoivat nauraa, kun ymmärsivät, ettei yritys voi olla todellinen. Toisaalta oli myös vieraita, jotka olivat todella häkeltyneitä, ja jotka katsoivat minua hyvin paheksuvasti. Projektitilan kahden ikkunan välissä oli parkkilippuautomaatti, joka edesauttoi ihmisiä tulemaan lähelle ikkunaani. He pysähtyivät lukemaan ilmoituksiani, kun huomasivat sivusilmällä, että ilmoituksissa oli kyseenalaisia sanoja. Menin monesti selittämään ihmisille, mistä on kyse ja sain monet tulemaan sisälle galleriaan. Kovinkaan moni ei aluksi uskonut, että olin oikeasti saanut kyseiset tarjoukset, ennen kuin näytin tekstiviestit ja puhelinnumerot.

Kuva 32. Pojat lukemassa ikkunatelineellä olevia avoin työpaikka -ilmoituksiani Belfastissa

Samanlaista esillepanoa ovat käyttäneet muutkin taiteilijat antaakseen huomiota ilmiölle, jonka he ovat halunneet kertoa laajemmalle ihmisjoukolle kaupungissa. Taiteilijat Alessandra Moctezumanin ja Led Ramosin tapaustutkimukset Los Angelesissa olivat installaatioita Los Angelesin latinokulttuurista ja espanjaa puhuvien jokapäiväisestä urbaanista olemassaolosta. Teos otti kantaa pimeisiin markkinoihin ja siirtolaisten strategioihin selvitä toisen kulttuurin altavastaajana. ”*We are vendors not criminals*”-projekti vuonna 1997 esitettiin näyteikkunalla kertoen katumyyjistä ja miten he tekevät suurkaupungista humanimman myyden hedelmiään. He esittivät ikkunalla julisteita myyjistä työntouhussa. Julisteet olivat rinnastettuina stereotyyppisiin lauseisiin ja kuviin latinoista. Esimerkiksi yhdessä julisteessa oli teksti ”*Lazy Peon Avocados*” näyttäen meksikolaisen työntekijän makaavan ison lakkinsa alla viettäen siestaa kesken työpäivän. (Suderburg, 2000, 145.)

Moctezumanin ja Ramosin toinen installaatio ”*Between Home and Work*” kertoi Los Angelesin vaateteollisuudesta ja tehtaan työntekijöistä. Installaatio oli esillä May Company Building rakennuksen näyteikkunalla. Vuoden (1997–98) kestävä installaatio koostui työntekijöiden haastatteluista, jotka kertoivat työnsaannin hankaluudesta ja hyväksikäytöstä työpaikalla. Eräs työntekijä kertoi saaneensa ompelijan työn ilman, että osasi ompelukonetta käyttää. Ensimmäisellä viikolla hän tienasi 20 dollaria, joka riitti bussilipun ostoon. Toisella

viikolla 50 dollaria, jonka jälkeen työt loppuivat. Hän onnistui kuitenkin löytämään toisen paikan, jossa sai saman verran palkkaa. Hänen mielestään oli parempi olla töissä, kuin ettei tienaisi mitään, vaikka palkka ei kattanut kuin puolet hänen vuokrastaan. Näyteikkunalla oli esillä näitä tarinoita valokuvineen ja tv:ssä pyöri dokumentti työntekijöistä 70-luvulta. Kun vertasi 70-luvun elämää tehtaalla työntekijöiden tarinoihin, ohikulkija huomasi, ettei tilanne ole paljoakaan muuttunut. (Suderburg, 2000, 149–151.)

Teokset olivat esillä näyteikkunoilla julkisella paikalla kaupungin keskustassa. Tarkoituksena oli kertoa ihmisille hyväksikäytöstä ja työläisten kokemuksista julisteiden ja installaation muodoissa. Taiteilijat halusivat näyteikkunan houkuttelevuudella ja kauniilla esillepanolla houkutella ihmiset ikkunalle, jotta he myös huomaisivat taiteilijoiden poliittisen viestin. (Suderburg, 2000, 151.) Arkkitehtuuri auttaa visualisoimaan vallan toisella tavalla kuin vain pelkästään manifestoimalla sen. Ei vain symbolisesti tai semioottisesti mutta miten se näyttää paljastavan meissä ja meidät. (Rajchman, 1988, 103.) Valta hyväksytään tai keitetään sen tilallisuuden vuoksi ja tavalla, miten se on annettu nähtäväksi (Rajchman, 1988, 105).

Situations Wanted -projektissa halusin nostaa esille sukupuoleen, pimeisiin markkinoihin ja vallankäytön voimaan liittyvät kysymykset ja osoittaa tilanteen laajuus. Yhteiskunnan valtainstanssien voisi väittää sulkevan silmänsä tilanteelta, jonka he kieltävät, ikään kuin he eivät haluaisi olla niiden kanssa missään tekemisissä (Foucault, 2010, 44). Melkein joka päivä projektitilan ohitse käveli kaksi poliisia. Odotin heiltä jonkinlaista reaktiota ikkunaan kohtaan, mutta he eivät koskaan kääntäneet edes päätään ikkunaan päin, jolloin he olisivat huomanneet seksistiset avoin työpaikka -ilmoitukseni. Toisaalta koskaan ennen ei ole ollut niin paljon sukupuolen valtakeskuksia tai vallankäytölle ei ole koskaan annettu niin monia tilaisuuksia kuin nykypäivänä (Foucault, 2010, 44). Valtainstanssit eivät kenties edes huomioi vallan käytön jokaista ilmentymismuotoa. Poliisit mahdollisesti suhtautuivat projektitilan ikkunaan välinpitämättömästi, koska eivät uskoneet sitä todeksi. Jos poliisit olisivat pysähtyneet edes kerran lukemaan avoin työpaikka -ilmoituksiani, olisin mennyt heti kertomaan heille saamistani tuloksista kuullakseni heidän mielipiteensä.

Foucault toteaa sukupuolesta vapaasti puhumisen ja hyväksymisen sellaisena kuin se on kestävän vielä pitkään ennen kuin saavuttaa päämääränsä, koska se olisi hyvin kumouksellista piileviä valtamekanismeja kohtaan. Jos sukupuoli vapautettaisiin sen repressiivisestä vallasta, tulisi myös piilevät valtarakenteet julki. Foucault'n mielestä olennaista on, että huomio kiinnitetään siihen, että sukupuolesta puhutaan. Ei ole tärkeää tietää sallitaanko sukupuoli ja millaisia kieltoja ja lupia siihen liittyy tai kielletäänkö sen

vaikutus vai sensuroidaanko sen käyttämä kieli. (Foucault, 2010, 18–19.) *Situations Wanted* -projektilla halusin juuri nostaa asian keskusteluun, jotta huomattaisiin sen eri ilmenemismuodot voidaksemme määrittää Foucault'n sanoin *tieto-valta-nautinto -järjestyksen toimintaa ja olemusta* (Foucault, 2010, 19).

Foucault puhuu, miten ei kenties ole lopullista ”*valaistumis*”-ratkaisua pahuuteen, sairauteen hulluuteen tai kuolemaan. Se, miten ihmiset ovat oppineet hoitamaan nämä asiat, on rakentunut näkemisen kautta, jonka jälkeen ne rakentuivat tiedoiksi, toiminnoiksi ja tavoiksi elää. Analysoimalla niiden historiaa oppii, mistä tietynlainen tapa toimia on saanut alkunsa. Foucault'n uusi tapa nähdä tarkoitti siis sitä, miten ihmiset näkivät mikä oli vaarallista hulluudessa, sairaudessa ja kriminaaliudessa. Tämän jälkeen he kuvittelivat nuo vaarat ja tekivät niistä näkyviä tilallistamalla ne tietoon ja toimintaa. (Rajchman, 1988, 110.) Jos ihminen oppii näkemisen kautta ja rakentaa käyttäytymistapoja sen mukaan, on taiteella merkittävä mahdollisuus suunnata oppimista. Visuaalinen tapa esittää informaatiota paikallisiin epäkohtiin kaupungissa, voi johtaa uudenlaiseen syvempään näkemiseen, joka Foucault'kin mukaan muokkaa historiallisen toiminnan kulkua. Ihmiset pystyivät omin silmin näkemään työtarjouksien laadun katsomalla ikkunaani, joka näytti heille vallan visuaalisesti.

Lopuksi

Tässä luvussa olen käynyt läpi tekemiäni avoin työpaikka -ilmoitusten sisältöjä ja julkisen tilan merkitystä valtasuhteen ilmentäjänä. *Situations Wanted* -projektin aikana sain tiedon pimeistä markkinoista vastaamalla puhelimeeni tulleisiin soittoihin ja tekstiviesteihin. Tämän jälkeen tein 23 avoin työpaikka -ilmoitusta, jotka näyttivät puhelinkeskusteluissa saamani informaation materiaalisessa muodossa. Sain tietoa kokemuksen, median ja julkisen tilan kombinaatiolla. Näiden avulla pystyin kertomaan totuuden, tiedon ja vaikuttamaan yhteiskunnallisesti. Kokemus antoi tietoa, totuuden paljastin median välityksellä ja projektitilalla osoitin yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia. Foucault'lle tieto on pyrkimystä tietää ja havaita empiirisesti niin se oli myös minun taiteellisen toimintatutkimukseni tavoite.

Situations Wanted -projekti käsitteli työnhakijan identiteettiä. Tältä osin huomasin varsinkin etnisen dominoinnin olevan käytäntö ulkomaalaisuuteni vuoksi. Sain selville tutkiessani työtarjouksia, että alistaminen on hyvin yleistä. *Tapahtumallistamalla* vallankäyttäjän ja alistetun kohtaamisen taideprojektin muotoon sain myös itselleni valtaa. Anastin valtaa itselleni vallankäyttäjältä, joten en ollut enää alistetun roolissa, kuten Limerickissä.

Viettely aikaansaai epävakaita valtatiiloja, jotka olivat koko ajan liikkeessä ja takaa ajettuna. Ristiriidat ja liikkuvat valtasuhteet aikaansaivat valtapelini, joka vahvisti ja muutti valtasuhteita koko ajan. Osoitin, miten manipulaatio esittäytyi valtapelinä projektissani. Kun soittajat manipuloivat minua uskomaan työn olevan turvallista ja kannattavaa, minä manipuloin heitä kertomaan lisää työkuvasta, jotta voisin kertoa taideprojektini avulla heistä enemmän yleisölleni. *Situations Wanted* -projektin aikana korostui sekä moraalisesti negatiivinen että positiivinen valta. Vallankäyttö oli koko projektin ajan vapaaehtoista, joten siihen ei kuulunut pakottamista. Kaikilla osapuolilla oli vapaus tuottaa valtaa omien intressien mukaisesti tai kieltäytyä vastaanottamasta sitä.

Julkinen ja yksityinen tila oli projektini aikana vuorotellen käytössä. Tilaisuus käyttää valtaa onnistui Foucault'n valta-analyytikan keinoin, koska projektini muodosti vallan, tilan ja ruumiin kolmion. Kuitenkin jokaisella oli projektini aikana valtaa niin soittajilla, minulla itselläni kuin yleisöllä. Kaikki loivat uutta tietoa tilanteen monimutkaiseen valtaverkoston. Tästä tilanteesta syntyi emansipatorinen vastavoima, koska jokainen pystyi vapautumaan valtasuhteiden riippuvuudesta saadessaan tietoa vallitseviin pimeiden työmarkkinoiden käytäntöjä kohtaan.

Tutkin tässä luvussa myös visuaalisen esillepanon vallankäytöllistä voimaa projektitilan ikkunan avulla. Ikkunalla olevalla avoin työpaikka -ilmoituksilla halusin visuaalisin keinoin näyttää vallankäytön niin omalta kuin työntarjoajien osalta. Halusin nostaa asian keskusteluun julkisella esillepanollani, jotta voisin määrittää Foucault'n mainitseman *tieto-valta-nautinto -järjestyksen toimintaa ja olemusta* (Foucault, 2010, 19). Pidin tärkeänä kertoa tutkimuksestani ja sen tuloksista taiteen keinoin yleisölleni, en salatakseni sitä kokonaan. Tämän vuoksi en piilottanut PS²-projektitilan logoa ja kerroin katsojille, miten olen saanut kyseisen tiedon taiteen keinoin.

Ihminen oppii näkemisen ja havainnoin kautta ja rakentaa käyttäytymistapoja sen mukaan. Julkisessa tilassa olevalla visuaalisuudella pystyy tehokkaasti herättämään huomiota ja kertomaan tietoa elinympäristön epäkohdista, koska valta näyttäytyy heidän edessään visuaalisesti. Halusin inspiroida julkisen ikkunan avulla ihmisiä muutoksen mahdollisuuteen, koska projekti auttoi heitä tiedostamaan ilmiön ja sen konventiot. Laitoin niin sanomalehtiin, internetiin ja kaupunkitilaan esille projektini, jotta voisin esittää vallankäytön julkisesti mahdollisimman laajalle yleisölle.

4. NARRAATIO VALTARAKENTEN ESILLETUOJANA

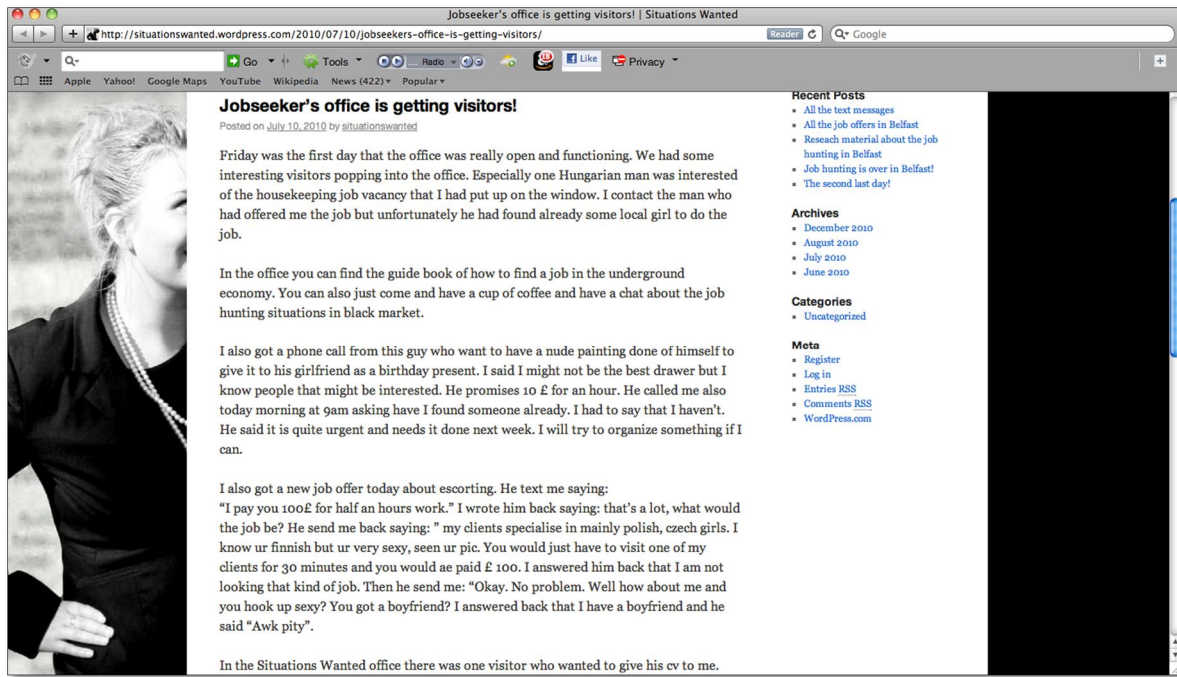
Narratiivien avulla voi luoda yhtenäisyyttä ihmiselämään, koska niiden avulla voi kertoa elämästään ja ymmärtää paremmin tekemisiään (McLaren, 2001, 121). *Situation Wanted* -projektin aikana PS²-projekttilassa kävi kolmen viikon aikana suunnilleen 100 kävijää, jonka lisäksi avajaisissa oli noin 80 ihmistä. Avoin työpaikka -ikkunateline houkutteli monet ohikulkijat pysähtymään ja lukemaan työtarjouksia. Otin tavaksi mennä ulos juttelemaan ja selittämään tarjouksien taustoja sekä koko projektin kulkua ja tarkoitusta. Sain tämän avulla ihmiset sisälle ja juttelemaan omakohtaisista kokemuksistaan. Huomasin hyvin nopeasti, etten ole ainut, jonka työntarvetta on yritetty hyväksikäyttää.

Tämän päivän julkisen taiteen tarkoituksena ei ole olla kokonaan "tuolla ulkona" niin kutsutussa julkisessa vaikutuspiirissä vaan luoda yhteinen kokemus, joka paljastaa persoonallisen ja poliittisen kokemuksen yhteyden (Felshin, 1995, 242). Merkittävä kokemus on kaikkein tehokkain tapa muuttaa tietoisuutta. Voidakseen osallistua taiteeseen, ei tarvitse olla taiteilija, tarvitsee vain tulla mukaan projektiin omana itsenään. Taiteen voi nähdä sosiaalisena järjestelmänä, oppimisjakson kehityksenä tai mahdollisuuksien välittäjänä tulla kuulluksi. Taiteilijat haluavat luoda sosiaalisen, poliittisen ja esteettisen prosessin, joka toimii. (Felshin, 1995, 243.)

Näyttelyvieraat osallistuivat projektiin kertomalla tarinoitaan työnhausta, hyväksikäytöstä ja vaikeudesta löytää työtä. He tulivat projektiin mukaan omina itsenään vapaasti keskustellen aiheesta, jota projektini käsitteli. Loin *Situations Wanted* -projektillani yksityisestä asiasta yleisen, kaikille yhteisen kohtaamispaikan, jonka avulla pystyin kuulemaan muiden ihmisten kokemuksia ja mielipiteitä varsinkin ulkomaalaisena työnhakijana olemiseen. Narratiiveilla on mahdollisuus edesauttaa sosiaalista muutosta (McLaren, 2001, 112). Antamalla tilan kollektiivisen kokemuksen jakamiseen, sain ihmiset vapautumaan ja kertomaan omista kokemuksistaan.

Kirjoitin *Situations Wanted* -blogia päivittäin (kuva 33), joka oli kaikkien luettavissa myös jälkikäteen, jotta ihmiset saisivat kuulla, mitä tapahtui näyttelyn aikana. Blogia käytiin katsomassa heinäkuu 2010 aikana yli 300 kertaa ja tammikuu 2011 mennessä sitä on katsottu yli 600 kertaa. Narratiivin tehtävä on olla sosialisoiija. Sillä on myös tapa rakentaa moraalisuutta tutustuttaen yksilön tiettyyn asiaan tai elämäntapaan. Narratiiveilla voi rakentaa niin teorioita, ideologioita, sosiaalisia ja institutionaalisia käytäntöjä sekä ihmisten suhdetta näihin asioihin. (McLaren, 2001, 115.) En blogia kirjoittaessani ilmaissut

kysymyksessä olevan taideprojektin, vaan kerroin, että minulla on Donegall Streetillä Belfastissa työnhakijan toimisto, jossa etsin töitä ja tarjoan töitä muille, jos en itse ole niistä kiinnostunut. Aion seuraavissa alaluvuissa käydä läpi kävijöiden kokemuksia ja kertomuksia sekä blogini merkitystä kertojan roolissa tuoda yhteiskunnan piilevät valtarakenteet esille.

Kuva 33. *Situations Wanted* -blogi

4.1 Kävijöiden kokemukset valtarakenteen vahvistajina

Suullinen kertomus- ja tarinamuoto ovat niitä tapoja, joilla välittää toiselle omia kokemuksia ja ajatuksia. Näiden avulla pystyy käsittelemään sekä ymmärtämään sosiaalista maailmaa että kertomaan siitä muille. Henkilökohtaiset kertomukset ovat yksittäin koettuja, mutta ne täytyy silti aina liittää johonkin kontekstiin. (Kuula, 1999, 55.) Kuuntelemalla muiden tarinoita ja kertomalla muille omat kokemukseni liitin itseni performatiiviseen taiteeseen. En esittänyt ketään vaan olin oma itseni. Halusin tuoda keskustelua aiheeni ympärille vuorovaikutteisoin keinoin. Performatiivisessa ilmaisussa ei voi erottaa onko teos vai sen vaikutus ensin. Tähän taide-elämykseen vaikuttaa kokemistilanne ja *kokija-vastaanottaja*, jonka omat yksityiset ajatukset, kokemukset, taidekäsitteet, tunteet ja tiedot vaikuttavat muuttaen teoksen luonnetta. (Sederholm, 2000, 62.)

Näyttelyvieraiden kertomukset jäivät minulle mieleen, koska monet heistä olivat kokeneet hyvin samanlaisia kokemuksia kuin minäkin. Kokemus on kuin kanava, jonka kautta ihminen

on yhteydessä maailmaan. Sen avulla voi paljastaa maailmaa tiettyjen tapahtumien osalta, eikä sitä tulisi tarkastella irrallisena tai yksittäisenä tapahtumana vaan nähdä kokemuksen yhteys menneisyyteen ja tulevaan. (Karhu, 2009, 17.) Kävijät alkoivatkin heti rinnastaa omia kokemuksiaan minun kokemuksiini ja peilasivat teostani sen kautta. Tämä toi teokseni osaksi laajempaa keskustelua ja lisäsi sen syvyyttä paljastaen muidenkin kokemuksia samasta aiheesta.

Minua on aina kiehtonut ihmisten tarinat ja taide, joka kertoo niistä antaen samalla tietoa ja elämyksiä jostakin yleisemmästä aiheesta. Kuvataiteilija Johanna Lecklin on käsitellyt *Story Cafe* -taideprojektissa ihmisten tarinoita. Lecklin on tehnyt teoksensa 2004 vuodesta lähtien eri kaupunkeihin, kuten Lontooseen, Limerickiin, Helsinkiin, Tallinnaan, Moskovaan, Brysseliin, Fribourgiin ja Turkuun. Lecklin pystytti kahvilan kaupunkiin ja tarjosi ilmaiset kahvit vastineeksi siitä, että hän sai kuulla ihmisiltä tarinan ja kuvata sen. Lecklin oletti ihmisten kertovan totuuden mukaisia tarinoita, mutta huomasi hyvin nopeasti miettivän, miten paljon edellinen tarinankertoja vaikutti seuraavaan. Miten kamera vaikutti tarinan kulkuun ja kuinka iso eettinen vastuun hänellä on tarinoiden kerääjänä? Voiko hän puhua vastavuoroisesta suhteesta ja mihin kohtaan vetää raja hyväksikäytölle? (ks. www.johannalecklin.com)

Story Cafén kaltaisessa projektissa valokuva- ja videotäiteilijän työtapa on lähellä yhteisötäiteilijän toimintatapaa. Lecklin ei ohjeistanut tarinan kertojia, joten kuka tahansa pystyi kertomaan mitä tahansa. Totuusarvolla ei ollut enää väliä, koska jokainen sai vapauden kertoa niin huikeita tarinoita kuin halusi. Täiteilijän tehtäväksi jäi puitteiden antaminen, kuunteleminen ja läsnäolo. Lecklin nauhoitti kävijöiden tarinat ja on tehnyt joistakin fiktiivisiä videoita. Muiden tarinoita voi kuunnella *Story Cafessa* tai projektin näyttelyversiossa, jonka Lecklin on koostanut esittääkseen projektiaan myös taidemuseoissa. (Haikala, 05/2006.)

Tein omasta elämäntarinastani uuden version uuteen paikkaan taiteena. *Situations Wanted* -projektin aikana kuulin myös paljon huikeita tarinoita. Mielenkiintoista olisi ollut saada nauhalle *Story Cafe* -projektin tapaan tarinoita muiden kokemuksista pimeillä työmarkkinoilla, mutta sillä kohtaa minulle riitti julkisen ja yhteisen dialogin luominen kävijöiden kanssa, eikä heidän puheidensa tallentaminen. Ihmiset olisivat voineet alkaa keksiä tarinoita niin kuin *Story Cafessa*, jolloin se ei olisi ollut enää aito keskustelutilanne.

Julkinen esillepano loi tilan, jossa mielipiteitä syntyi. Julkisuuden voi määritellä yhteisestä ongelmasta tai aiheesta keskustelevalaksi ihmisjoukoksi. Tästä syntyy sosiaalinen tila, joka on kaikille avoin ja vuorovaikutteinen toisilleen vieraille ihmisille. Julkisuuden voi ymmärtää tarkastelemalla prosesseja, joissa julkinen mielipide syntyy. Jotta julkisuus voi syntyä,

tarvitaan sitä välittävien teknologioiden ja instituutioiden olemassaoloa. (Majava, 2006, 12.) Niin *Situations Wanted* kuin *Story Cafe* -projekteissa toteutui julkisuuden vuorovaikutteisuuden mahdollisuus ventovieraiden ihmisten keskuudessa. *Situations Wanted* -projektissa oli eri julkisuutta mahdollistavia teknologioita ja instituutioita, kuten kirjapaino, internet, kahvila ja lehdistö. Tarjosin projektitilassa myös kahvia ja teetä vieraille. Tämän tarkoituksena oli tehdä tilanteesta rennompia ja saada vieraat juttelemaan kanssani kauemmin. Halusin luoda vapaan, keskustelemaan tilan käyttäen julkisen tilan (galleria) ja teknologian (blogi) tarkoituksia hyväkseni.

Seuraavissa alaluvuissa kerron muutaman kävijän kertomukset pääpiirteittäin. Keskityn omaan kokemukseeni ja siihen mitä he jakoivat minulle vapaasti keskustellen. Projektitilassa vieraili hyvin monenlaisia ihmisiä kolmen viikon aikana, mutta muutama vieras jäi erityisesti mieleen, koska he vahvistivat saman ilmiön, johon olin itsekin törmännyt hakiessani töitä ilmoituksilla. Ulkomaalaiset jäivät juttelemaan monesti kanssani, koska olivat kokeneet työnhaun itsekin vaikeaksi. Esittelen seuraavissa kappaleissa kolme kävijäryhmää: ulkomaalaiset kävijät, pilasoittajan ja työttömät työnhakijat.

4.1.1. Ulkomaalaiset kävijät valtasuhteen armoilla

Foucault'n mielestä yhteiskuntamme taiteesta on tullut jotakin, joka liittyy vain esineisiin, muttei yksilöihin eikä elämään. Hän kysyy olisiko mahdollista, että jokaisen elämä olisi taideteos. (ks. Tuohimaa, 2001, 61.) Elämä koostuu tarinoista, joilla on juonensa, syntyensä ja loppua kohti suuntautuva rytminen liike (Dewey, 2010,50). Foucault'n toteamus kenties on jo vanhentunut, sillä yhteisötaide tekee taidetta liittyen yksilöihin ja heidän elämäänsä. Jokaisen elämäkokemus voidaan visualisoida ja tarinoida. Voidaksemme katsoa elämää visuaalisin keinoin, tarvitsee kyvyn nähdä syvemmälle sen rakenteisiin.

Tapasin ystävänä äidin, jolle kerroin tarinani ennen kuin olin aloittanut projektini Belfastissa. Hän kertoi asuneensa noin 30 vuotta sitten Alankomaissa miehensä kanssa, jolloin oli laittanut ilmoituksen, että etsii lastenhoitajan työtä. Siihen aikaan ei ollut vielä kännyköitä, joten hän oli laittanut ilmoitukseen oman kotipuhelimensa numeron. Hänelle oli tapahtunut melkein sama asia kuin minulle Limerickissä. Eräs mies oli alkanut soittelemaan hänelle päivittäin pyytäen häntä treffeille. Hänen miehensä oli joutunut lopulta puhumaan soittajan kanssa puhelimessa saadakseen hänet lopettamaan soitot. Tämä tilanne on kenties vielä pelottavampi kuin nykypäivänä, koska aikaisemmin ei pystynyt käyttämään mediaa niin anonyymisti kuin tänä päivänä.

Minun kuin ystäväni äidin kokemus on historiallisessa jatkumossa kertomuksena. Narratiivinen toiminta sisältää kulttuurisia koodeja, kuten merkkejä, sääntöjä ja normeja. Päivittäinen narratiivien käyttö järjestää maailmaa ajallisesti, joista syntyy ajan kokemukset. Narraatiivit ovat dialektisia ja ne ”kerrotaan eletessä ja eletään kerrottaessa”. (Kemp, 1989, 72, ks. myös McLaren, 117.) *Situations Wanted* -projektilla halusin luoda tilan, jossa voidaan kertoa elämäkokemuksia ja myös kokea eletty elämä kertomuksen avulla.

Ilmoitusten hyväksikäyttäjät löytyvät varmasti kaikkialta, missä ilmoituksia julkaistaan. Taiteena elämä on siis mahdollista ja sillä on pitkä historia, kuten Hannulakin toteaa elämän ja taiteen yhteyden olevan ilmeinen mutta ei suinkaan mitenkään uusi. Se löytyy jo Nietzschen ajattelusta, joka vuorostaan katsoo antiikin suuntaan, jossa elämä taiteena ja tyylinä oli osa jokapäiväistä kokemusta. (Hannula, 2003, 65.)

Avasin näyttelyn yleisölle ensi kertaa 10.7.2010, vaikka projektini oli alkanut työnhaun merkeissä jo viikkoa ennemmin. Projekttilassa kävi unkarilainen mies, joka luuli toimistoani aidoksi pimeään työnhaun toimistoksi. Hän tuli sisälle sanoen, että olisi kiinnostunut mies 3:n avoin työpaikka -ilmoituksesta (ks. liite 1). Kerroin, että kysymyksessä on taideprojektini, jonka avulla esittelen Belfastin pimeiden markkinoiden tarjontaa. Hän ei koskaan kunnolla ymmärtänyt, mistä projektistani oli kysymys, mutta lupasin kuitenkin hetken mietittyäni kysyä mieheltä 3, jos hän vielä tarvitsisi työntekijää. Mies 3 vastasi minulle, että hän oli löytänyt jo paikallisen tytön työhön.

Unkarilainen mies tuli käymään projekttilassa monta kertaa uudestaan. Seuraavan kerran hän oli kiinnostunut mies 5:n tarjoamasta seksikkään baarimikon työstä, muttei itselleen vaan 25-vuotiaalle tyttärelleen. Hän sanoi, ettei antaisi tyttärensä tehdä seuralaisen töitä mutta baarimikon kyllä. Hän totesi tyttärensä olevan hyvännäköinen, joten hän voisi työn saadakin. Unkarilaisen miehen englantia ei ollut kovinkaan hyvä, joten uskon, että hän ymmärsi vain sanan työnhakijan toimisto, vaikka yritin kertoa hänelle olevani taiteilija monta kertaa. Olin laittanut pimeät markkinat näkyville, joten mies ei nähnyt tilannetta piilevien valtarakenteiden ilmentäjänä vaan näki minun ottaneen vallan esitellä pimeitä töitä julkisessa tilassa. Hän luotti siihen, mitä näki symbolien ja merkkien perusteella, koska ei voinut luottaa siihen mitä kuuli. Michel de Certeau toteaa, että valta on sidottuna sen näkyvyyteen (Certeau, 1984, 37). Olin sitonut vallan näkyvyyteen julkisella taideprojektillani, jolloin unkarilainen mies ei nähnyt kuin vallan esittäjä pimeitä töitä julkisesti.

Foucault ajatteli vallan pelinä, joka loputtomien ristiriitojen kautta vahvistui ja käänsi valtasuhteita vastakkaisiksi (Foucault, 2010, 71). Unkarilaisen miehen vuorovaikutus muuttui

ristiriitojen kautta hyvin pelimäiseksi. Jouduin käyttämään valtaani häneen ja hän vuorostaan sai aikaan konfliktin minun oman valtastrategiani kanssa. Hän halusi auttaa minua luvaten, että voisi mennä turvataloon kertomaan ihmisille, mitä olen tekemässä. Kodittomia ei koskaan oveni taakse tullut, mutta tilanne oli mitä mielenkiintoisin. Tilanne kertoi, että pimeiden töiden rekrytointifirma tulisi tarpeeseen ja asiakkaita riittäisi. Jouduin myös vaikean moraalisen ongelman eteen unkarilaisen miehen kanssa, koska hän oikeasti halusi yrittää saada kyseisiä töitä ja tiesi muitakin kiinnostuneita.

Taiteilija Caroline Pugh oli taideresidenssi CSR:ssä (Centre of Suburban Research) Belfastissa kesäkuussa 2007. Taitelija Justin McKeown ylläpiti taideresidenssiä omassa kodissaan. Pugh selvitti residenssin aikana Belfastin asuntomarkkinoita vuokralaisen näkökulmasta. Hän tutki Belfastia saaden selville, mitkä paikat ovat huonoja ja mitkä hyviä, missä on vaarallista ja missä turvallista elää. Tämä asuntokeskustelu johtaa käsitykseen ennakkoluuloista ja arvostelusta, jota asunnonnäyttäjät tekevät esitellessään ihmisille asuntoja. Pugh huomasi, että esittelemällä itsensä eri nimin ja pukeutumalla eri tavoin hänelle esiteltiin asuntoja eri paikoista. Hän sopi tapaamisia isännöitsijöiden kanssa, ja meni joka päivä katsomaan huoneistoja residenssinsä aikana. Hän kertoi ikänsä ja pukeutumisensa vaikuttaneen paljon siihen, mistä ja millaisia asuntoja hänelle näytettiin. (McKeown, 2008, 129–130.)

Situations Wanted -projektin aikana sain selville samanlaista stereotypistä ajattelua kuin Caroline Pugh projektinsa aikana. Tapasin avajaisissa tšekkiläisen tytön, joka työskenteli rekrytointifirmassa Belfastissa auttaen muita tšekkejä löytämään työtä. Hän kertoi, että oli kuullut monien tyttöjen kertovan samanlaisia tarinoita kuin mitä minulle oli tapahtunut. Hän sanoi, että pääasiassa ”törkysoitot” ovat tulleet internetistä Gumtree-sivulta. Mies 4, joka ehdotti minulle seuralaisen työtä, sanoi olevansa erikoistunut tsekkiläisiin ja puolalaisiin tyttöihin. Tämä kertoo hyvin selvästi itäeurooppalaisen vähävaraisen siirtolaistytön stereotypian olemassaolosta. Ajatellaan, että he suostuvat tekemään pimeitä töitä helpommin kuin muut. Caroline Pughin teoksessa kysymys ei ollut stereotyyppioista vaan pikemminkin Belfastin poliittisesta tilanteesta, joka on jakanut kaupungin eri osiin, missä kukakin voi ja haluaa asua.

Kantonen toteaa Michel de Certeau'n kirjoituksen pohjalta: *”heikot ihmisryhmät eivät voi taistella valtaa pitäviä ryhmiä vastaan rajaamalla itselleen omia alueita tai laatimalla laajoja strategioita, vaan he toimivat koko ajan voimakkaampien ryhmien alueella ja käyttävät strategioiden sijasta pieniä ja huomaamattomia taktiikoita, joita on vaikea paikallistaa ja kontrolloida.”* (Kantonen, 2005, 136, ks. myös Certeau, 1984, 36–37.) Tämä sopii myös

pimeiden markkinoiden strategiaan, jossa hyväksikäytetään heikompia, jolloin ongelmasta tulee piilevä, koska kysymys ei ole enää työnteosta vaan selviytymisestä. Pimeillä markkinoilla työskentely oli myös kahdelle nigerialaiselle miehelle normaalia, jotka tulivat käymään galleriassa viimeisellä viikolla. He olisivat halunneet, että etsisin myös miehille työtä, koska toinen mies olisi ollut kiinnostunut seuralaisen työstä. Kysyin, onko hän tosissaan, sellaisen työn suhteen, hän vastasi minulle, että työ on työtä.

Kellekään ulkomaalaiselle ei projektini tulos tullut yllätyksenä ja useimmat olivat valmiita tekemään pimeitä töitä. Työttömänä olemisen jatkuessa, varsinkin ollessa ulkomailla, kynnys lähteä pimeiden markkinoiden työntekijäksi kasvaa, koska ei halua tai voi palata omaan kotimaahansa. Vierailijoiden tarinat ja asenne vahvistivat mediataideprojektini mahdollisuutta osoittaa piilevien valtarakenteiden olemassaolo varsinkin ulkomaalaisten keskuudessa. Valta voi tuottaa keskusteluja, keskustelijoita sekä sen kautta voi tuottaa keskustelutilanteita (Kantonen, 2005, 133). Erilaisten valtasuhteiden avulla projektini tuotti erilaisia keskusteluita ja tilanteita, joissa valta ilmeni hyvin monenlaisena.

Unkarilainen mies oli kokenut kovia elämässään ja joutunut turvautumaan muiden apuun. Hänestä huokui tietynlainen olemus, ettei kukaan häntä palkkaa, koska ei osaa puhua englantia kunnolla eikä voi tehdä kovin raskasta työtä huonon sydämensä vuoksi. Hän kuitenkin oli valmis tekemään melkein mitä työtä tahansa. Hänelle oli suorastaan tullut tavaksi uskoa oman elämäkokemuksensa perusteella, mitkä ovat hänen ja tyttärensä realiteetit saada työtä. Tällainen tapa tarkoittaa toimijan enemmän tai vähemmän vakiintunutta toimintatapaa, jossa ihminen toimii tai reagoi tiettyihin tapahtumiin juuri tietyllä tavalla. Kokemukset muovaavat ihmisen tapoja ja määrittävät kaikkia seuraavia kokemuksia. (Pikkarainen, 2000.) Unkarilainen mies suorastaan kaipasi kaupunkiin oikeaa *Situations Wanted* -rekrytointifirmaa, jotta pystyisi saamaan työtä.

Taiteilija Jermy Deller totesi New Museum:ssa New Yorkissa (2009) esillä olleesta teoksestaan *"It is what it is"* seuraavasti: *"It is not an anti-war piece, it is already too late for that"*. Mielenkiintoista Dellerin toteamuksessa on, miten taiteilija voi vastata teoksellaan johonkin yhteiskunnalliseen tosiasiaan. Koska sota on jo alkanut, mahdollisuus sen lopettamiseen on hyvin minimaalinen. Jääkö taiteilijalle silloin vain mahdollisuus esittää ja raportoida sen kauheudesta? Deller otti erilaisen lähestymistavan. Hän ei antanut vastausta sotaan tai kritisoinut sitä vaan halusi nostaa asian keskusteluun. (Papastergias, 2009,100.) *Situation Wanted* -projektilla halusin asettaa ulkomaalaisten kokemukset ja pimeiden työmarkkinoiden tavalliset ja normaaleiksi hyväksymät asiat ja ajatukset jalustalle – *tapahtumallistaa* ne (Hannula, 2003, 61). En pysty lopettamaan pimeiden työmarkkinoiden

olemassaoloa, mutta pystyn luomaan julkista keskustelua asian ympärille, jolla on mahdollisuus vapauttaa ihmisiä, koska he katsovat tilannetta uusin silmin.

4.1.2 Pilasoittaja vallan tuottajana

Näyttelyssä kävi eräs nainen, joka oli hyvin innostunut näyttelystäni. Hän vietti melkein kaksi tuntia gallerialla jutellen omista kokemuksistaan pimeillä markkinoilla. Nainen oli orpo ja asunut nuoruutensa sijaiskodissa. Hän oli tutustunut nuorena muihin kodittomiin ja juhlinut heidän kanssaan baareissa. Hän oli pitänyt miehille seuraa juhlien heidän kanssaan ja oli saanut siitä palkkaa. Hän sanoi, että oli itse asiassa pitänyt siitä, koska sai juhlia ilmaiseksi. Lopulta nainen totesi, ettei ymmärtänyt muiden tyttöjen olleen huoria kuin vasta vähän vanhempana.

Naisella oli edelleen prostituoituja ystävinä, ja halusi antaa mies 4:n numeron ystävälleen. Hän oli myös itse kiinnostunut mies 1:n toisesta tarjouksesta, jossa sai 20 puntaa viiden minuutin katselusta. Hän pyysi miehen numeroa sanoen aikovansa soittaa miehelle. En voinut muuta kuin antaa hänelle numeron, mutta pyysin, ettei hän sanoisi mitään projektistani. Hän sanoi vain vähän pilailevan miehen kustannuksella ja ottavan selvää ihmeellisestä tarjouksesta.

Muistan, että minua harmitti todella paljon hänen toimintansa ja kirjoitinkin päiväkirjaani seuraavasti: *"Galleriaan tuli nainen joka rakasti pilasoittoja. No hän halusi soittaa näille pervoille. Hän sopi tapaamisen katsojamiehen kanssa. Hän ei kuitenkaan tapaamiseen mennyt. Se nainen jopa lähetti sille miehelle jonkun tytön kuvan netistä, joka oli ilman yläosaa silikonitisseillään. Kuva oli niin epäaito ja silti se mies uskoi sen. Mies joutui odottamaan jossain parkkipaikalla liian kauan. Tietenkin hän suuttui ja alkoi lähettää vihaisia viestiä, kuten älä ota yhteyttä häneen enää koskaan. Minua jäi tämä vaivaamaan, koska en kuitenkaan halunnut mitään paha kenellekään tai kiusata ihmisiä. Jotenkin tuntui, että vajosin hänen tasolleen, vaikken itse mitään lähetellytkään. Nainen oli todella suorasukainen, eikä välittänyt mistään. En halunnut rekrytointifirmani olevan paha asia vaan paikka, joka keskustelee pimeistä töistä. Päivä masensi minua todella paljon ja tuntui pahalta. Olin henkisesti puhki koko hommasta ja en halunnut enää vastata kenellekään tai olla tekemisissä asian kanssa enää mitenkään."* (14.7.2010)

En omistanut valtaa projektini kulkuun nähden vaan jouduin kamppailemaan koko projektin ajan negatiivisten ja positiivisten valtasuhteiden välillä. Kuten päiväkirjaotteesta näkee, olin

todella masentunut tämän päivän jälkeen ja tunsin, että valta pelata peliä pimeiden työmarkkinoiden kanssa otti liikaa voimilleni. Minusta oikeasti tuntui, että projektini oli menossa väärille poluille, ja ei ollut enää hallittavissani. Pysyin silti strategiassani ja kirjoitin kävijästä virallisella tyylillä blogiini. Julkaisin myös pilasoittajan saamat tekstiviestit blogissani: ” *Ur not there. Another mesher thought so. Don’t contact again. Bye.*...” “*No u wasted my time u wer not there. I have been sitting close for last 15 mins and no cars at all have went in or out so just another mesrer.*” (ks. *Situations Wanted* -blogi: [What an interesting day!](#))

Toisaalta tämä vieras teki tutkimuksestani laajemman, koska hän otti selvää kuka oli puhelun takana. Näin ollen tiesin, että kyseessä ei ollut pilasoittaja, vaan mies, joka oikeasti olisi ollut valmis mitä luultavimmin masturboimaan parkkipaikalla minun katsoessani tai olisi vienyt minut kotiinsa. Mies oli myös valmis tapaamaan heti. Kuten Hannula on *eventualization*-käsitteestä todennut, voi sen kautta hahmottaa keinoja, joilla vastustaa tai tuottaa valtaa omien intressien mukaisesti (Hannula, 2003, 61). Yritin projektillani ottaa haltuun näitä keinoja, mutta annoin samalla myös kaikille muille mahdollisuuden tuottaa valtaa omien intressien mukaisesti. Pilasoittaja, mies 1 ja minun projektini onnistui saamaan aikaan moraalisen ympyrän, jossa jokainen toimi moraalittomasti ja otti vallan *foucaultmaisesti* omiin käsiinsä omistamatta sitä pelkästään yksipuolisesti.

4.1.3 Työttömät tilanteen vietävissä

Projektitilassa kävi muutama työn kyselemässä töitä. Eräällä miehellä oli cv mukana, ja oli oikeasti siinä luulossa, että olen avannut oikean rekrytointifirman. Toinen mies taas kyseli ovelta, onko minulla mekaanikolle töitä tarjolla. Sen lisäksi eräs nainen tuli kyselemään, olisiko hänelle töitä ja ottaisinko hänet työnhakijoiden listalle. Minulle myös soitti eräs mies kysellen mies 4:n tarjoaman seuralaistyön perään.

John Dewey määrittelee tilanteen tarkoittamaan ihmisen elämän muodostamia erilaisia tilanteita, jotka ovat rakentuneet kokemuksen sisäisistä ja ulkopuolisista asioista. Deweylle tilanteet koostuivat niin ihmisen tavoista ja muiden ihmisten kokemuksista, jotka ovat tilanteessa läsnä. (Pirkkalainen, 2000.) Työttömät huomasivat nopeasti uuden rekrytointitoimiston kaupungissa, mutta kaikki eivät huomanneetkaan töiden olevan hyvin kyseenalaisia. He toimivat tapojensa mukaan ja tulivat kysymään mitä minulla olisi tarjota. Vuorovaikutuksen, tapojen ja kokemusten avulla loin tilanteen, jossa vallankäyttö esittäytyi, sillä valta näkyy vuorovaikutuksessa, jossa jokainen on vallan käyttäjä (Seppänen, 2005,

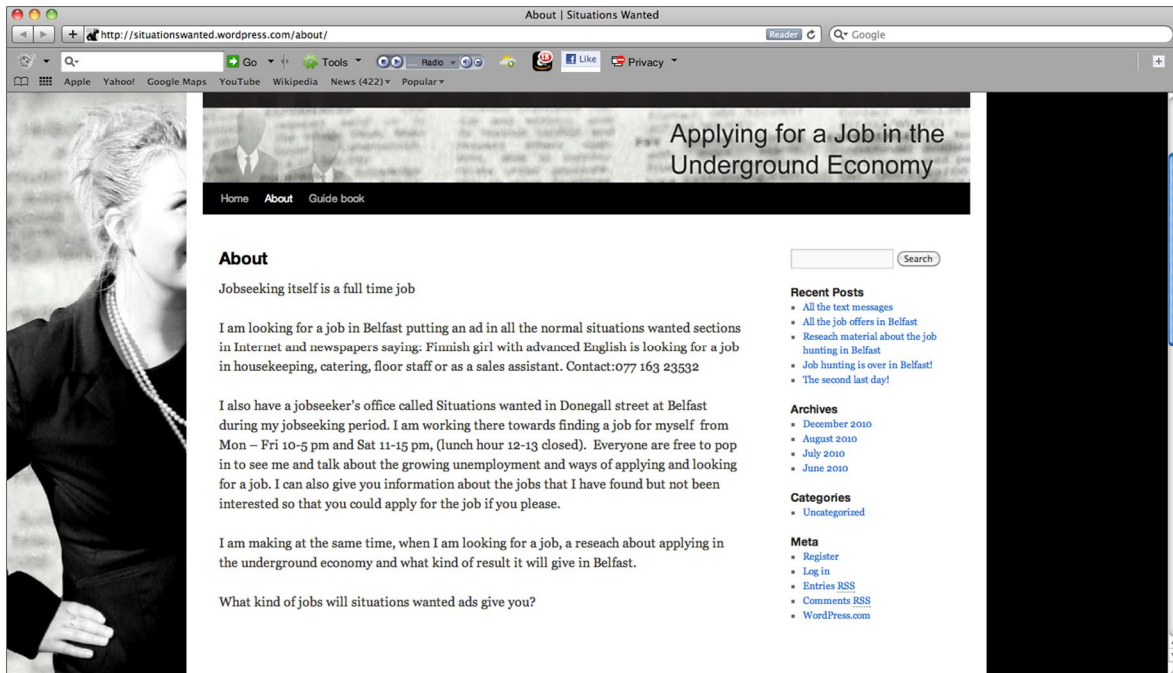
254). Kertomuksien ja käyttäytymisen tarkkailulla sain selville ihmisten eri tottumuksia, moraalikoodeja ja symboleihin uskomista.

Performatiivisuudella ja esteettisyydellä sain ihmiset kiinnostumaan projektistani. Luvussa 2 esittelemäni Tiina Kuhasen "*Job or Love Exchange*" -teos loi henkilökohtaisella lähestymistavalla uuden näkemistavan. Kuhanen dokumentoi ehdotukset, esitti ne galleriassa ja hänen käymänsä dialogit ja valokuvat olivat projektin aikana esillä internetissä. Valitettavasti kyseinen internet-sivu on jo poistettu käytöstä. Kuhasen tarkoitus oli antaa lentolippu Suomeen henkilölle, jolta sai sopivan työ- tai avioliittoehdotuksen. Hän työskenteli yhdessä japanilaisten ja suomalaisten viranomaisten kanssa suunnitellen heidän kanssaan tulevat haastattelut. Kuhanen kutsuu taidettaan keskustelutaiteeksi, joka korostaa tilan ja vallan suhteita. (ks. Kuhanen lehdistötiedote, myös Kantonen, 2000, 72.) Niin Kuhasen teos kuin *Situations Wanted* -projekti pyrki emansipaatioon. Ne antoivat ihmisille vapauttavaa tietoa, miten pyrkiä parantamaan tietoisesti kohtaloaan ilman, että olisi hyväksikäytetyn roolissa ja alistettuna.

Foucaultin näkemisen taito on myös filosofinen elämäntaito. Foucault'n työ on autobiografinen, koska hän litteroi kokemuksensa pystyäkseen palaamaan jaksollisesti vanhoihin hetkiin ja kyseenalaistaa ne luodakseen uusia teorioita. Omaelämäkertomus ei tässä mielessä yritä luoda kuvaa tai mielikuvaa siitä, kuka joku oli tai kuinka hänet olisi pitänyt nähdä. Se muodostaa muutoksen siihen, kuinka muuttaa itseään ja tapaansa nähdä asioita. (Rajchman, 1988, 109.) Dewey vuorostaan toteaa, että ihmisistä voi joskus tuntua kuin heidän menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus olisivat erillisiä. Menneisyys voi silloin roikkua taakkana, mutta sen voi myös nähdä voimavarana jatkaa eteenpäin. Menneisyyden haltuunotto toimii muille varoittavana esimerkkinä, jolla voi valottaa ja auttaa muita toimimaan nykyisyydessä varovaisemmin. (Dewey, 2010, 28.) Halusin pyrkiä juuri tähän kertomalla oman kokemukseni taideprojektin välityksellä.

4.2 Blogi kokemuksen kertojana

Mediasta luettava kertomus on monesti henkilökohtainen sosiaalinen kokemus, joka on tahdottu välittää laajemmalle yleisölle. Mediayleisö nivoutuu yhteiskuntaan ja pitää sitä yllä organisoiden sosiaalista todellisuuttamme. (Alasuutari, 2000, 6.) Mediasta on tullut sosialisoinnin välittäjä ja sosiaalinen kokemus on yhteydessä medioituneisiin kokemuksiin. (Dahlgren, 2000, 24). Kirjoitin *Situations Wanted* -mediataideprojektin ajan blogia (ks. www.situationswanted.wordpress.com), kuten kuvasta 34 on nähtävissä.

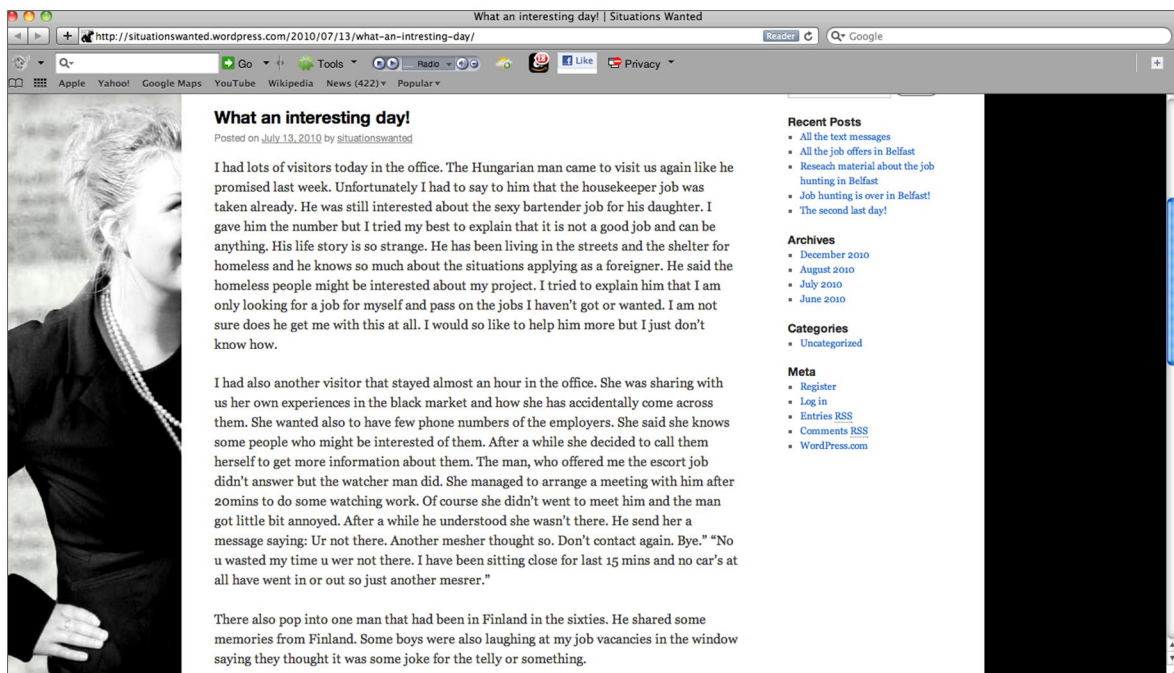
Kuva 34. *Situation Wanted* -blogin *About*-sivu, jossa kerrotaan, mistä blogissa on kysymys.

Käytin blogia osana teostani, koska sillä pystyy kertomaan nopeasti ajankohtaiset tapahtumat projektin edetessä. Sain myös kerrottua tarinani laajemmalle yleisölle kuin vain projektitilan kävijöille. Aion jatkaa blogin kirjoittamista, kun teen projektini uudestaan eri kaupungeissa. Blogi tulee lopulta kertomaan koko tarinan ja paljastaa ilmiön erot ja yhtäläisyydet eri paikoissa. Narratiivinen kerronta auttaa maailman representoinnissa. Niillä voi muistuttaa maailman iloista ja kauhuista. (McLaren, 2001, 116.) Kokemus itsessään paljastaa jo maailman tiettyjen tapahtumien osalta (Pikkarainen, 2000). Blogini avulla kerroin kokemukseni kokonaisuudessa yleisölle. Blogin liittäminen osaksi taideprojektia paljastaa siis kokemuksen eri ulottuvuudet, auttaa maailman representoinnissa ja pragmaattisen estetiikan tavoin paneutuu taiteen ja kokemuksen uusiin muotoihin. Se mahdollistaa nostamaan yhteiskunnan ongelmia jokaisen ulottuville, kun he voivat lukea kokemuksistani joka päivä.

Blogin ensimmäinen kirjoitus on 6.7.2010, jossa kerron olevani suomalainen tyttö, joka etsii töitä Belfastista (ks. kuva 34). Blogini toi teokseen reaaliaikaisuutta, julkisuutta ja kerronnallisuutta. Toivoin myös vuorovaikutusta lukijoiden kanssa. Blogin kirjoittamisen koin myös tärkeäksi projektin onnistumisen kannalta, koska olin tekemässä kerronnallista jatkuvaa projektia. Halusin ihmisten pystyvän seuraamaan tapahtumien kulkua myös jälkikäteen. Uusi media antaa keskustelijoille enemmän valtaa niin vuorovaikutuksen kohdalla kuin sisältöön nähden. Vuorovaikutus voi toimia vertaisarvion tavoin, joka edesauttaa tiedonvälityksen olevan enemmän avointa ja läpinäkyvää kuin perinteinen journalismi. (ks. Gallo, 2004 ja Majava, 2006, 64.) Toiveissani oli juuri tällaisen

vuorovaikutuksen mahdollistaminen, mutta valitettavasti blogiani kommentoitiin vain kerran. Olen kirjoittanut blogiin yhteensä 21 julkaisua ja saanut kolme kommenttia, joista yksi oli vain asiaan liittyvä: *kirk says: i wud be interested in the watcher's job or any others going do u ave email* (July 17, 2010 at 12:12 am).

Tilastollisesti kävijöitä blogissa on ollut vuonna 2010 yhteensä 604. Tämä luku jakaantui kuukausittain seuraavasti: kesäkuussa 22, heinäkuussa 353, elokuussa 104, syyskuussa 50, lokakuussa 17, marraskuussa 24, joulukuussa 34. Päivämääräisesti eniten kävijöitä oli heinäkuussa, jolloin sivuilla kävi keskimäärin 11 päivässä. Kaikkina muina kuukausina päivittäinen vierailu on ollut alle viisi henkilöä päivässä. Eniten kävijöitä on ollut 22 päivä heinäkuuta 2010, jolloin oli 47 kävijää. Suurin osa kävijöistä on tullut oman kotisivuni (www.piianttila.com), PS²-projektin (www.pquared.org), Facebookin (www.facebook.com) sekä satunnaisten blogien kautta.

Kuva 35. *Situations Wanted* -blogi: "What an interesting day!", 13.7.2010

Tyylini kirjoittaa blogia oli koko ajan hyvin luonteva, omanlaiseni ja päiväkirjamainen, mutta myös informatiivinen ja työtarjouksiin keskittyvä, kuten kuvasta 35 voi nähdä. En myöskään jälkikäteen korjailut tekstiäni, koska halusin pitää kirjoitukseni hyvin autenttisina, ja sen päivän tunnelmia korostavana. En kuitenkaan missään vaiheessa kertonut nimeäni vaan vain olevani suomalainen tyttö. Taiteesta en puhunut ja projektin kutsuin toimistoksi. Avajaiset olivat toimistojuhlat ja työnhakijan toimistoni oli osana tutkimustani. Sanoin projektini olevan uudenlainen keino löytää töitä pystyttämällä työtä tarvitsevan toimisto kaupunkiin.

Narratiivisyys muotoili sosiaalista todellisuutta, koska kerroin mitä halusin kertoa ja jätin pois asioita. Kokemuksen kertomuksellistamisen voi nähdä inhimillisen ymmärtämisen tekona. (McLaren, 2001, 116.)

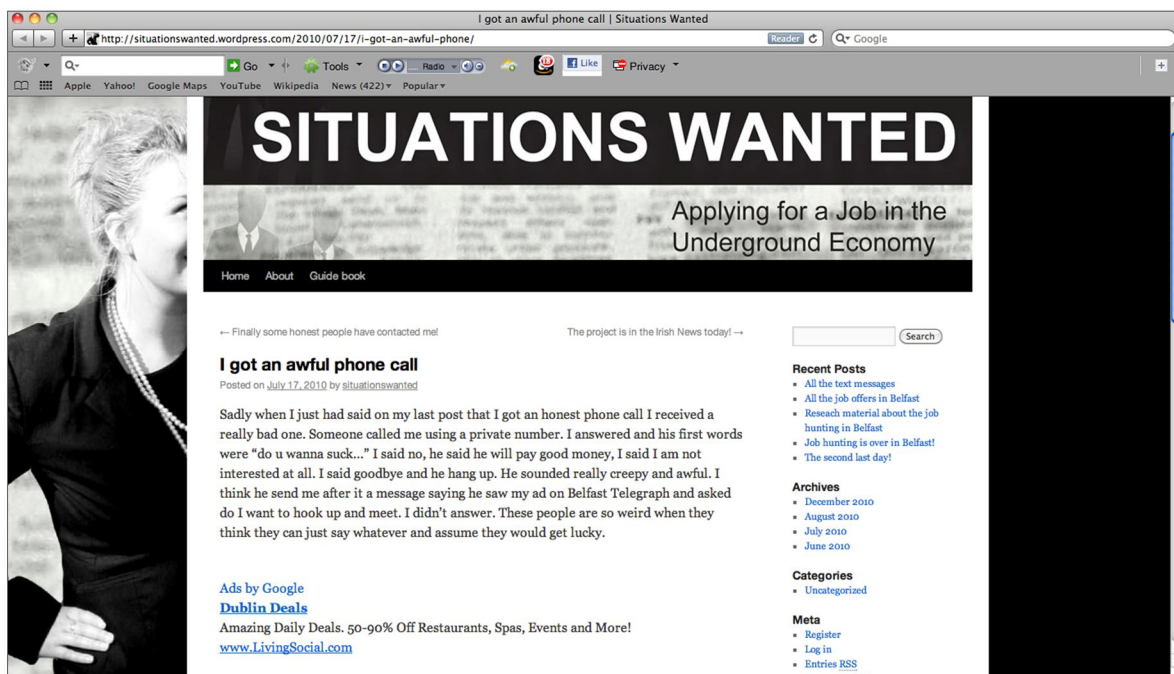
Verkossa voi nykyään julkaista nopeasti, helposti ja hyvin vapaasti tekstiä. Utopistinen haave on, että se murtaisi median teollis-kaupallisia valtarakenteita. Blogien ideaalina pidetään, että se toisi joukkoviestinnän välineet kaikkien ulottuville. (Lintulahti, 2006, 40.) *Situations Wanted* -blogin suosio heinäkuun ajalta kertoo, kuinka ihmiset haluavat seurata tiettyä tilannetta myös jälkikäteen. Annoin mahdollisuuden toimia projektini kommentoijana ja seuraajina internetin välityksellä. Blogit ovat muuttaneet median valtasuhteita, koska ihmiset pystyvät julkaisemaan itse omia uutisiaan ja kertoa oman tarinansa ilman, että ottaisivat yhteyttä sanomalehteen. Nykyisen mediateknologian digitalisoituminen on jossain määrin saanut aikaan myös vallankumouksen valtasuhteissa, koska tavallisesta kuluttajasta on tullut myös mediatuottaja samanvertaisena jakelijana kuin mediayhteisö. (Laukkanen, 2003, 105.)

Julkaisuvapauden lisäksi blogeilla ei ole isoja instituutioita takana, joka määräisi tyylin tai sisällön. Pienilläkin blogeilla on mahdollisuus liittyä mukaan julkiseen keskusteluun ja luoda eri näkökulmia aiheeseen. Blogit ovat avoimia julkisia keskusteluverkostoja, joita eivät instituutiot määrittele tai teknologia ole paljoakaan esteenä. (Majava, 2006, 62.) Ne toimivat kantaaottavan nykyaikaisen projektissa hyvänä keinona kirjoittaa auki prosessin kulkua, ja avata teoksen taustaa. Blogeilla pystyy puhuttelemaan ihmistä, antaa mahdollisuuden jokaiselle kertoa oman mielipiteensä ja jatkaa prosessissa mukana elämistä pitemmän ajan kuin yhden galleriavierailun ajan.

Poliittinen osallistuminen, asioista keskustelu ja kriittisten näkökulmien esille tuominen keskustelun piiriin voi nähdä itsessään tärkeäksi päämääräksi. Keskustelun ei pitäisi olla vain päätöksenteon väline. Blogien vapauden ansiosta, niillä voi edistää yhteiskunnallista läpinäkyvyyttä. (Ferree ym. 2002, 296–299, ks. myös Majava, 2006, 16) Blogit ovat vapaita instituutioiden valtarakenteista ja kirjoitettu kieli voi olla hyvinkin henkilökohtaista, mutta ne voivat silti olla poliittista ja yhteiskunnan asioihin kantaaottavia. Foucault'n näkökulmasta näennäisesti neutraali puhe voi olla hyvin vaikutusvaltaista ja poliittista. (Majava, 2006, 18.)

Kertomuksellisuus ja kokemuksellisuus tulevat selvästi esille lukiessa blogiani. Kerroin 17.7.2010 blogissani (kuva 36) siitä, kuinka sain kamalan puhelinsoiton. Vapaasti suomentaen kirjoitin blogiini soitosta seuraavasti: *"Ehdin juuri kertoa, että olin vihdoinkin saanut rehellisiä puhelinsoittoja, kunnes sain todella kamalan soiton. Joku mies soitti salatusta numerosta sanoen minulle haluanko imeä hänen... Vastasin kieltävästi ja hän*

sanoi minulle, että maksaa hyvin. Kerroin, etten ole kiinnostunut ja hyvästelin, jolloin hän sulki puhelimen. Hän kuulosti todella karmivalta ja kamalalta. Uskon, että hän vielä lähetti minulle viestin jälkikäteen, että näki ilmoitukseni Belfast Telegraphissa ja kyseli haluanko tavata. En vastannut. Nämä ihmiset ovat niin outoja, kun he luulevat voivansa sanoa mitä tahansa ja olettavat että heitä onnistaisi.” (ks. *Situations Wanted* -blogi: I got an awful phone call) Tunteitteni heilahdukset ja mielipiteeni tulivat hyvin esiin kirjoituksissani. Kävijä pystyi lukemaan blogista tarinan muodossa henkilökohtaisia kokemuksiani, ja teoksen syvyys lisääntyi, kun pystyin ilmaisemaan kokemuksien kautta yhteiskunnan ongelmia. Narraatiolla on tärkeä rooli mentäessä yksityisestä julkiseen tai halutessa korostaa henkilökohtaisen kokemuksen näkökulmia (Ferree ym. 2002 307–314 ks. myös Majava, 2006, 19).

Kuva 36. *Situations Wanted* -blogi: "I got an awful phone call", 17.7.2010

Taideprojektini oli kokeileva, koska en tiennyt tuleeko se onnistumaan ja saanko yhtäkään tarjousta. En voinut kuin ottaa päivä kerrallaan ja jouduin tekemään prosessin aikana hyvin nopeita päätöksiä. En voinut myöskään kertoa projektistani tiedotteella medialle, koska käytin mediaa hyväksi projektin aikana laittamalla työnhakuilmoitukseni niihin. Näin ollen marginaalissa toimivat blogit koin olevan paras mahdollinen keino tuoda prosessia esille PS2-projektin ulkopuolelle. Asioiden vapaa käsittely onnistui siis netin kautta, ja pystyin tekemään teokseni yhteiskunnallisista asioista julkisia. Foucault vapauttaa vallan poliittisista teorioista antaen historiallisia kuvailuja vallan eri muodoista. Hän ei kiellä juridis-diskursiivista vallan mallia vaan sanoo sen olevan vain yksi vallan muoto. Tämä ei kuitenkaan riitä

yltämään niihin vallan muotoihin, jotka tekevät keskittyneen, repressiivisen vallan muodot mahdollisiksi, erityisesti valtasuhteiden määrän mikrotason yhteisöissä. (Sawicki, 1991, 21.)

Valta toimii niin negatiivisesti kuin positiivisesti konstituimalla subjekteja. Kommunikaatio sisältää valtasuhteita, jonka vuoksi niiden paljastaminen tai poistaminen voi olla hankalaa. (Dahlberg, 2005, 121–122 ks. myös Majava, 2006, 23.) Blogien valta kommunikoinnissa on mielestäni positiivista vallankäyttöä. Kuitenkin vapaalla vallalla voidaan pahimmillaan tarkoittaa myös ideologiapohjaista kommunikaatiota, jolloin ei voi enää nähdä sen sisältämiä valtasuhteita. (Dahlberg, 2005, 121–122, ks. myös Majava, 2006, 23.) Jos blogia käytetään suoraan ideologiaan tai oman edun tavoitteluun, siirtyy blogin mahdollisuus keskustelun herättelijänä ja marginaalisena julkaisuvälineenä pois sen alkuperäisestä sosiaalisesta käyttötarkoituksesta. Blogin tarkoituksena on yhdistää asiasta kiinnostuneita ihmisiä, jotka loisivat kriittistä mielipidettä asian ympärille vuorovaikutteisuuden pohjalta. *Situations Wanted* -blogi kertoi tapahtuman kulun Belfastissa ja tulee kertomaan jatkossakin projektin seuraavista liikkeistä taaten, että projektini on jatkuvasti esillä julkisessa tilassa.

Lopuksi

Tässä luvussa olen keskustellut narraation tärkeydestä, kun kerrotaan omia henkilökohtaisia tarinoita julkisessa taideprojektissa. Koen yhteisen kokemuksen kertomisen tärkeäksi, koska sen avulla voi representoida maailmaa ja muuttaa tietoisuutta asioihin. Taiteilijana halusin tuoda sosiaalisen, poliittisen ja esteettisen prosessin julki vuorovaikutteiseen ja kertovaan tyyliin.

Kävijät projektitilassa vahvistivat piilevän valtarakenteen olemassaoloa, koska julkinen tila mahdollistaa avoimen tilan keskustella kysymyksistä vieraiden ihmisten kanssa. Huomasin erityisesti ulkomaalaisten olevan valtasuhteiden armoilla, koska heille kysymys oli maassa pysymisessä ja uudessa kulttuurissa selviytymisestä. Valta voi tuottaa keskusteluja ja luoda keskustelutilanteita. Koska meillä on tapana toimia suhteessa menneisyyden kokemuksiin, jotka määrittävät tulevaa toimintaamme, on tärkeää nostaa tämä prosessi jalustalle ja *tapahtumallistaa* se. Projektin aikana huomasin, että jokainen käytti valtaa omien intressien mukaisesti. Kyse olikin siitä, mikä oli negatiivista ja mikä positiivista vallankäyttöä.

Blogini toimi avoimena vuorovaikutuksen ja kertomisen muotona sekä henkilökohtaisten näkökulmien esittelyalustana. Narratiivisuuden avulla inhimillisten kokemustani. Toivoin blogini antavan vertaistukea ihmisille, jotka ovat kokeneet samanlaista kohtelua, sekä

antavan tietoa asiasta heille, jotka eivät ole aikaisemmin olleet ilmiöstä tietoisia. Blogien julkaisuvapauden ansiosta edistin yhteiskunnan läpinäkyvyyttä kertomalla kokemuksistani ilman sensuroinnin mahdollisuutta tai kuulumatta itse instanssien valtarakenteisiin.

5. PÄÄTÄNTÄ

I would like to do the genealogy of problems, of problématiques. My point is not that everything is bad, but that everything is dangerous, which is not the same thing as bad. If everything is dangerous, then we always have something to do.

(Foucault, 1986, 343, ks. myös Rajchman, 1988, 111)

Foucault toteaa kaiken olevan vaarallista, muttei pahaa. Yhteiskunnassa on aina piileviä, salattua asioita, joissa valtasuhteet vellovat puolin ja toisin. *Situations Wanted* -projektini avulla tutkin visuaalisesti näitä vaarallisenakin nähtyjä asioita tuodakseni ne esille julkisesti. Jos kaikki on vaarallista, kuten Foucault yläpuolella toteaa, on meillä aina jotakin tekemistä.

Tässä työssä olen tutkinut mediataideprojektien vaikutusta paljastaa yhteiskunnan valtarakenteita. Yksityisnäyttelyni *Situations Wanted – Applying for a Job in the Underground Economy* muodosti pro gradu -tutkielmani taiteellisen osuuden. Tutkimukseni kohteena oli *Situations Wanted* -mediataideprojektini PS²-projekttilassa Belfastissa 5.–25.7.2010. Esittelin tutkimuksessa myös muita taideprojekteja, jotka ovat saaneet selville yhteiskunnassa esiintyviä epäkohtia. Minua kiinnosti, miten taiteen avulla voi materialisoida oman kokemuksen käyttämällä mediaa hyväksi. Halusin tutkia, kuinka voin käyttää henkilökohtaista kokemusta taiteessa siirtämällä sen visuaaliseen muotoon. *Situations Wanted* käsitteli ulkomaalaisen työnhakijan identiteettiä, oli kokonaisuudessaan kriittikinä pimeiden työmarkkinoiden käytännöille sekä inspiroi ihmisiä muutoksen mahdollisuuteen, koska projekti auttoi heitä tiedostamaan ilmiön ja sen konventiot.

Tutkimuskysymykseni oli, miten yhteiskunnan piilevät valtarakenteet paljastetaan julkisella mediataideprojektilla. Vastausta tähän kysymykseen etsin projektini aikana kootun tutkimusaineiston avulla. Aineistooni kuului työnhakuilmoitukseni, 23 avoin työpaikka - ilmoitusta, 90 saamaani tekstiviestiä sekä omat vastaukseni niihin, PS²-projekttilassa toimiva työnhakutoimisto työnhakuoppaineen ja kävijöineen sekä ylläpitämäni *Situations Wanted* -blogi. Tulkintakehikkona aineistolleni toimivat kriittinen toimintatutkimus sekä mediataide. Luonteeltaan tutkimus oli taiteellista. Tutkimukseni pohjautui empiiriseen eli todelliseen maailmaan nojaavaan tutkimustraditioon, jota tarkastelin kriittisen teorian pohjalta. Pää tavoitteenani oli osoittaa julkisten mediataideprojektien olevan merkittävä emansipatorinen menetelmä, jolla voidaan osoittaa uutta ymmärrystä ympäristöä kohtaan vapauttamalla ihmisten ajattelua. Tarkempana analyysimenetelmänä käytin Michel Foucault'n valtateoriaa, pääasiassa hänen *eventualization*-käsitettään.

Tutkimusprosessini lähti liikkeelle kolmitasoisesti. Ensin oli oma henkilökohtainen kokemukseni. Tämä näkyi tutkimuksessani puhelinsoittojen, tekstiviestien ja päiväkirjasitaattien kautta. Toisella tasolla esitin kokemuksiani vieraannuttamalla tekstit ja puhelut taideteokseen kuuluvaksi. Vieraannuttamisella syntyi avoin työpaikka -ilmoitukset, blogikirjoitukset ja työnhakuoppaani. Kolmas taso tutkimusprosessissa käsitteli toimintatutkimuksen mekanismein projektiani suhteuttamalla se Foucault'n valtateoriaan ja mediataiteeseen.

Tutkimukseni keskeinen tulos on, että pystyäkseen paljastamaan julkisten mediataideprojektien keinoin piileviä valtarakenteita yhteiskunnassa, taiteilijan täytyy nostaa asia jalustalle, *tapahtumallistaa* ilmiö, jotta sen voi siirtää salatusta alueesta julkiseen tietouteen. Tähän tarvitaan projektimaista taidetta, joka liittää monia eri taiteentekomenetelmiä yhteen. Tällaista taidetta voi kutsua myös termillä "uusi julkinen taide" (new genre public art). Yhdistämällä media-, julkinen, keskustelu- ja yhteisötaide yhteen voi tuoda asioita näkyviksi ja luoda uuden tavan nähdä.

Foucault'n valtateorian ja hänen *eventualization*-käsitteen valitsin, koska sen avulla pystyin käsittelemään projektini aikana tapahtuvia ilmiöitä yhteiskunnallisella tasolla. Mika Hannulan analysointi *eventualization* -käsitteestä oli myös mielestäni todella kiinnostava ja osuva juuri projektini tarkoitusperiä kohtaan. Käytin valtaa, minuun käytettiin valtaa ja jokaisella osanottajalla oli omat intressinsä projektin aikana. En voinut muuttaa todellisuutta, mutta pystyin hahmottamaan tilannetta *tapahtumallistamalla* pimeät työmarkkinat, jolloin pystyin näyttämään missä ja miksi kyseinen hyväksikäyttö on olemassa. Koen *Situations Wanted* -projektin olevan käytännöllinen osoitus tapaukseksi tekemisestä. Tapaukseksi tekemisen avulla minusta kirjoitettiin Belfastissa myös kaksi lehtiartikkelia, jolloin tarinani kuuli entistä useampi ihminen, kenties myös itse pimeiden työmarkkinoiden työnantajat. Foucault'n filosofiassa on kysymys mahdollisuuksista. Siitä mitä voimme ajatella ja mitä voimme muuttaa siinä miten ajattelemme. Hän halusi tehdä historian elämän mahdollisuuksista. Foucault'n näkemisen taidon voi sanoa olevan näkemistä ulkopuolelle itsestämme sekä katsomista sinne, minne ei ole vielä nähty.

Väitän, että sain avattua kulttuurisia koodeja performatiivisuuden kautta. Performatiivisuudella tarkoitan sosiaalisessa kontekstissa tapahtuvien tilanteiden materialisoimista taideteokseksi. Osoitin toiminnallani, miten tavat, säännöt ja konventiot rikkoutuvat suhteuttamalla oma kokemus osaksi taideprojektia. Näin pystyin näyttämään vieraantuneelle kaupunkilaiselle jokapäiväisen elämän todellisia epäkohtia. Pimeät työmarkkinat pysyvät piilossa, koska nykyisen mediateknologian avulla voi toimia anonyymisti ja ilman sensuurin pelkoa. Performatiivisen osuuden eli puhelimeen ja tekstiviesteihin vastailun ansiosta sain selville,

miten tietyt sanat ja työt, kuten *housekeeper* (*koti/huonesiivoaja*), on katsottu sellaisiksi töiksi, että työnantaja oletti hakijan olevan kiinnostunut muustakin työstä saadakseen rahaa. Toiseksi huomaisin, kuinka paljon työnantajat stereotypisoivat hakijaa olettaen työnhakijan olevan valmis tekemään mitä tahansa työtä hankkiakseni itselleen paremman elämän. Sain myös selville valtasuhteiden moraalikoodiston sekä *alistamisen* ja *herruuttamisen* välisen suhteen, jota kumpikin osapuoli voi tietoisesti käyttää hyväkseen.

Toiseksi väitän, että kulttuuriset koodit paljastuvat, kun sensuurin ja vallan naamion taakse pystyy näkemään. Muokkaamalla performatiivisen osuuden jälkeen informaation materiaaliseen muotoon pystyy kertomaan yleisölle vallitsevasta tilanteesta ja prosessoimaan tapahtumat visuaalisesti muidenkin ulottuville. Kun informaatio oli julkisesti esillä, sain ilmaista tilanteen vakavuuden soluttautuneena ihmisten jokapäiväiseen elämään. Käyttämällä projektin ikkunaa sain hätkähdettyä vastaantulijoita miettimään vakiintuneita käytäntöjä. Projektin käyttö normaalin taidegallerian sijaan mahdollisti autenttisen työvoimatoimiston näköisyyden. Tämän avulla pystyin pitämään tutkimukseni salassa tarpeeksi kauan medialta ja esittämään uskottavasti pimeiden työmarkkinoiden tilanteen kaupunkilaisille, jotka eivät normaalisti käy taidegallerioissa. Projektin avulla ja näyteikkunoilla voi osoittaa yhteiskunnallisia ilmiöitä ja epäkohtia, koska niiden avulla voi olla vuorovaikutuksessa ohikulkijoiden kanssa ilman kuulumatta valtarakenteisiin, kuten taideinstituutioihin.

Käyttämällä painomediaa osana teostani (työnhakuopas, lehti-ilmoitus) sain mediataiteen keinoin käsitellä mediaa medialla. *Détournementin* avulla pystyin leikkimään arkisilla merkityksillä ja antamaan niille uuden merkityksen. *Situations Wanted* -projektissa muutin virallisen työnhakutoimiston ja työnhakuoppaan ulkomuodon merkittämään pimeitä töitä Pimeiden markkinoiden työnhakuoppaani parodioi tavallisia työnhakuoppaita. Huumorin kautta osoitin, miksi pimeät markkinat ovat piilossa, millaisia ennako-oletuksia työnhaun keinoihin on ja mitä seurauksia on stereotyyppisellä ajattelulla. Loin keskustelua ja huomiota vallankäyttöön situationistien mainitsemalla *paradisen-vakavalla* tavalla. Osoitin tutkimuksessa, miten mediataiteen avulla voi antaa mahdollisuuden katsojalle nähdä uusin silmin ilmiön olemassaolon kun merkitys on muutettu toiseksi.

Työtarjoajien sisältö antoi tietoa valtasuhteista. Minulle ehdotettuja töitä oli siivoaja, seuralainen, katselija, naamanpäällä istuja, eroottiset hierojat, seksikäs baarimikko, polttariviihdyttävä, alastonmallin piirtäjä, myyjä, kuvankäsittelijä, lastenhoitaja ja seksikäs avajaistarjoilija. Anastin vallan itselleni tekemällä asiasta julkisen. Minun ja soittajien valtapeli käänsi koko projektin ajan voimasuhteita vastakkaisiksi ristiriitojen seurauksena. Syntyi niin

kutsuttuja epävakaita valtatiloja, jotka olivat koko ajan liikkeessä. Emansipatorinen vastavoima syntyi näiden asioiden esittämisestä visuaalisessa muodossa, jolloin valtasuhde liikkui niin soittajien, yleisön kuin taiteellisten valintojeni kautta luoden uutta tietoa tilanteen monimutkaiseen valtaverkoston.

Projektiin osallistuvat ihmiset manipuloivat jokainen toisiaan omien intressiensä mukaisesti. Ilman tätä valtapeliä ja manipulointia, en olisi voinut paljastaa piileviä valtarakenteita kokonaisvaltaisesti. Tällä tavoin valtasuhde näytti jokaisen osallistujan intressit – niin soittajien, kävijöiden kuin omanikin. Oma käyttäytymiseni vaikutti paljon siihen, kuinka paljon tietoa sain työnantajista ja työnhakijoista. Taideprojektin tekijällä täytyy olla auktoriteetti-asemaa, koska se antaa määräysvaltaa. Hän joutuu myös luovuttamaan valtaansa jatkuvasti, koska projektimaisessa työskentelyssä ei voi suunnitella paljoakaan etukäteen.

Luomalla julkinen tilanne, jossa voi keskustella ja kuunnella ventovieraiden samankaltaisia elämäkokemuksia, vahvasti piilevien valtarakenteiden olemassaoloa. *Tapahtumallistamalla* eli nostamalla pimeät työmarkkinat jalustalle sain kuulla muiden tarinoita, kokemuksia ja mielipiteitä. Väitän, että keskusteluilla muiden kanssa oli merkittävä rooli emansipaation saavuttamiseksi. Pystyin kertomaan ihmisille kokemukseni, ihmiset pystyivät kertomaan minulle omat kokemuksensa ja ennen kaikkea ilmiön esille tuominen mahdollisti saattamaan sen ihmisten tietoisuuteen henkilökohtaisesti minun itseni kertomana, koska olin koko ajan projektitilassa paikalla. Kirjoittamani *Situations Wanted* -blogi paljasti narraation avulla oman henkilökohtaisen kokemukseni eri ulottuvuudet ja mahdollisti sen kertomisen laajemmalle yleisölle. Blogi osana mediataideprojektia tuo prosessin esille projektitilan ulkopuolelle ja on siellä jatkuvasti esillä.

Tutkimuksessa haastavimmaksi koin henkilökohtaisen kokemukseni tutkimisen. Monet projektin tapahtumat ovat omia muistikuviani ja päiväkirjamerkintöihin perustuvia kertomuksia, mitä tapahtui niin Limerickissä kuin Belfastissa. En kokenut tätä kuitenkaan ongelmaksi, koska aineistoni kautta pystyin todistamaan kertomuksieni olemassaolon. Annoin oman henkilökohtaisen kokemukseni vain lisänä siihen, mikä on julkisesti luettavissa blogistani, työnhakuoppaastani ja projektin aikana syntyneestä materiaalista. Pidin tutkimuksen ajan mielessä, että käsittelen Foucault'ia nykytaiteen kontekstista käsin. Rinnastin hänen ajatuksiaan siihen, miten aineistoani luin ja käsittelin. Mielestäni hänen ajatuksensa vallasta istuivat todella hyvin siihen, mitä projektini sai aikaan ja mitä sen aikana tapahtui. Tutkimuksen koen luotettavaksi, koska jokainen pystyy näkemään aineistoni pohjalta kokemukseni. Olen pyrkinyt perustelemaan huolellisesti, miksi olen rinnastanut kyseisiä ilmiöitä ja tapahtumia Foucault'n valtakäsitykseen.

Tutkimuksen vahvuutena ja heikkoutena näen oman läheisen suhteeni aineistoani ja tutkimuksen aihetta kohtaan. Heikkoutena juuri henkilökohtaisuuden ja itsearviointin hankaluuden vuoksi, koska tutkimus liittyi kokonaan oman taiteellisen työskentelyn tarkasteluun. Pidin mielessäni koko tutkimuksen ajan, että tarkastelen aineistoni ja vain sen asioita, enkä voi lisätä omia muistikuviani mukaan tutkimukseen, jos en voi niitä aineistollani todistaa. Vahvuudeksi näen oman taiteeni tutkimisessa sen, että pystyin refleктоimaan ja tuomaan syvällisempää kokemusta niin sanottua hiljaista tietoa julki paremmin kuin ulkopuolinen tutkija olisi kyennyt. Koen oman taiteellisen työskentelyni kehittyneen, koska olen tutkinut projektini seurauksia syvemmin yhteiskunnallisesta näkökulmasta.

Jatkotutkimuksena *Situations Wanted* -projektin osalta voisi tarkastella, miten piilevät valtarakenteet tulevat julki eri maissa, kuten Pohjoismaissa tai muualla Euroopassa, ja miten projektiani muuntamalla saadaan erilaisia yhteydenottoja ja tarjouksia esille. Voisin esimerkiksi tutkia, miten etnisyys ja mahdollinen syrjintä näyttäytyvät muuttamalla kansalaisuutta työnhakuilmoituksissa. Minua myös kiinnostaa tutkia, millaisia töitä mies saisi, jos etsisi töitä samanlaisella työnhakuilmoituksella. Toiveissani on jatkaa tutkimusta niin julkisen mediataideprojektin muodossa kuin taiteellisena tutkimuksena ja ottaa laajempaan käsittelyyn myös etnisyyteen, kansallisuuteen ja sukupuoleen liittyvät asiat.

Julkisten mediataideprojektien tutkiminen on ollut mielenkiintoista. Huomasin, kuinka monet taiteilijat ovat halunneet tuoda erinäisiä yhteiskunnan ilmiöitä kansalaisten tietouteen. Uskon tämän tutkimuksen todistaneen niiden esilläolon merkittävyyden ja tärkeyden julkisessa tilassa, jotta oppisimme näkemään syvemmälle yhteiskunnan rakenteisiin sekä saamaan tietoa asiasta. Visuaalisuuden avulla voi näyttää ja ohjata katsetta. Huomasin tutkimuksen aikana, kuinka vähän julkisia mediataideprojekteja on tutkittu. Näkisin mielenkiintoisena jatkotutkimusmahdollisuutena tällaisten projektien laajemman tutkimuksen.

Toivon näkeväni enemmän julkisessa tilassa taidetta, joka kertoo yhteiskunnallisista kysymyksistä tutkimuksen tavoin, mutta missä todellinen elämä on muutettu materiaaliseen muotoon. Itselleni taiteen tekeminen on materiaalista ajattelua, tutkimuksen tekemistä ja tutkimuksen tulosten esittämistä visuaalisessa muodossa. Julkisen mediataiteen avulla on mahdollista tuoda yhteiskunnallinen ilmiö esille mahdollisimman monelle, koska se ottaa huomioon monet eri julkaisukeinot. *Situations Wanted* -projekti jatkaa pimeiden työmarkkinoiden tutkimista ja *tapahtumallistaa* ilmiön uusiin paikkoihin. Haluan paljastaa mahdollisimman monelle paikallisten pimeiden työmarkkinoiden vallitsevia käytäntöjä, jotta voin nostaa vaaralliseksi kokemani tilanteen tietouteen ja inspiroida muutokseen.

LÄHTEET

Allen, John, *Lost Geographies of Power*, Malden: Blackwell Publishing, 2003

Allen, John, *Ambient Power: Berlin's Postdamer Platz and the Seductive Logic of Public Space*, 441–445, *Urban Studies* 43(2)

Alasuutari, Pertti, Mediaa koskevat mielikuvat, 63–84. Teoksessa Ritva Levo-Henriksson & Marko Ampuja (toim.) *Media ja me, Juhlakirja professori Pertti Tiihosen 60-vuotispäivän kunniaksi*, Helsingin yliopisto, Viestinnän laitos, 2000

Anttila, Pirkko, *Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen*, Artefakta 16, Akatiimi oy, Hamina, 2006

Bohman, James, Participants Observers, and Critics: Practical Knowledge, Social Perspectives, and Critical Pluralism, 87–114. Teoksessa William Rehg & James Bohman (toim.), *Pluralism and the Pragmatic Turn, The Transformation of Critical Theory*, MIT press, 2001

Bourdieu, Pierre, *The Field of Cultural Production*, Cambridge, Polity Press, 1987, edition 1993

Certeau, de, Michel. *The Practice of Everyday Life*, käänös Steven Rendall, University of California Press, Berkeley, 1984

Culler, Jonathan, *Structuralist Poetics: Structuralism, Linguistics and the Study of Literature*, Routledge & Paul Kegan, London, 1975

Dahlberg, Lincoln, *The Habermasian Public Sphere: Taking Difference Seriously*, 111–136, *Theory and Society*, 34, Springer, 2005

Dahlberg, Lincoln, *The Internet and the Public Sphere: A Critical Analysis of the Possibility on Online Discourse Enhancing Deliberative Democracy*, PhD, Department of Sociology, Massey University, 2000

Dewey, John, *Taide kokemuksena*, Eurooppalaisen filosofian seura ry. Tallinnan kirjapaino-osakeyhtymä, Tallinna, 2010

Felshin, Nina, *But is it art? The spirit of art as activism*, Bay Press Inc. Seattle, Washington, USA, 1995

Ferree, Myra Marx, William A, Gamson, Jürgen, Gerhards & Dieter, Rucht, *Four Models of the Public Sphere in Modern Democracies*, 289–324, *Theory and Society*; 31, Springer, 2002

Foucault, Michel, *Seksuaalisuuden historia*, suomenkielinen painos, Gaudeamus, Helsinki, 2010

Foucault, Michel, *Power – Essential Works of Foucault 1954 – 1984*, volume 3, James D Faubion (toim.), Penguin Books, London, 1994

Foucault, Michel, *Foucault: Critical Reader*, David Cousins Hoy, (toim.), Basil Blackwell, London, 1986

Gronow, Jukka, Modernin yhteiskunnan mahdollisuus: sosiaalinen eriytyminen ja esteettinen arvostelukyvyn kehkeytyminen, 237–290. Teoksessa: Keijo Rahkonen (toim.), *Sosiologisia nykykeskusteluja*, Gaudeamus, Helsinki, Tammer-paino, Tampere, 2004

Hannula, Mika, *Kaikki tai ei mitään – kriittinen teoria, nykyaide ja visuaalinen kulttuuri*, Kuvataideakatemia, Cosmoprint, Helsinki, 2003

Hannula, Mika, *Nykyaiteen harharetket – kommunikaatioprosessi valkoisen kuution ulkopuolella*, Kuvataideakatemia, Cosmoprint, Helsinki, 2004

Helén, Ilpo, Michael Foucaultin valta-analytiikka, 270–315. Teoksessa Risto Heiskala, (toim.), *Sosiologisen teorian nykysuuntauksia*, Gaudeamus, Helsinki, 1996

Helén, Ilpo, Hyvinvointi, vapaus ja elämän politiikka: foucaultlainen hallinnan analytiikka, 206–236. Teoksessa Keijo Rahkonen (toim.), *Sosiologisia nykykeskusteluja*, Gaudeamus, Helsinki, Tammer-paino, Tampere, 2004

Helén, Ilpo, Elämä seksuaalisuudessa, 499–517. Teoksessa Michel Foucault, *Seksuaalisuuden historia*, suomenkielinen painos, Gaudeamus, Helsinki, 2010

Huhtamo, Erkki, *Taidetta koneesta, media, taide, teknologia*, Turun yliopiston täydennyskoulutuksen julkaisu A:41, Painosalama, Turku, 1995

Jacob, Mary Jane, An Unfashionable Audience, 50–59. Teoksessa Suzanne Lacy (toim.) *Mapping the terrain*, New Genre Public Art, Bay Press, 1995

Kantonen, Lea, *Teltha, Kohtaamisia nuorten taidetyöpajoissa*, LIKE, Otavan kirjapaino oy, Keuruu, 2005

Karhu, Mika, *Ruumiin kokemus taiteen metaforana*, 16–23, Taide, 1/09, Erweko Painotuote oy, Helsinki, 2009

Kemmis, Stephen, Action Research and the Politics of Reflection, 139–163. Teoksessa D. Boud, R. Keogh, & D. Walker (toim.), *Reflection Turning Experience into Learning*, Kogan, London, 1985

Kemp, Peter T. (1989), Toward a Narrative Ethics: A Bridge between Ethics and the Narrative Reflection of Ricoeur, 65–87. Teoksessa Kemp, Peter & Rasmussen, David (toim.), *The Narrative Path: The Later Works of Paul Ricoeur*, Cambridge: The MIT press.

- Kusch**, Martin (1991), *Tiedon kentät ja kerrostumat – Michel Foucault'n tieteen tutkimuksen lähtökohda*, Kustannus Pohjoinen, 1993
- Kuula**, Arja, *Toimintatutkimus, Kenttätyötä ja muutospyrkimyksiä*, Vastapaino, Tampere-Paino Oy, Tampere, 1999
- Kymäläinen**, Päivi, Kaupunkitaide ja julkisen tilan hetkittäiset käytöt, 91–113. Teoksessa Seija Ridell, Päivi Kymäläinen & Timo Nyysönen (toim.), *Julkisen tilan poetikkaa ja politiikkaa, tieteidenvälisiä otteita vallasta kaupunki-, media- ja virtuaalituloissa*, Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print, Tampere, 2009
- McKeown**, Justin, *Materialising a Political Art Practice within Contemporary Systems of Power: Northern Ireland*, Faculty of Art, Design and the Built Environment of the University of Ulster, PhD thesis, 2008
- McLaren**, Peter, Rajakiistoja, 109–152. Teoksessa Henry A Giroux & Peter McLaren (toim.) *Kriittinen pedagogiikka*, Gummerus kirjapaino oy, Jyväskylä, 2001
- McNay**, Lois, *Foucault, a Critical Introduction*, Cambridge: Polity Press, 1994
- Michalowska**, Marianna, Kaupunkitekstiä kaivertamassa. Taide interventiona julkisen muistin merkityskerroksiin, 175–209. Teoksessa Seija Ridell, Päivi Kymäläinen & Timo Nyysönen (toim.), *Julkisen tilan poetikkaa ja politiikkaa, tieteidenvälisiä otteita vallasta kaupunki-, media- ja virtuaalituloissa*, Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print, Tampere, 2009
- Papastergias**, Nikos, The Spectacle and the Cosmopolitan Imaginary, 97–100. Teoksessa *The Spectacle of the Everyday*, Xe Biennale de Lyon, les presses du réel, 2009
- Pyhtilä**, Marko, *Kansainväliset situationistit – speaktaakkelin kritiikki*, LIKE, Kirjapaino Dark Oy, Vantaa, 2005
- Rajchman**, John, *Foucault's Art of Seeing*, 88–117, October 44, MIT press, USA, Spring 1988
- Ruostetsaari**, Ilkka, *Valta muutoksessa*, WSOY, 2002, Dark Oy, Vantaa, 2003
- Sawicki**, Jana, *Disciplining Foucault, Feminism, Power, and the Body*, Routledge, London, 1991
- Seppänen**, Janne, *Visuaalinen kulttuuri, teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle*, Vastapaino, Tampere, 2005
- Sederholm**, Helena, *Tämäkö taidetta?* Wsoy, Porvoo, 2000
- Suderburg**, Erika, *Space Site Intervention – Situating Installation Art*, The University of Minnesota Press, Minneapolis, USA, 2000

Tuohimaa, Marika, Järjen ja tahdon tuolla puolen. Etiikan mahdoton subjekti, 133–164. Teoksessa Sara Heinämaa & Johanna Oksala (toim.) *Rakkaudesta toiseen. Kirjoituksia vuosituhatosen vaihteen etiikasta*, Gaudeamus, 2001

Valtonen, Sanna, Tiedon ja vallan kaivauksilla: Michel Foucault ja mediatutkimuksen mahdollisuudet, 206–229. Teoksessa Tuomo Mörä, Inka Salovaara-Moring, & Sanna Valtonen (toim.) *Mediatutkimuksen vaeltava teoria*, Gaudeamus, Helsinki, 2004

Wodiczko, Krzysztof, *Sztuka publiczna*, Warszawa: Centrum Stuzi Wspolczesne, 2005

Wodiczko, Krzysztof (1987), Strategies of Public Address: Which Media, Which Public? 124–127. Teoksessa: Doherty, Claire (toim.), *Situations*, Whitechapel Gallery, London, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 2009

ELEKTRONISET LÄHTEET

Anttila, Pii, kotisivut
(haettu 5.4.2011) www.piianttila.com

Anttila, Pii, *Situations Wanted* -blogi
(haettu 5.4.2011) www.situationswanted.wordpress.com

Anttila, Pii, *PiiMii* -lehti,
(haettu 5.4.2010) <http://piianttila.com/mixedmedia.html>

Anttonen, Saila, *Valta, moraali ja yhteiskunnallis-historiallinen oppiminen sivistyshistoriallinen tie kansallissosialistisesta totuuden politiikasta demokratisoiviin uudelleen koulutusohjelmiin*, Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden laitos,
(haettu 5.4.2011) <http://herkules oulu.fi/isbn9514251105/html/x511.html>

Debord, Guy, Wolman, Gil J, *A User's Guide to Détournement*, 1956,
(haettu 5.4.2011) <http://www.bopsecrets.org/SI/detourn.htm>

Debord, Guy, *The Society of the Spectacle* (Paris, 1967). Chapter 8, Käännös Ken Knabb,
(haettu 5.4.2011) <http://www.bopsecrets.org/SI/debord/8.htm>

Facebook, sosiaalinen media
(haettu 5.4.2011) <http://www.facebook.com>

Haikala, Eeva-Maria, *Tell a Story, Get a Coffee – Johanna Lecklin*, Taide, 5/06, 2006,
(haettu 5.4.2011) http://www.taidelehti.fi/arkisto/taide_506/kritiikit_506/tell_a_story_get_a_coffee_johanna_lecklin.html

Helsingin taidehalli, *Nuoret 2009*,
(haettu 5.4.2011) <http://www.taidehalli.fi/finnish/arkisto/nuoret2009/>

Kuhanen, Tiina, lehdistöedote: ”*Love or Job Exchange*”, Gallery NW House, Tokio, Japani (haettu 5.4.2011) <http://www.finstitute.gr.jp/events/news/Japan/ExhibTiinaPress.htm>

Kymäläinen, Seppo, *Michel Foucault'n vallan genealogia*, 2003 (haettu 5.4.2011) <http://www.valt.helsinki.fi/blogs/skymalai/foucault.pdf>

Laukkanen, Tero, *Hei! Me faniudutaan, Internetin televisiofanit digiajan osallistuvan mediakulttuurin tiennäyttäjinä*, pro gradu -tutkielma, Tiedotusoppi, Tampereen Yliopisto, 2003, (haettu 5.4.2011) <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00220.pdf>

Leclin, Johanna, kotisivut, (haettu 5.4.2011) http://www.johannaleclin.com/works_story_index.php

Lintulahti, Matti, Tulevaisuuden journalismin jalanjäljillä, 38–50. Teoksessa Laura Ruusunoksa (toim.) *Journalismin kritiikin vuosikirja*, Tiedotusopillinen yhdistys TOY ry ja Nordicom, 2006. Julkaistu myös internetissä. (haettu 4.4.2011) <http://mattilintulahti.net/mediablogi/arkisto/tulevaisuuden-journalismin-jalanjaljilla/>

Pikkarainen, Esa, Kokemus ja kasvu: John Deweyn kasvatustilfilosofia sivistysteorian. Teoksessa P. Siljander (toim.), *Kasvatus ja sivistys*. Helsinki, Gaudeamus, 2000, (haettu 5.4.2011) <http://cc oulu.fi/~epikkara/merkitys/chap12.htm>

Majava, Jere, *Suomalaisten weblogien verkosto keskustelevana julkisuutena*, Helsingin yliopisto, sosiologian laitos, pro gradu -tutkielma, 2006, (haettu 5.4.2011) http://www.valt.helsinki.fi/blogs/jmajava/weblogit_julkisuutena.pdf

Mäkinen, Olli, *Moderni, toisto ja ironia, Søren Kierkegaardin estetiikan aspekteja ja Joseph Hellerin Catch-22*, Taideaineiden ja antropologian laitos, Oulun yliopisto, Oulu, 2004 (haettu 5.4.2011) <http://herkules oulu.fi/isbn9514272684/isbn9514272684.pdf>

PS² Project Space, kotisivut, (haettu 5.4.2011) www.psquared.org

SI (Situationistit 1959), *Détournement as Negation and Prelude*, [SI 1959](#), Julkaistu Internationale Situationniste #3, 1959, kääntäjä [Ken Knabb](#) (haettu 5.4.2011) <http://library.nothingness.org/articles/SI/en/display/315>

Taggart, Ange, Varoitus tämä taide ei tuota voittoa. Teoksessa Kivimäki & Kolsio (toim.) *Yhteyksiä. Asiaa yhteisötäiteesta*, Raumars ry., Lönnströmin taidemuseon julkaisuja, 24 (haettu 5.4.2011) http://www.raumars.org/pics/yhteyksia/ange_taggart.pdf

KUVALUETTELO

Pro gradu -tutkielman jokainen kuva on Pii Anttilan yksityisomistuksessa.

Kansikuva: *Situations Wanted* -työnhakuoppaan kansikuvatyttö. Kuvassa: Pii Anttila

Sisällysluettelo: *Situations Wanted* -työnhakuoppaan kannet

Kuva 1: *Limerick Post* -sanomalehden *Situations Wanted* -ilmoituspalsta, 24.1.2009

Kuva 2: PS²-projekttilan julkisivu näyttelyni aikana

Kuva 3: Lehti-ilmoitukseni Belfastissa

Kuva 4: Ilmoitukseni asiakkaiden ilmoituspalstalla Belfastin ostoskeskuksessa

Kuva 5: Ilmoitukseni asiakkaiden ilmoituspalstalla Belfastin ostoskeskuksessa

Kuva 6: Pimeiden markkinoiden työnhakuoppaan sivu 4

Kuva 7: Pimeiden markkinoiden työnhakuoppaan sivu 8

Kuva 8: *Situations Wanted* -työnhakuoppaan kansi

Kuva 9: *Situations Wanted* -työnhakuoppaan *Tervetuloa pimeille markkinoille* -sivu

Kuva 10: Mies 4:n työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa

Kuva 11: Mies 4:n työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa

Kuva 12: Miehen 5 työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa

Kuva 13: Miehen 16 työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa

Kuva 14: Miehen 13 työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa

Kuva 15: Miehen 1 työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa

Kuva 16: Miehen 1 työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa

Kuva 17: Miehen 10 työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa

Kuva 18: Miehen 7 työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa

Kuva 19: Miehen 3 työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa

Kuva 20: Miehen 10 työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa

Kuva 21: Miehen 12 työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa

Kuva 22: Miehen 15 työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa

- Kuva 23:** Miehen 6 työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa
- Kuva 24:** Naisen 2 työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa
- Kuva 25:** Naisen 3 työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa
- Kuva 26:** Miehen 9 työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa
- Kuva 27:** Miehen 11 työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa
- Kuva 28:** Naisen 1 työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa
- Kuva 29:** Miehen 2 työtarjous avoin työpaikka -ilmoituksena projekttilassa
- Kuva 30:** Miehen 2 lähettämä kuva, johon kukkaistutukset olisi pitänyt laittaa.
- Kuva 31:** Avoin työpaikka -seinätavu PS²-projekttilassa *Situations Wanted* -projektin aikana.
- Kuva 32:** Pojat ovat lukemassa ikkunatelineellä olevia avoin työpaikka -ilmoituksiani Belfastissa
- Kuva 33:** *Situations Wanted* -blogi,
Näyttökuvaa otettu 30.3.2011
<http://situationswanted.wordpress.com/2010/07/10/jobseekers-office-is-getting-visitors/>
- Kuva 34:** *Situation Wanted* -blogin *About*-sivu, jossa kerrotaan, mistä blogissa on kysymys.
Näyttökuvaa otettu 30.3.2011
<http://situationswanted.wordpress.com/about/>
- Kuva 35:** *Situations Wanted* –blogi: ”*What an interesting day!*”, 13.7.2010
Näyttökuvaa otettu 30.3.2011
<http://situationswanted.wordpress.com/2010/07/13/what-an-intresting-day/>
- Kuva 36:** *Situations Wanted* -blogi: ”*I got an awful phone call*”, 17.7.2010.
Näyttökuvaa otettu 30.3.2011
<http://situationswanted.wordpress.com/2010/07/17/i-got-an-awful-phone/>

KAAVIO

Kaavio 1: Kokemuksesta *détournementin* kautta tutkimukseksi

MIEHET

SITUATIONS WANTED -PROJEKTIN TYÖTARJOUKSET AJALLA 5.7.–25.7.2010, BELFAST

1. Mies: Watcher Yhteydenotot: 5.7.2010, 8.7.2010, 14.7.2010
  - Miehen nimi: Paul, 40-v, asuu Whiteabbey, Belfast
  - Hierojan ja "katsojan" työ
  - Hierojan työ: 30 £ 30 min kokovartalohieronta
  - Katsojan työ: 20 £ 5 min vain katselua

2. Mies: Graphic Designer Yhteydenotto: 5.7.2010
  - Miehen nimi: Owen, asuu: Cavan, Irlanti
  - Myyjä ja graafinen suunnittelu
  - Kuvankäsittely: kukat kadulle malliksi tulevasta ehdotelmasta, jossa Fleadh kansanmusiikkifestivaalin ajaksi laitettaisiin jokaisen ikkunalle kukkakori.
  - Muutto Cavaniin elokuusta 2010 lähtien 3kk, ennen sitä etätynä.

3. Mies: Housekeeper Yhteydenotto: 7.7.2010
  - Lisburnin takana, Belfast
  - Siivoojan työ, muutama talo
  - 2-3 pv työ yhdessä talossa
  - Työnantaja voi hakea autolla töihin
  - 6.50 £ / h

4. Mies: Escort services Yhteydenotot: 8.7.2010, 10.7.2010
  - Belfast
  - Työkuvaus: istumista hänen naamansa päällä ja seuralaisen työ
  - 100 £ puolen tunnin työ, seuralaispalveluja, pääasiassa tšekkiläisiä ja puolalaisia tyttöjä. Vierailta asiakkaan luona 30 minuuttia ja maksettaisiin 100 puntaa
  - Kysyi: onko poikaystävää, haluanko treffeille, ja missä päin Belfastia asun ja haluanko lähteä ulos tänä iltana.

5. Mies: Sexy Bartender Yhteydenotto: 9.7.2010
- Belfastin keskusta
  - Uusi yökerho avataan, etsivät baarimikkoa, ulkonäkö kriteereinä seksikkyys
  - Sulkivat puhelun, kun kysyin mitä tarkoittavat seksikkäällä.
6. Mies: Drawer Yhteydenotto: 9.7.2010, 10.7.2010
- Alastonmallin piirustusta
  - Hiljainen ympäristö, studio
  - Ei tarvitse olla hyvä piirtäjä, voi tulla harjoittelemaan
  - Haluaa antaa alastonmallipiirustuksen itsestään lahjaksi tyttöstävälleen
  - 10 £ / h
7. Mies: 19 year old boy, housekeeper Yhteydenotto: 14.7.2010
- Miehen nimi: Kyle, 19-vuotias ja 29-vuotias, veljekset, asuvat Whiteabbey, Belfast
  - Työhaastattelu 14.7.2010 klo 14.30
  - 8 £ / h, 25 h / viikko tai päivän siivous 100 £ + matkaraha
8. Mies: Housekeeper Yhteydenotto: 14.7.2010
- Enniskillen, Pohjois-Irlanti
  - Siivooja
  - Kyseli olenko urheilullinen, pelaanko tennistä, ja onko kokemusta hierojan työstä
  - 20£ / ilta, 3 x viikossa
9. Mies: Babysitter Yhteydenotto: 14.7.2010
- Miehen nimi: Neilly, lasten isä
  - Etsii lastenhoitajaa neljälle tytölle heidän omassa kodissaan.
  - Tyttöjen iät: 7, 2 ja 1 -vuotiaat kaksoset
10. Mies: Model Yhteydenotto: 14.7.2010
- Valokuvaaja
  - Tarjosi yleistä mallin työtä, jotta voisi lisätä ottamansa kuvat portfolioonsa.
11. Mies: Aupair Yhteydenotto: 15.7.2010
- Yksinhuoltaja isä, Bangor, Belfast
  - Aupairiksi hoitamaan 4-vuotiasta tyttöä heidän kotiinsa rantataloon + talouden hoito.

12. Mies: Housekeeper Yhteydenotto: 15.7.2010
- Kotisiivooja
  - Halusi minun olevan nuori ja blondi isoilla rinnoilla
13. Mies: A Trolley Dolly Yhteydenotto: 15.7.2010
- Queens Studio, Belfastin keskusta
  - Queens Studiolta soitettiin, että he ovat keksineet minulle työn tai työtarjoituksen, jonka voin laittaa ikkunalle. He lähettivät minulle tarkat työehdot sähköpostitse puhelun jälkeen.
  - Työkuvaus: tarjoilla gallerian avajaisissa juomia ja muita virvokkeita kärrystä, jota työntekijä työntää ympäri galleriaa avajaisten aikana. Täytyy olla 18-vuotias tai vanhempi ja pukeutua tyylikkäästi ja olla seksikäs.
  - Palkka sovittavissa, osa-aika työ
  - Työnantaja ei ota vastuuta, jos työntekijää kohtaan avajaisvieraat käyttäytyvät ahdistelevasti nipistelemällä tai kourimalla häntä, kun hän kävelee ohitse.
14. Mies: Housewife Yhteydenotto 19.7.2010
- Kotisiivooja
  - Asua yhdessä miehen kanssa ja tehdä kotityöt
15. Mies: Housekeeper Yhteydenotto: 20.7.2010
- Miehen nimi: Joe, asuu Lisburn Road, Belfast
  - Siivooja
  - Kyseli olenko Facebookissa, missä asun, minkä ikäinen, minkälaisia tunteja voin tehdä, onko minulla partneria, ajokorttia, voinko tulla juttelemaan ja voiko poikaystäväni tuoda minut tapaamiseen.
  - 250£ / 35h / viikko
16. Mies: Stag Night Hostess Yhteydenotto: 22.7.2010
- Belfast
  - Viihdyttää polttariporukoita, tarjoillen heille juomia
  - Työvaatteet "hot-pants"-shortsit ja rintsikat
17. Mies: Sales Representative Yhteydenotto: 23.7.2010
- Myydä ovelta ovelle ja puhelimitse lamppuja
  - Kokemusta täytyy olla, "provikkapalkka".

NAISET

SITUATIONS WANTED -PROJEKTIN TYÖTARJOUKSET AJALLA 5.7.–25.7.2010, BELFAST

1. Nainen: Aupair Yhteydenotto: 15.7.2010
  - Yksinhuoltaja äiti, Galwayn keskusta, Irlanti
  - Lähetti sähköpostin, jossa kyseli kiinnostaisiko minua työskennellä Galwayssa
  - Aupairiksi Galwayhin hoitamaan 9-vuotiasta Sean poikaa, joka on invalidi
  - Voi myös järjestää kielikursseja ja retkiä
  - *Sähköposti: Would you be interested to come to the west of Ireland, Galway as an aupair? I am a single mom to Sean (9) who has special need but he is a very happy and content boy. I will give you more info if you are interested. I will also arrange for you to do a course in the city if you like. We live less than 10 mins form the centre.*

2. Nainen: Housekeeper 16.7.2010
  - Enniskillen, Pohjois-Irlanti
  - Bed & Breakfast siivooja hotellissa
  - Aamutyö, viikonloppuisin myös

3. Nainen: Cleaner 23.7.2010
  - Nainen soitti ja pyysi työhaastatteluun keskustan hostelliin

■ **SITUATIONS:** Main, a passer-by is stopped in his tracks as he passes the Situations Wanted jobseekers office on Belfast's Donegal street. Inset, some of the unusual job adverts on display in the window **PICTURES:** Cliff Donaldson

Unusual art piece highlights north's underground economy

By Barry McCaffrey

SHOPPERS stopped in their tracks as they passed the 'situations wanted' in a shop window and spied the job adverts.

"Sexy Bar Tender Required – Immediate Start & Sexy Appearance Essential."
"Drawer Required – Man Wishes to Have a Nude Drawing of Himself in Private – Previous Experience Is An Advantage."
Inside the job seekers store a do-it-yourself guide to finding a job on the 'black market' advises that unscrupulous bosses favour money-driven employees.

"Being immoral, a player, a liar or a corrupt person is an advantage," it helpfully explains. "An employer is interested in the candidate's willingness to obey and serve."
"He might ask questions, eg:

"Would you marry for money?"
However, the cheeky adverts are a hoax – an artist's attempt to highlight that more and more people are being forced to work in the north's rapidly expanding underground economy.

"It was a real eye-opener and I know... that I was not the first person who could have been exploited"

Pii Anttila

Finnish artist Pii Anttila opened up her own 'Situations Wanted' office on Belfast's Donegal Street earlier this month and placed adverts in newspapers to discover what legal and illegal work she could find.

She said that most of the 20 job offers which she has received during the last two weeks have been bogus or had a seedier motive.

"I was shocked by some of the things I heard because I expected people to be genuine," she said. "I got more genuine job offers from the countryside, while most of those in Belfast were bogus. "There were some people who were very nice and who did offer me genuine work. "But there were others who were prepared to take advantage of me because they thought I was desperate to take any kind of job at all.

"It was a real eye-opener and I know from other people who I talked to that I was not the first person who could have been exploited."
The 'Situations Wanted' project ends later this week.

ANYTHING FOR A JOB?

Jamie McDowell meets Finnish art student Pii Anttila, who has found many people are desperate for work, and how many others are keen to take advantage of them

The advert reads: 'Finnish girl with advanced English is looking for a job in housekeeping, catering, floor staff or as a sales assistant'. It can be found in the classified section of many newspapers throughout Northern Ireland, including this one.

Pii Anttila (26), the girl behind the advert, is actually an arts student from the University of Lapland. As she sits behind her desk at her fake job centre on Donegal Street in Belfast, she explains in a polite and slightly shy manner what she is doing: "This was my own idea, and I'm doing it as part of my course at university. The aim of my project is to show how people desperate for work are exposed to the black market economy. It's a black market job centre."

Pii gets out of her chair as a man strolls from the street into the room. He asks if there is any more information on the jobs she has displayed in the window.

She explains calmly that the room is an art project and not a real jobseeker's office.

It's deceptive enough to lead one to believe that it is authentic, until, of course, one reads the ad-

"I think the display shows how people can become desperate when faced with unemployment, and the people who contact me offering black market 'work' know that"

Working girl: Pii Anttila at her fake job centre in Belfast
DAVID FITZGERALD

'The interviews always turned out to be sinister'

vertisements for the jobs on offer. The first one reads: "WATCHER. The employer is looking for someone to merely sit still and be watched for £20 per hour."

Pii simply copies the information that she gathers from people ringing her mobile phone, offering all sorts of weird and wonderful positions, and writes that information up in the form of a job advertisement, including the employer's phone number, in the front window of her office.

It's an entertaining and clever enterprise, yet it highlights a more sinister element of our society: that there are people out there prepared to exploit a foreign girl for money. However, some of the queries are authentic.

"Most of the real jobs I get offered come from adverts that I've placed in rural newspapers," explains Pii.

"I have to explain to them what I'm doing. Most of the more sexual calls tend to come from a job website that I've advertised on. I've had 15 job offers so far, but only four of them have been for real, legitimate ones. I've stopped replying to text messages, but the communication I have done by text, I have printed and put on the wall of my office.

"I was inspired by the time I

spent looking for work in Limerick. I even went for some interviews for a cleaner or a childminder, but they always turned out to be more sinister."

"So with this project, I want to show the public what the black market has to offer."

Pii has written the offers up with a bit of wit and charm. They're neatly positioned on the wall alongside each other. One reads: "MASSEUSE REQUIRED. Immediate start & working conditions unknown. Previous experience not essential. Part-time hours available. For more information call 07835****". Pii gives the full number, but for legal reasons it can't be printed here.

"Most of the people who come in looking for a job laugh when they see what I'm really doing," ex-

SITUATIONS VACANT ...

Just some of Pii's job offers:

- **Watchers required. Immediate start and working conditions unknown. £20 for five minutes just watching. Part-time hours available.**
- **Drawer required. Man wishes to have nude drawing of himself in a private location. Previous experience is an advantage. £10 per hour.**
- **Housekeeper required in Whiteabbey. Immediate start,**

- working conditions unknown. £100 plus travel money. Possibility for a relationship also.**
- **Sexy bartender required. Immediate start and sexy appearance essential.**
- **Pii's text messages received: R u interested in doing nothing for cash just watching?**
- **My clients specialise in mainly Polish, Czech girls. I know ur Finnish but ur very sexy. Seen ur pic.**

plains Pii. "Sometimes they stay and I chat with them about finding a job and things like that."

how people can become desperate when faced with unemployment, and the people who contact me offering black market 'work' know

that. Most people who look at the advertisements through the window see the funny side of it, and some are visibly angry.

"But I can understand why they are angry."

Pii has also designed a brochure to go with her exhibition. In it are satirical hints and tips on success in the black market.

Some interview pointers include 'make up a fake name for yourself' and 'dress sexy if you're a woman'.

As Pii has successfully highlighted, some people in Northern Ireland are immediately prepared to take advantage of a girl in her situation — far from home and looking for work — but she stresses that there still are reasonable employers out there: "I have a part of the wall reserved for jobs

which I think are coming from legitimate employers.

"Sometimes when people come in mistakenly, I show the jobs to them, and a few job hunters have contacted them."

"By the end of the exhibition, it would be nice if I could help get someone into work."

Pii sums up the bizarre yet clever project, funded by a Finnish art grant, by laughing: "It's funny to see all the offers I've received."

"A few years ago I didn't think I'd end up doing this. I only came to Belfast looking for a job."

TOMORROW
See our exclusive fashion preview

"Anything for a Job?", Belfast Telegraph, 26.7.2010